

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ:

Διακρατικές συγκρίσεις στο πλαίσιο της ευρωζώνης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ

ΤΣΙΛΟΓΙΑΝΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

(ΑΜ 228202)

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Αναπληρωτής Καθηγητής: Κ. ΤΣΑΜΑΔΙΑΣ Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

ΜΕΛΗ: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια: ΣΑΪΤΗ ΑΝΝΑ Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Λέκτορας: ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

ΑΘΗΝΑ 2011

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σήμερα είναι καθολικά αποδεκτό ότι η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση αποτελούν τους βασικούς μηχανισμούς παραγωγής, συσσώρευσης και διάχυσης ανθρώπινου κεφαλαίου.

Η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση έχουν πολυδιάστατες παιδευτικές, οικονομικές, πολιτισμικές, κοινωνικές και πολιτικές λειτουργίες και επιδράσεις και ως εκ τούτου αποτελούν σημαντικούς παράγοντες προώθησης της αειφόρου ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής.

Το θέμα της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης-δια βίου μάθησης, η αξιολόγηση τόσο της κατανομής των πόρων, που είναι πάντα σε ανεπάρκεια, όσο και της αποτελεσματικής αξιοποίησής τους, αποτελεί κεντρικό ζήτημα τόσο στο πεδίο της οικονομικής θεωρίας, όσο και στο πεδίο της εφαρμοσμένης πολιτικής.

Ανοιχτό βεβαίως πάντα παραμένει το πρόβλημα του οικονομικά και κοινωνικά άριστου επιπέδου των δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση-δια βίου μάθηση.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρώ ως ελάχιστο χρέος την έκφραση ευγνωμοσύνης προς όλους τους δασκάλους, τους οικείους και τους φίλους για την ευγενική και γενναιόδωρη συμβολή τους κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Οφείλω αρχικά να απευθύνω ένα εγκάρδιο ευχαριστώ στον επιβλέποντα καθηγητή μου, του οποίου το συγγραφικό έργο αποτέλεσε τον πυρήνα του πονήματός μου, κ. Κωνσταντίνο Τσαμαδιά, τόσο για την ανεκτίμητη συμπαράστασή του, την καθοδήγησή του, όσο και για τις ουσιαστικές παρατηρήσεις του.

Θερμά ευχαριστώ τα μέλη της επιτροπής, την κ. Άννα Σαΐτη για τις διδασκαλίες της με στόχο τη μύηση στις οικονομοτεχνικές μελέτες και τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού στην εκπαίδευση, καθώς και την κ. Ιωακειμίδου Μ.

Ευχαριστώ από καρδιάς τους φίλους Δημήτρη και τη Δήμητρα Καραγεώργου, το Βασίλη Σταυρόπουλο, και την Ελεάνα Καπράνου για την ουσιαστική και συναισθηματική στήριξή τους.

Επίσης, ευχαριστώ τους αγαπητούς συμφοιτητές που ήταν δίπλα κάθε στιγμή που χρειάστηκε η ποικιλότροπη συμβολή τους καθώς και όλους τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς και φίλους ανά την Ελλάδα για την καθοριστική συμβολή τους, στη συλλογή των ερωτηματολογίων.

Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου και δει στο σύζυγό μου Σπυρόπουλο Δημοσθένη για την υπομονή, το χρόνο, τη φροντίδα και την αγάπη που κατέθεσε σε εμένα προσωπικά και στο πολυαγαπημένο μας δίδυμο ζευγαράκι, τροφοδοτώντας μας με εύστοχες υπομονήσεις και αστείρευτη ενθάρρυνση για τον όμορφο αγώνα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	10
Abstract.....	11
Εισαγωγή.....	12
ΚΕΦ. 1. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ.....	15
1.1. Ιστορική Επισκόπηση.....	15
1.2. Κοινωνικά και Οικονομικά Χαρακτηριστικά.....	16
1.2.1. Δημογραφικά στοιχεία.....	16
1.2.2. Οικονομικά στοιχεία.....	18
1.3. Οργάνωση και Διοίκηση του Εκπαιδευτικού Συστήματος.....	19
1.4. Γενική Δομή και Βαθμίδες του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος, 2008/09.....	21
1.5. Η Ευρωπαϊκή και Διεθνής Διάσταση της Εκπαίδευσης.....	22
1.6. Γενικές Αρχές Παιδείας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	24
1.7. Βασικά Χαρακτηριστικά της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.....	24
1.8. Βασικοί Δείκτες.....	28
1.9. Η Εκπαίδευση στην Ευρώπη τον 21ο Αιώνα.....	31
1.10. Περιγραφή Βασικών Στόχων.....	33
1.11. Στρατηγικοί Στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	38
1.12. Συμπεράσματα.....	43
ΚΕΦ. 2^ο: Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	44
2.1. Εισαγωγή.....	44

2.2. Κόστος και χρηματοδότηση.....	46
2.3. Κατανομή δαπανών τακτικού προϋπολογισμού.....	48
2.4. Κατανομή Δαπανών Τακτικού Προϋπολογισμού στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	54
2.5. Προηγούμενες Έρευνες.....	62
2.5.1. Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών 2004/2005 (Ε.Ο.Π.) Ε.Σ.Υ.Ε.....	62
2.5.2. Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών 2008 (Ε.Ο.Π.) Ε.Σ.Υ.Ε.....	63
2.5.3. Μελέτη για την εκπαίδευση στην Ελλάδα (Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση). Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης 2009. Κ.ΑΝ.Ε.Π.-Γ.Σ.Ε.Ε.....	65
2.6. Συμπεράσματα.....	67
ΚΕΦ. 3^ο: Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ.....	69
3.1. Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωζώνης.....	69
3.2. Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωζώνης.....	74
3.3. Συμπεράσματα.....	79
ΚΕΦ. 4^ο: ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	80
4.1. Γενικά.....	80
4.2. Στόχοι της έρευνας	80
4.3. Ερευνητική Μεθοδολογία.....	81
4.4. Ερωτηματολόγιο.....	81
4.5. Δείγμα.....	82
4.6. Ορισμός μεταβλητών.....	86
ΚΕΦ. 5^ο: ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	87
5.1. Κατανομή Συχνοτήτων και Διαγράμματα.....	87
5.1.1. Δημογραφικά Στοιχεία Δείγματος.....	87
5.1.2. Οικονομικά Στοιχεία Δείγματος.....	91

5.2. Μέτρα Κεντρικής Τάσης (Αριθμητικός Μέσος).....	100
5.3. Μέτρα Διασποράς (Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας).....	103
ΚΕΦ. 6^ο: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ χ^2.	107
6.1. Συσχετίσεις.....	107
6.2. Αποτελέσματα Ελέγχου Ανεξαρτησίας χ^2	111
6.2.1. Η επίδραση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια στις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για τη φοίτηση στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.....	111
6.2.2. Η επίδραση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό στις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για τη φοίτηση στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.....	113
6.2.3. Η επίδραση του τόπου κατοικίας στις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.....	123
6.2.4. Η επίδραση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος στις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.....	131
ΚΕΦ. 7^ο: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ	142
7.1. Σκοπός και στόχοι.....	142
7.2. Μεθοδολογία.....	142
7.3. Δείγμα.....	142
7.4. Επισκόπηση ευρημάτων.....	142
ΚΕΦ. 8^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	153
Βιβλιογραφία.....	157
Παραρτήματα.....	162

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

I. Ελληνικές

Α.Δ.Ε.Δ.Υ. Ανεξάρτητη Δημοκρατική Ένωση Δημοσίων Υπαλλήλων

Α.Ε. Ανώτατη Εκπαίδευση

Α.Ε.Ι. Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Α.Ε.Π. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Γ.Σ.Ε.Ε. Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας

Γ.Λ.Κ. Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Δ.Ε. Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δ.Ο.ΑΤ.Α.Π. Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων και Πληροφόρησης

Δ.Τ. Διεθνής Τράπεζα

Ε.Ε. Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Κ. Ευρωπαϊκή Κατάρτιση

Ε.Κ.Κ.Ε. Ελληνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Ε.Κ.Τ. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Ε.Ο.Κ. Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

Ε.Ο.Π. Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών

Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής
Κατάρτισης

Ε.Σ.Π.Α. Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

Ε.Σ.Υ.Ε. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Ε.ΣΥ.Π. Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας

Η/Υ Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές
Ι.Ε.Κ. Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΙΝ.Ε. Ινστιτούτο Εργασίας
Ι.Τ.Ε. Ινστιτούτο Τεχνολογικών Ερευνών
Κ.ΑΝ.Ε.ΕΠ. Κέντρο Ανάπτυξης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
Ν.Π.Δ.Δ. Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ο.Ε.Δ.Β. Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων
Ο.ΕΠ.ΕΚ. Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
Ο.Η.Ε. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Ο.Σ.Α. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης
Ο.Τ.Α. Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Ε. Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση
Τ.Ε. Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
Τ.Ε.Ι. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τ.Τ.Ε. Τριτοβάθμια Τεχνολογική Εκπαίδευση
ΥΠ.Ε.Π.Θ. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας – Θρησκευμάτων
ΥΠ.ΕΘ.Ο. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας

II. Αγγλικές

B.S.E.C. Black Sea Economic Cooperation
C.E.R.I. Center International Quality & Assurance
E.C. Educational Committee
E.N.Q.A. European Network Quality Assurance
I.M.H.E. Institutional Management in Higher Education
I.R.R. Internal Rate of Return
N.P.V. Net Present Value
O.E.C.D. Organization for Economic Co-operation and Development

P.E.B. Programme on Educational Building

P.I.S.A. Programme for International Student Assessment

S.P.S.S. Statistical Package for the Social Sciences

U.N. United Nations

U.N.E.S.C.O. United Nations Educational Scientific and Cultural Organization

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση στην εποχή μας παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνίας. Τούτο ισχύει παγκοσμίως για όλες τις χώρες, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης. Το ανθρώπινο κεφάλαιο έχει προ καιρού αναγνωριστεί ως παράγοντας κλειδί που συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, τη διανομή του εισοδήματος, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή.

Ο σκοπός αυτής της εργασίας είναι να αναδείξει συγκριτικά τους δείκτες χρηματοδότησης της ελληνικής εκπαίδευσης σε σχέση με τους αντίστοιχους των άλλων χωρών-μελών της Ευρωζώνης και συγκεκριμένα να διερευνήσει το ύψος των δημοσίων δαπανών και κυρίως των ιδιωτικών δαπανών για εκπαίδευση στην πρώτη βαθμίδα στην Ελλάδα των αρχών του 21^{ου} αιώνα.

Απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα δίνουν τα αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε από τον Φεβρουάριο έως τον Μάρτιο του 2011 με έτος αναφοράς το 2010, όπου συμμετείχαν 637 γονείς με παιδιά στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, όπως επίσης και από έρευνα για τις ιδιωτικές δαπάνες στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση από τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης μέσω των πρεσβειών τους.

Από τα ευρήματα της μελέτης προέκυψαν οι παρακάτω διαπιστώσεις:

Οι ετήσιες συνολικές ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι περίπου το μισό των ετήσιων συνολικών δημοσίων δαπανών.

Ως υψηλότερες εμφανίζονται οι δαπάνες για τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών με τις δαπάνες για καλλιτεχνικές και αθλητικές δραστηριότητες να ακολουθούν.

Τέλος, οι οικογένειες που κατοικούν εντός περιφέρειας Αττικής εμφανίζουν υψηλότερες δαπάνες μόνο για γραφική ύλη και αγορά σχολικών βοηθημάτων, ενώ η υπόλοιπη Ελλάδα εμφανίζει υψηλότερες δαπάνες σε όλες τις άλλες κατηγορίες δαπανών.

ABSTRACT

Education and lifelong learning in our age play a decisive role in the development of the economy and society. This applies globally to all countries, regardless of the level of development. Human capital has long been recognized as a key factor contributing to economic growth, the distribution of income, employment and social cohesion.

The purpose of this work is to highlight comparative financial indicators of Greek education in relation to the respective of other country-members of the Eurozone, namely to investigate the level of public spending and private expenditure on education in the first level in Greece at the beginning of the 21st century.

Answers to the above questions are given by the results of empirical research that took place from February to March of 2011 with reference year 2010, attended by 637 parents with children in primary education, as well as research on private expenditure in primary education from other eurozone countries through their embassies.

From the results of the study reveal the following findings: total annual private spending on primary education in Greece is about half of the annual total public expenditure. The expenditure for the schools of foreign languages are the highest, with expenses for artistic and sporting activities to follow. Finally, families residing within the region of Attica display only higher expenditures for stationery and school market, while the rest of Greece shows higher expenditures in all other categories of expenditure.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Παιδεία ως κύριο κοινωνικό αγαθό και η εκπαίδευση, ως βασικός μηχανισμός παραγωγής της, αποτελούν βασικό ποιοτικό γνώρισμα της κοινωνικής λειτουργίας και παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας. Έχουν θεμελιώδη σημασία για κάθε χώρα επειδή συνδέονται άμεσα με την ποιοτική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και συμμετοχή των πολιτών. Η εκπαίδευση ως κοινωνικός θεσμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις διαδικασίες ένταξης, ενσωμάτωσης και κινητικότητας των ατόμων (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ:2009 κεφ.2 σελ.37, κεφ.3 σελ. 370).

Ισχυροί προβιομηχανικοί θεσμοί οι οποίοι συμμετείχαν ενεργά στην κοινωνικοποιητική διαδικασία όπως η εκκλησία και η οικογένεια αρχίζουν να υποχωρούν σταδιακά και να εκχωρούν λειτουργίες σε μια σειρά νέων θεσμών οι οποίοι καταλαμβάνουν δυναμικά το κύριο μέρος της κοινωνικοποιητικής διαδικασίας των νέων. Αυτό λαμβάνει χώρα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον όπου οι σύγχρονες δομές οργανώνονται στη βάση αντιμετώπισης των νέων αναγκών που δημιουργούν ο μεταβαλλόμενος κοινωνικός καταμερισμός της εργασίας, οι οικονομικές αναδιαρθρώσεις, η κοινωνική διαστρωμάτωση, οι μεταβολές στην αγορά εργασίας, η κινητικότητα του κεφαλαίου και της εργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό πυκνώνουν οι προσεγγίσεις που επιβεβαιώνουν την εκπαίδευση ως φορέα ένταξης και ενσωμάτωσης του ατόμου στις κοινωνικές δομές (Floud & Hasley:1958) όσο και ως μηχανισμό κάθετης (ανοδικής) κοινωνικής κινητικότητας (Glass :1954) ο οποίος δύναται να αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες. Αν δε ανατρέξουμε στην Παρσονική προσέγγιση, υποστηρίζεται ότι μέσω της εκπαίδευσης τα άτομα κοινωνικοποιούνται και εντάσσονται στο κοινωνικό σύστημα εμπεδώνοντας την ιδέα ότι οι ανισότητες εδράζονται στις ατομικές διαφορές και στα ατομικά επιτεύγματα, αφού μέσω αυτής θεμελιώνεται και σφυρηλατείται η κοινωνική ισορροπία και συνοχή. (Parsons:1971).

Ταυτόχρονα όμως δεν είναι λίγες και οι προσεγγίσεις που θεωρούν ότι και το σχολείο αποτελεί τον κύριο θεσμό ο οποίος είναι επίσημα επιφορτισμένος με τη μετάδοση και αναπαραγωγή της γνώσης, θεσμό ο οποίος επισημοποιεί, ελέγχει και νομιμοποιεί τη γνώση στην κοινωνία. (Μυλωνάς: 1970, Τσουκαλάς: 1985, Φραγκουδάκη:1985, Κυρίδης : 2003). (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ:2009 κεφ.3, σελ. 370).

Επιπλέον, το μέλλον της ευρωπαϊκής οικονομίας αποδεικνύεται ότι εξαρτάται και προσδιορίζεται από την ποιότητα και τη στοχοθεσία της εκπαιδευτικής πολιτικής κάθε κράτους μέλους. Η εκπαίδευση είναι μια μακροπρόθεσμη επένδυση στον άνθρωπο, σε μια κοινωνία της γνώσης, που θα μεταστρέψει την Ευρώπη στην πιο ανταγωνιστική οικονομία του πλανήτη.

Γι' αυτό το λόγο κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα, οι αρχηγοί κρατών μελών έθεσαν ως στόχο να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση η πιο ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο και να επιτευχθεί στον τομέα της εργασίας μέχρι το 2010 ο στόχος της πλήρους απασχόλησης. Η στρατηγική αυτή, βασίζεται σε τρεις πυλώνες:

- Ο **οικονομικός πυλώνας** αφορά στην προετοιμασία μετάβασης προς μία ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης, με έμφαση στην ανάγκη για συνεχή προσαρμογή στις εξελίξεις της κοινωνίας, της πληροφορίας και στις προσπάθειες για συναίνεση στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης.
- Ο **κοινωνικός πυλώνας** προτρέπει στον εκσυγχρονισμό του κοινωνικού μοντέλου μέσω επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους και της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Τα κράτη μέλη καλούνται να επενδύσουν στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και να διεξάγουν ενεργό πολιτική απασχόλησης προκειμένου να διευκολύνουν τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης.
- Ο **περιβαλλοντικός πυλώνας** προστέθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ τον Ιούνιο του 2001 και επικεντρώνεται στο ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να διαχωρίζεται από τη χρήση των φυσικών πόρων. (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ:2009 κεφ. 1, σελ. 7&8)

Η εκπαίδευση, όπως προαναφέρθηκε, είναι ο κύριος μηχανισμός παραγωγής, συσσώρευσης και διάχυσης ανθρώπινου κεφαλαίου [Schultz (1961), Becker (1964), Mincer (1974), κα]. Αποτελεί δυνητικό συντελεστή προώθησης της μεγέθυνσης – ανάπτυξης της οικονομίας [Schultz 1961), Denison (1967), Lucas (1988), Romer (1990), Mankiw et al (1992), κα], της απασχόλησης [OECD (1998), McIntosh & Vignoles (2001), de la Fuente (2003)], της διανομής του εισοδήματος και της κοινωνικής συνοχής [McMahon (2004)]. Είναι κατανάλωση αλλά κυρίως επένδυση [Shultz (1961), Becker (1964) κ.ά.]. Η εκπαίδευση από την οπτική της οικονομικής, παράγει και διαχέει ποικιλία οφελών στους εκπαιδευόμενους και τα μέλη των νοικοκυριών τους, τις επιχειρήσεις και συνολικά την οικονομία, την κοινωνία, την πολιτική, [Haveman, R., & Wolfe, B. (1984), Wolfe, B. & Zuvekas, S. (1997)]. Απορροφά σημαντικούς, από τους σε κάθε περίπτωση ανεπαρκείς οικονομικούς πόρους των υποκειμένων της οικονομίας (κράτος, άτομα-νοικοκυριά, επιχειρήσεις) και διεκδικεί όλο και περισσότερους. Οι εκ των προτέρων ή εκ των υστέρων εκτιμήσεις της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των χρησιμοποιούμενων πόρων με τις διαθέσιμες επιστημονικές μεθόδους αξιολόγησης αποτελούν «εργαλεία» λήψης ορθολογιστικών αποφάσεων για τις επενδύσεις και τις δημόσιες πολιτικές. Παρέχουν χρήσιμους «δείκτες» για εκπαιδευτικό σχεδιασμό και αποτελεσματική κατανομή των πόρων μεταξύ των εναλλακτικών χρήσεων. (Τσαμαδιάς:2008, Εκτίμηση της αποδοτικότητας των επενδύσεων στην εκπαίδευση για την Ελλάδα σελ. 2)

Στο 1^ο κεφάλαιο, περιγράφεται εν συντομία, η ιστορική εξέλιξη της ελληνικής παιδείας και του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος τα τελευταία 30 χρόνια και η είσοδος του στον 21^ο αιώνα. Ειδικότερα αναλύεται η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα για την ίδια περίοδο. Εντοπίζονται κάποια από τα βασικά προβλήματα της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και αναλύονται οι στρατηγικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκπαίδευση γενικότερα και την Πρωτοβάθμια ειδικότερα.

Στο 2^ο κεφάλαιο, αναλύονται οι πηγές χρηματοδότησης της εκπαίδευσης στην Ελλάδα και μελετώνται τα απολογιστικά στοιχεία των Δημοσίων και Ιδιωτικών Δαπανών για αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης για όλες τις βαθμίδες και ειδικότερα για την Πρωτοβάθμια.

Στο 3^ο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι βασικοί δείκτες των δημοσίων δαπανών και δημοσίων επενδύσεων των χωρών της Ευρωζώνης για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και της θέσης της Ελλάδας ανάμεσα τους.

Στο 4^ο κεφάλαιο, περιγράφονται, αναλύονται και σχολιάζονται τα στατιστικά δεδομένα της έρευνας για τις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση στη χώρα μας και επιχειρείται η διερεύνηση των παραγόντων που διαμορφώνουν τη συνολική ετήσια ιδιωτική δαπάνη των νοικοκυριών.

Στο 5^ο κεφάλαιο, γίνεται περιγραφική στατιστική ανάλυση, που περιλαμβάνει κατανομή συχνοτήτων, διαγράμματα, υπολογισμό μέτρου κεντρικής τάσης (Αριθμητικός Μέσος) και Διασποράς (Εύρος μεταβλητής και Τυπική Απόκλιση) και τέλος Συντελεστή Συσχέτισης μεταξύ ζευγών εκ των μεταβλητών.

Στο 6^ο κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των συσχετίσεων και του ελέγχου ανεξαρτησίας χ^2 .

Στο 7^ο κεφάλαιο, παρατίθεται επισκόπηση αποτελεσμάτων για τις πηγές χρηματοδότησης της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στις χώρες της ευρωζώνης.

Τέλος, στο 8^ο κεφάλαιο, εξάγονται συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : Η Εκπαίδευση στην Ελλάδα στις αρχές του 21^{ου} αιώνα.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται κοινωνικά και οικονομικά στοιχεία της Ελλάδας για τα έτη 2004/05, 2005/06 και 2006/07 που είναι και το χρονικό διάστημα αναφοράς της παρούσας εργασίας. Περιγράφεται η διάρθρωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, οι αρχές της εθνικής πολιτικής για την Παιδεία αλλά και η συμμετοχή της Ελλάδος στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Ασχολείται κυρίως με την περιγραφή της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ενώ δίνονται συγκριτικά στοιχεία με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης και παρουσιάζεται η σχετική θέση της Ελλάδας στην Ευρωζώνη. Αναλύονται επίσης οι σημερινοί στόχοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση μέσω των συμπερασμάτων των συμβουλίων της Μπολόνιας, της Κοπεγχάγης και της Λισσαβόνας αλλά και οι στόχοι της Επιτροπής για τα σχολεία του 2020.

1.1. Ιστορική Επισκόπηση

Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Το ισχύον Σύνταγμα της χώρας ψηφίστηκε από τη Βουλή τον Ιούνιο του 1975 και αναθεωρήθηκε δύο φορές, το 1986 και το 2001. Στις 12 Ιουνίου 1975 η Ελλάδα υπέβαλε αίτηση για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και στις 28 Μαΐου 1979 υπογράφηκε στην Αθήνα η Πράξη Προσχώρησης της χώρας. Την 1^η Ιανουαρίου 2002 η Ελλάδα εντάχθηκε στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) (Ευρυδίκη: Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα 2008/09).

Κατά τη διάρκεια του 19^{ου} και ως τα μέσα του 20^{ου} αιώνα πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα μια σειρά μεταρρυθμιστικών εγχειρημάτων στο χώρο της εκπαίδευσης, που αφορούσαν τη δομή του συστήματος, το περιεχόμενο των σπουδών αλλά και τη γλώσσα διδασκαλίας. Με το Σύνταγμα του 1975 τίθεται το νέο γενικό πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής, που εισάγεται με την μεταρρύθμιση στην Παιδεία ένα χρόνο μετά. Πρόκειται για μια σημαντική, για τα μέχρι τότε δεδομένα, εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που συνοδεύεται από αλλαγές.

Κατά τη δεκαετία του 1980 εγκαινιάστηκε ένα εκτεταμένο πρόγραμμα νομοθετικής μεταρρύθμισης στο χώρο της εκπαίδευσης, το οποίο, μέχρι το 1996, περιελάμβανε εξίσου σημαντικές αλλαγές.

Με την είσοδο στον 21^ο αιώνα συντελέστηκαν εκπαιδευτικές αλλαγές. Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση παρέχεται από το Νηπιαγωγείο που συνιστά την προσχολική εκπαίδευση και το Δημοτικό που συνιστά τον πρώτο κύκλο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Η φοίτηση στο

Νηπιαγωγείο αποτελεί στάδιο προετοιμασίας που συμβάλει στην ένταξη των παιδιών στο Δημοτικό Σχολείο. Κατά τη διάρκεια της φοίτησης στο Δημοτικό σχολείο διαμορφώνεται και διευρύνεται η σχέση μεταξύ της δημιουργικής δραστηριότητας και της μελέτης αντικειμένων, καταστάσεων και φαινομένων και αναπτύσσονται οι μηχανισμοί που ενισχύουν την αφομοίωση της γνώσης. Το Δημοτικό σχολείο βοηθάει τους μαθητές να κατανοήσουν θεμελιώδεις έννοιες και βαθμιαία να αποκτήσουν την ικανότητα να ανάγονται στην περιοχή της αφηρημένης σκέψης και να χειρίζονται ορθά τον προφορικό και γραπτό λόγο. (ΕΚΕΠ: Εθνικό κέντρο επαγγελματικού προσανατολισμού (2009)).

Από τις αρχές του 19ου αιώνα με διάφορες νομοθετικές ρυθμίσεις καθορίστηκε το πλαίσιο λειτουργίας της στοιχειώδους εκπαίδευσης. Η υποχρεωτική και δωρεάν στοιχειώδης εκπαίδευση κατοχυρώνεται συνταγματικά το 1911. Το 1927 ορίζεται ότι τα έτη της υποχρεωτικής φοίτησης στη στοιχειώδη εκπαίδευση δεν μπορούν να είναι λιγότερα από έξι. Το 1976, καθιερώθηκε η εννιάχρονη δωρεάν εκπαίδευση για όλα τα Ελληνόπουλα, ηλικίας έξι (6) έως δεκαπέντε (15) ετών καθώς και η δημοτική γλώσσα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Η φοίτηση στο νηπιαγωγείο γίνεται υποχρεωτική για παιδιά 5 ετών από το 2007-08 σχολικό έτος, επεκτείνοντας την υποχρεωτική εκπαίδευση στα δέκα έτη.

Το 1997 παράλληλα προς τα κοινά Δημοτικά Σχολεία καθιερώθηκε η λειτουργία των Ολοήμερων Δημοτικών Σχολείων, τα οποία διαθέτουν διευρυμένο ωράριο λειτουργίας και εμπλουτισμένο αναλυτικό πρόγραμμα και, περίπου την ίδια περίοδο, αναπτύσσεται το θεσμικό πλαίσιο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μέτρα που ανταποκρίνονταν στις νέες κοινωνικές πραγματικότητες της εποχής. Την τελευταία δεκαετία έχει εμπλουτιστεί το πρόγραμμα σπουδών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την εισαγωγή νέων γνωστικών αντικειμένων, όπως η 2η ξένη γλώσσα, καθώς και νέων διδακτικών πρακτικών όπως η διαθετική προσέγγιση και η Ευέλικτη Ζώνη (2003) (Ευρυδίκη: Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα, 2008/09).

1.2. Κοινωνικά και Οικονομικά Χαρακτηριστικά

1.2.1. Δημογραφικά Στοιχεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας (ΕΣΥΕ), βασιζόμενα στην απογραφή του 2001, ο πληθυσμός της χώρας ανέρχεται σε 10.964.020 κατοίκους. Από αυτούς 5,42 εκ. (49,50%) είναι άνδρες και 5,53 εκ. (50,50%) είναι γυναίκες (βλέπε Πίν. 1).

(Πιν. 1) Πληθυσμός κατά φύλο (Απογραφή 18 Μαρτίου 2001)					
	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%
Ελληνικός πληθυσμός	10.964.020	5.427.682	49,50	5.536.338	50,50
Αλλοδαποί	761.813	415.368	54,52	346.445	45,48

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001)

Το 2007 ο πληθυσμός εκτιμάται ότι ανερχόταν σε 11.192.849 άτομα (βλέπε Πίν. 29, σελ. 64). Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, τις τελευταίες δεκαετίες η ποσοστιαία συμμετοχή της ηλικιακής ομάδας 0-14 χρονών στο συνολικό πληθυσμό μειώνεται, ενώ αντίθετα αυξάνεται η ποσοστιαία συμμετοχή της ηλικιακής ομάδας άνω των 65 χρονών. Για το 2008 το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού εξακολουθεί να ζει στις μεγάλες πόλεις. Συγκεκριμένα, το 2001 στο σύνολο της χώρας 7.980.414 άτομα ή 72,8% ζούσαν σε αστικές περιοχές (βλέπε Πίν. 3). Στις αστικές περιοχές της Αττικής ζει το 33,97% του υπολογιζόμενου πληθυσμού της χώρας και στις αστικές περιοχές Θεσσαλονίκης και Πατρών κατοικούν περίπου το 8,94% και 1,97% του συνολικού πληθυσμού, αντίστοιχα (βλέπε Πίν. 2).

(Πιν. 2) Πληθυσμός σε αστικές περιοχές					
Περιοχή	Σύνολο	Άρρενες	%	Θήλεις	%
Σύνολο χώρας	7.980.414	3.892.266	48,77	4.088.148	51,23
Αττική	3.724.813	1.792.740	48,13	1.932.076	51,87
Θεσσαλονίκη	980.419	472.797	48,22	507.622	51,78
Αχαΐα	216.592	106.911	49,36	109.681	50,64

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001)

(Πιν. 3) Αστικός και αγροτικός πληθυσμός (Απογραφή 2001)						
			Πληθυσμός		Ποσοστιαία Κατανομή	
	Σύνολο		Αστικός	Αγροτικός	Αστικός	Αγροτικός
	10.964.020		7.980.414	2.983.606	72,8%	27,2%

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001)

Ένα ενδιαφέρον, επίσης, στοιχείο στη δημογραφική εικόνα της Ελλάδας αποτελεί η εκτεταμένη μεταναστευτική ροή προς την χώρα τα τελευταία χρόνια, η οποία εντοπίζεται από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και αφορά κυρίως οικονομικούς μετανάστες από τα Βαλκάνια, τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες και ευρύτερα την Ανατολική Ευρώπη. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ο αριθμός των μεταναστών ανερχόταν σε 761.813 άτομα (βλέπε Πίν. 1). Οι περισσότεροι εξ αυτών διαμένουν στα αστικά κέντρα.

1.2.2. Οικονομικά στοιχεία

Βασικοί στόχοι της οικονομικής πολιτικής της Ελλάδας αποτελούν η δημοσιονομική εξυγίανση, η ανταγωνιστική οικονομία, η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας, η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας, η ενίσχυση των επενδύσεων και η προσέλκυση ξένων επενδυτών, η διατήρηση και ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής, η εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας, η τόνωση της επιχειρηματικότητας και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Το 2006 ήταν η πρώτη χρονιά από την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, που το ελληνικό έλλειμμα έπεσε κάτω από το όριο του 3% που θέτει η ΕΕ. Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ έχει μειωθεί στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας. Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο τέλος του 2007 γύρω στο 95% (βλέπε Πίν. 4).

(Πιν.4) Δημόσιο Χρέος της Ελλάδας			
Έτος		Δημόσιο Χρέος	
2005		107,50%	
2006		104,10%	
2007		95%	

Πηγή: ΕΣΥΕ & IOBE

Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας το 2007 συνοδεύθηκε από αύξηση της απασχόλησης κατά 1,3% και μείωση του ποσοστού ανεργίας περίπου κατά μισή εκατοστιαία μονάδα, στο 8,3%. Παρ' όλα αυτά, φαίνεται ότι η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται ακόμη από μικρότερη δυνατότητα δημιουργίας θέσεων εργασίας σε σύγκριση με άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ. Η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό απασχόλησης και το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας σε σύγκριση με τους μέσους όρους της ΕΕ-15 (Ετήσια έκθεση διοικητή Τράπεζας της Ελλάδας 22.4.2008). Παρουσιάζεται αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (από 11,1% του ΑΕΠ το 2006 σε 14,1% το 2007). Οι εξαγωγές αγαθών έφθασαν το 2007 τα 17,2 δις €. Η άνοδος που σημειώθηκε στις εξαγωγές τα τελευταία χρόνια είναι ταχύτερη από το ρυθμό αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ. Εξίσου σημαντικές είναι και οι

επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, μέσω της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης. Αν και στην Ελλάδα το ποσοστό των νέων ηλικίας 20-24 ετών που έχουν τελειώσει τουλάχιστον το λύκειο είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό για τις χώρες της ΕΕ-15 (84,1% έναντι 76,4%), τα αποτελέσματα των Ελλήνων μαθητών που συμμετείχαν σε εξετάσεις του ΟΟΣΑ για την αξιολόγηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των μαθητών ήταν πολύ χαμηλότερα από ότι εκείνα των μαθητών στις άλλες χώρες της ΕΕ-15. Στο πίνακα 5 φαίνονται τα ποσοστά του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ανά επίπεδο εκπαίδευσης. Παράλληλα, παρόλο που η τεχνολογία εξελίσσεται ραγδαία, το ποσοστό των επιχειρήσεων που παρέχουν ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση είναι στην Ελλάδα το χαμηλότερο στην ΕΕ-15, ενώ και το ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού σε προγράμματα διά βίου μάθησης είναι χαμηλό. Οι διαπιστώσεις αυτές καταδεικνύουν την ανάγκη στενότερης συνεργασίας μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος, των επιχειρήσεων και των ερευνητικών κέντρων (Ετήσια έκθεση διοικητή Τράπεζας της Ελλάδας 22.4.2008). Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας σε μονάδες ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης έφθασε το 2007 στο 87,2% του μέσου όρου της Ε.Ε. των «15» (Ευρυδίκη: Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα, 2008/09).

(Πιν. 5) Ποσοστό εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ανά επίπεδο εκπαίδευσης	Επίπεδο Εκπαίδευσης 2008
Σύνολο	49,7
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός Τίτλος	86,1
Πτυχίο ΑΕΙ	74,0
Πτυχίο ΤΕΙ	74,2
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης (υποχρεωτικής και μη υποχρεωτικής)	51,6
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης (μόνο υποχρεωτικής)	44,0
Απολυτήριο Δημοτικού	34,2
Μερικές τάξεις Δημοτικού	7,5
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	6,8

Πηγή: ΕΣΥΕ (2008)

1.3. Οργάνωση και Διοίκηση του Εκπαιδευτικού Συστήματος

Ο γενικός σκοπός της εκπαίδευσης, διαγράφεται στο άρθρο 16 του ισχύοντος Συντάγματος 1975/1986 και ορίζει ότι «Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει ως σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων», (Ι. Κατσαρός, Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης, ΥΠΕΠΘ, Π.Ι., Αθήνα 2008, σελ. 16), την ανάπτυξη εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλαση αυτών ως ελευθέρων και υπεύθυνων πολιτών. Ειδικότερα, η εκπαιδευτική διαδικασία όπως αυτή προκύπτει από την κατάρτιση των σύγχρονων προγραμμάτων σπουδών επιδιώκει την ολόπλευρη ανάπτυξη της

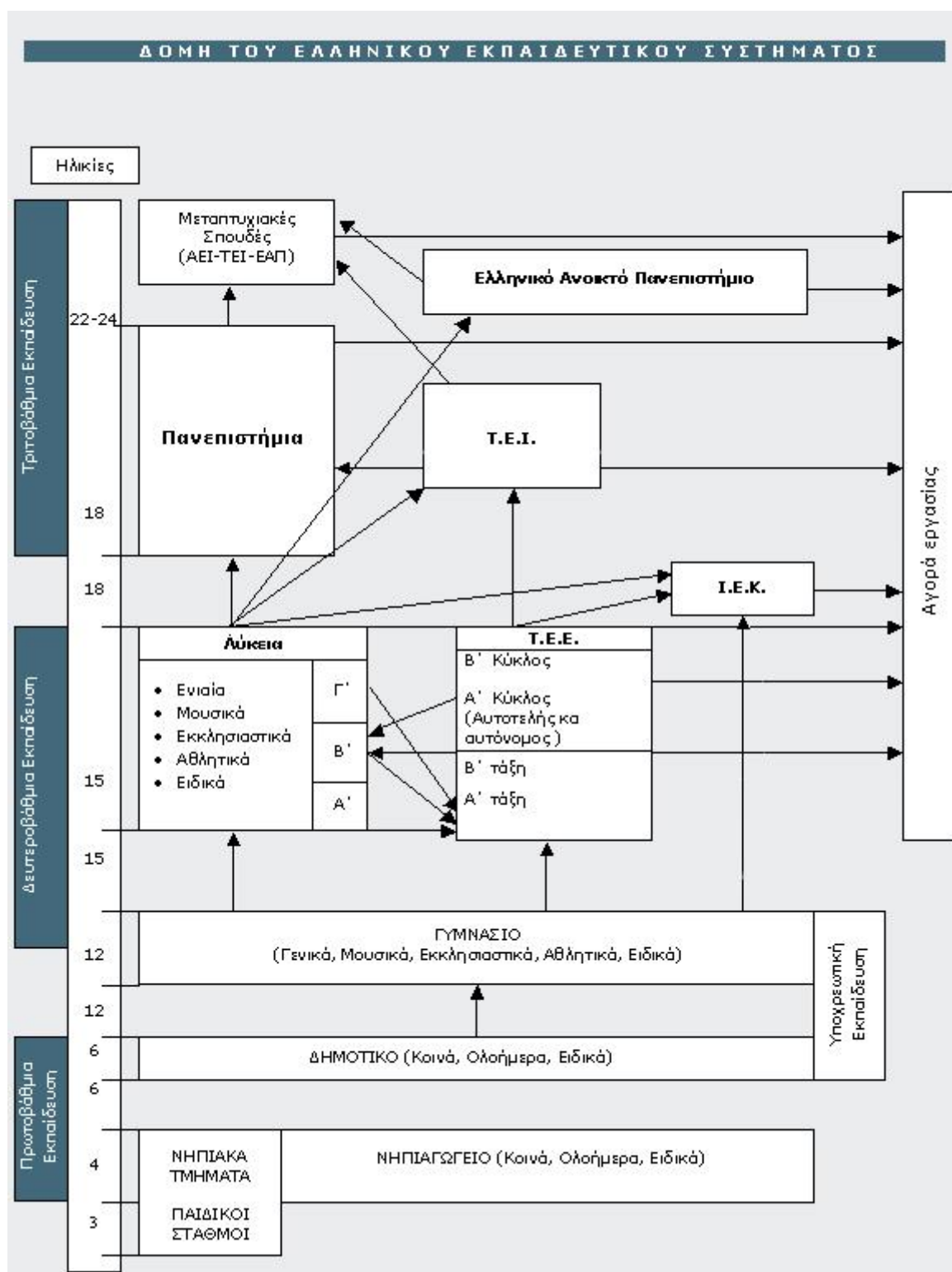
προσωπικότητας του μαθητή και την επιτυχή κοινωνική ένταξή του, μέσα από την ανάπτυξη νοητικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων.

Η γενική οργάνωση και διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος βρίσκεται σε αντιστοιχία με την οργανωτική και διοικητική δομή του κράτους.

Η εκπαίδευση παρέχεται σε τρεις βαθμίδες και ακολουθούνται όλα τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα.

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) εποπτεύει τη διοίκηση όλων των σχολείων της χώρας, δια μέσου των Κεντρικών και Περιφερειακών Υπηρεσιών του καθώς και των Συμβουλίων γνωμοδοτικού και επιστημονικού χαρακτήρα, που έχουν συσταθεί και λειτουργούν στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου και τις Περιφερειακές Υπηρεσίες. Στην Κεντρική Υπηρεσία συγκροτούνται επίσης τα Ανώτατα Συμβούλια για την Επιλογή Στελεχών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Στα ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, ασκείται έλεγχος νομιμότητας από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μόνο για διοικητικές πράξεις για την έκδοση των οποίων συμπράττει και ο Υπουργός.

1.4. Γενική Δομή και Βαθμίδες του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος, 2008/09

Πηγή: ΕΚΕΠ, ΥΠΕΠΘ

1.5. Η Ευρωπαϊκή και Διεθνής Διάσταση της Εκπαίδευσης

Η Ελλάδα προωθεί και υλοποιεί πρωτοβουλίες, δράσεις και εθνικά μέτρα που αφορούν την ευρωπαϊκή και διεθνή διάσταση της εκπαίδευσης. Οι πολιτικές αυτές στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας της ελληνικής εκπαίδευσης, στην αποτελεσματικότερη συμβολή της στις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας με την προώθηση της διεθνούς εκπαιδευτικής συνεργασίας και στην ανάπτυξη της κατανόησης της πολιτιστικής διαφορετικότητας και της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η ευρωπαϊκή και διεθνής διάσταση της εκπαίδευσης προωθείται μέσα από τη συμμετοχή της χώρας στη διαμόρφωση και υλοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς και στα προγράμματά τους, από εθνικές πρωτοβουλίες για τη σύναψη διμερών και πολυμερών μορφωτικών συμφωνιών, την προώθηση της ευρωπαϊκής και διεθνούς διάστασης στα αναλυτικά προγράμματα όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης καθώς και την προώθηση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης και την ενίσχυση των Ελληνικών Σπουδών στο εξωτερικό. (Ευρυδίκη: Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα, 2008/09).

Η Ελλάδα, ως ενεργό μέλος της διεθνούς κοινότητας, αναπτύσσει διεθνείς διμερείς και πολυμερείς σχέσεις στα θέματα που αφορούν την εκπαίδευση. Είναι μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης (1949), της UNESCO (1945), του ΟΟΣΑ (1964) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1981). Συμμετέχει στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής στα θεσμικά όργανα των διεθνών οργανισμών και υλοποιεί εκπαιδευτικές δράσεις και προγράμματα.

Η προώθηση της ευρωπαϊκής και διεθνούς διάστασης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης αποτελεί έναν από τους στόχους της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Για το σκοπό αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη η διαμόρφωση συγκεκριμένων μέτρων που στοχεύουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Λισσαβόνας και των διαδικασιών της Μπολόνια και της Κοπεγχάγης. Στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκπαιδευτική συνεργασία μεταξύ των χωρών της ΝΑ Ευρώπης και της Μεσογείου.

Η Ελλάδα ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχει στη διαμόρφωση και υλοποίηση όλων των προγραμμάτων που στοχεύουν στην προώθηση της ευρωπαϊκής και διεθνούς εκπαιδευτικής συνεργασίας και στην εισαγωγή της ευρωπαϊκής και διεθνούς διάστασης στην εκπαίδευση, όπως το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ επιδιώκει τη βελτίωση και αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και των υπηρεσιών που προσφέρει στο πλαίσιο

της υλοποίησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Μέσω του εν λόγω προγράμματος αναπτύσσονται καινοτόμες εκπαιδευτικές υπηρεσίες και δομές.

Υπό την αιγίδα του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ), το ΥΠΕΠΘ συμμετέχει στο Κέντρο Εκπαιδευτικών Ερευνών και Καινοτομιών (CERI), στην Επιτροπή Παιδείας (Educational Committee), καθώς και σε μια σειρά από επιμέρους προγράμματα (Programme on Educational Building-PEB, International Indicators for Education Systems-INES, PISA-Programme for International Student Assessment, Programme on Institutional Management in Higher Education-IMHE και Attracting, Developing and Retaining effective teachers).

Από το 1994 η Ελλάδα συμμετέχει ως ιδρυτικό μέλος στο Κέντρο Σύγχρονων Γλωσσών, το οποίο σε συνεργασία με το Τμήμα Γλωσσικής Πολιτικής του Συμβουλίου της Ευρώπης παρέχει σεμινάρια με στόχο την επιμόρφωση επιμορφωτών και σχολικών συμβούλων σε θέματα διδακτικής ξένων γλωσσών. Επίσης το ΥΠΕΠΘ συμμετέχει ενεργά στα ακόλουθα Προγράμματα του Συμβουλίου της Ευρώπης

Το ΥΠΕΠΘ συμμετέχει στη διαδικασία της Μπολόνια με στόχο τη συγκρότηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και στη διαδικασία της Κοπεγχάγης που στοχεύει στην ενίσχυση της διαφάνειας, αναγνώρισης και της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Επίσης συμμετέχει μαζί με 25 άλλες ευρωπαϊκές χώρες στο Δίκτυο «European School net» που στοχεύει στην ανάπτυξη της μάθησης στο σχολείο μέσα από τη χρήση νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας. Η Ελλάδα συμμετέχει επίσης σε περιφερειακές πρωτοβουλίες και οργανισμούς της ευρύτερης περιοχής της Βαλκανικής και της Μεσογείου.

Ειδικότερα στο πλαίσιο της Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ)-Black Sea Economic Cooperation (BSEC), έχει δημιουργηθεί το Διεθνές Κέντρο Μελετών Ευξείνου Πόντου-ΔΙΚΕΜΕΠ («International Centre for Black Sea Studies-ICBSS») με έδρα την Αθήνα, στη σύσταση του οποίου πρωτοστάτησε η Ελλάδα. Το Κέντρο χρηματοδοτείται από τον ελληνικό προϋπολογισμό. Το «ΔΙΚΕΜΕΠ» είναι βάσει της ελληνικής νομοθεσίας που διέπει το καθεστώς λειτουργίας του, Ίδρυμα Ιδιωτικού Δικαίου διεθνούς χαρακτήρα με αντικείμενο τη συνεργασία μεταξύ επιστημονικών και ακαδημαϊκών κύκλων των χωρών της «ΟΣΕΠ» αλλά και με άλλους διεθνείς οργανισμούς καθώς και την εκπόνηση μελετών επί οικονομικών θεμάτων. (Ευρυδίκη: Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα, 2008/09).

1.6. Γενικές Αρχές Παιδείας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Το πρόγραμμα σπουδών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σύμφωνα με τον Νόμο Πλαίσιο (1985), βασίζεται στις αρχές παροχής της γενικής παιδείας, ανάδειξης των ενδιαφερόντων του μαθητή και την καλλιέργεια δεξιοτήτων, εξασφάλισης ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους τους μαθητές, ενίσχυσης της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, προετοιμασίας για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας, προαγωγή της φυσικής, ψυχικής και κοινωνικής υγείας και ευαισθητοποίησης για την αναγκαιότητα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και την υιοθέτηση νέων προτύπων συμπεριφοράς (Ευρυδίκη: Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα, 2008/09).

Το σύνολο των μαθητών ενός Δημοτικού Σχολείου κατανέμεται σε έξι (6) τάξεις, σύμφωνα με την ηλικία τους. Τα τμήματα σε μονοθέσια, διθέσια, τριθέσια σχολεία (με συνολικό αριθμό μαθητών από 10-45) έχουν έως 15 μαθητές, ενώ τα τμήματα στα λοιπά σχολεία έχουν έως 25 μαθητές ανά τμήμα (Κ.Υ.Α. Φ3/897/97652/Γ1/ΦΕΚ 1507/τ. Β'/13.10.2006).

1.7. Βασικά Χαρακτηριστικά της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Μελετώντας τη δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με έμφαση στην Πρωτοβάθμια μπορούμε να καταλήξουμε στις εξής παρατηρήσεις.

Κατά το διάστημα 1995-2002 η Ελλάδα ακολούθησε μια πορεία σύγκλισης προς το μέσο όρο της Ε.Ε.-16 (σε όρους δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση), και σημειώθηκε αύξηση των δαπανών ανά μαθητή. Η αύξηση αυτή εν μέρει οφείλεται στη μείωση του αριθμού των μαθητών, αλλά είναι προφανές ότι η Ελλάδα προχώρησε και σε σημαντική αύξηση των δαπανών ανά μαθητή. Παρόλα αυτά η απόσταση παραμένει σημαντική, κάτι που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτελεί τη χώρα με τις χαμηλότερες δημόσιες δαπάνες ανθρώπινου δυναμικού σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε.-16.

Η αύξηση των δαπανών ανά μαθητή και φοιτητή στην Ελλάδα δεν μπορεί να αποδοθεί εξ' ολοκλήρου στους μεγάλους ρυθμούς ανάπτυξης της περιόδου 1995-2002. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, το σωρευτικό μέρισμα που η Ελλάδα αφιέρωσε στην εκπαίδευση όλων των βαθμίδων υπερκαλύπτει το αναπτυξιακό δυναμικό της περιόδου 1995-2002.

Συγκρίνοντας την Ελληνική οικονομία με όμοιες οικονομίες (σε όρους δημόσιων δαπανών ως ποσοστού του ΑΕΠ) εντός της Ε.Ε., προκύπτει ότι η Ελλάδα αφιερώνει στην

εκπαίδευση ένα σημαντικά μικρότερο ποσοστό από χώρες όπως η Πορτογαλία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Αυστρία και η Ολλανδία.

Από τον Προϋπολογισμό του 2006 προκύπτει ότι: Το κύριο μέρος των δαπανών για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποδίδεται σε αμοιβές εκπαιδευτικών υπαλλήλων (περίπου 91,2% του συνόλου των δαπανών για εκπαίδευση αφιερώνονται στις αμοιβές εκπαιδευτικών). Παράλληλα, οι αμοιβές για μετεκπαίδευση-επιμόρφωση, οι προμήθειες κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και οι επιχορηγήσεις προς ΝΠΔΔ διατηρούνται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ (Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/2005) για το καταναλωτικό πρότυπο των Ελλήνων, προκύπτει ότι κατά μέσο όρο σε μηνιαία βάση κάθε ελληνικό νοικοκυριό κατά το 2004 δαπάνησε για αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης 51,34€ έναντι 38,68€ που δαπάνησε το 1998. Τα προαναφερθέντα ποσά φαίνεται να υποεκτιμούν σημαντικά τις δαπάνες των νοικοκυρών για εκπαίδευση, καθώς δεν περιλαμβάνουν τις δαπάνες για ιδιαίτερα μαθήματα και φροντιστήρια ξένων γλωσσών οι οποίες δεν καταγράφονται.

Η τάση για τα ελληνικά νοικοκυριά είναι να διαθέτουν ολοένα μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος τους για εκπαίδευση. Κατά την τελευταία εικοσαετία τα Ελληνικά νοικοκυριά έχουν διπλασιάσει κατά μέσο όρο το ποσοστό του εισοδήματος που κατευθύνουν στην εκπαίδευση (ΕΣΥΕ: Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/2005)

Σύμφωνα με συντηρητικούς υπολογισμούς μια οικογένεια με ετήσιο εισόδημα 60.000 € και με δύο παιδιά στη δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση ξοδεύει τουλάχιστον το 20% του εισοδήματος της για εκπαίδευση, δηλαδή δαπανά ιδιωτικά σε μηνιαία βάση 1000€ για εκπαίδευση, εκτός της καθολικής συνεισφοράς της (μέσω φορολογίας) στη δημόσια εκπαίδευση (ΕΣΥΕ: Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/2005)

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, κατά το χρονικό διάστημα 2002-2007 αντιστοιχούσαν κατά μέσο όρο 14 μαθητές ανά εκπαιδευτικό. Στον πίνακα 6 που ακολουθεί αποτυπώνονται τα στοιχεία της UNESCO, που αφορούν στην αναλογία δασκάλου-μαθητή στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

(Πιν.6) Αναλογία δασκάλου-μαθητή στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	19,11	18,39	17,68	17,51	17,20	15,35
2	Σλοβενία	12,50	12,65	15,10	15,13	15,19	17,65
3	Αυστρία	13,27	13,18	13,13	12,41	12,23	11,86
4	Βέλγιο	11,94	11,88	11,57	11,49	11,28	11,20
5	Κύπρος	19,03	18,94	17,61	17,60	16,46	15,63
6	Φιλανδία	15,57	16,35	15,96	15,53	15,53	15,03
7	Γαλλία	18,64	18,64	18,64	18,55	18,67	18,95
8	Γερμανία	14,29	14,05	14,19	14,12	13,96	13,63
9	Ελλάδα	12,52	11,94	11,26	11,06	10,54	10,29
10	Ιρλανδία	19,41	18,67	18,17	17,87	17,20	15,94
11	Ιταλία	10,59	10,83	10,62	10,49	10,55	10,33
12	Λουξεμβούργο	11,74	11,49	11,53	11,33	11,10	11,08
13	Μάλτα	19,07	18,17	18,78	11,52	*	*
14	Ολλανδία	*	*	*	*	*	*
15	Πορτογαλία	11,07	11,11	11,57	10,53	10,60	11,73
16	Ισπανία	14,01	13,88	13,98	13,75	13,58	12,83
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	14,85	14,68	14,65	13,93	13,86	13,68

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του πίνακα 6 προκύπτει ότι:

- Η αναλογία δασκάλων-μαθητών στην Ελλάδα, όσον αφορά την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση είναι η μικρότερη ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης, μόλις 10,29 μαθητές ανά δάσκαλο το 2007.
- Έως το 2007 η αναλογία δασκάλου-μαθητή βελτιώνεται αισθητά και σε κάθε εκπαιδευτικό αντιστοιχούν 10 μαθητές.
- Η σύγκριση με τις λοιπές χώρες της Ε.Ε. δείχνει ότι για το 2007 η Ελλάδα βρίσκεται μεταξύ των κρατών μελών με την καλύτερη αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό κάτω από το Μ.Ο. της ευρωζώνης (13,68) γεγονός που πρόκειται να αλλάξει σύμφωνα με τις πρόσφατες εξαγγελίες περί συγχώνευσης σχολείων του Υπουργείου Παιδείας (Μάρτιος 2011).

Στον πίνακα 7 που παρατίθεται ακολούθως παρουσιάζονται στοιχεία του Ανθρώπινου Δυναμικού της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

(Πιν.7) Ανθρώπινο Δυναμικό της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης-Δημοτικά						
Μεταβλητές	2005	%	2006	%	2007	%
Διδακτικό Προσωπικό	55.026		52.998	2,4 [▲]	53.683	4,5 [▲]
Κάτοχοι άλλου πτυχίου ανώτατης σχολής	4.197	7,6	4.107	-2,1 [▼]	4.240	3,2 [▲]
Κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου	1.052	1,9	1.277	21,4 [▲]	1.553	21,6 [▲]
Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	167	0,3	191	14,4 [▲]	236	23,6 [▲]
Μετεκπαίδευση	7.063	12,8	7.161	1,4 [▲]	7.189	0,4 [▲]

Πηγή: ΓΣΕΕ-Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2009

Από τα στοιχεία του πίνακα 7 προκύπτουν τα εξής:

- Ενώ ο αριθμός των εκπαιδευτικών αυξάνεται, είναι εξαιρετικά περιορισμένος ο αριθμός εκείνων, που διαθέτουν μεταπτυχιακή επιμόρφωση, μόλις 1.9% του διδακτικού προσωπικού το 2005.
- Το σχολικό έτος 2005 μόνο το 2,2% των υπηρετούντων κατείχαν μεταπτυχιακό τίτλο masters ή και διδακτορικό.
- Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει τρίμηνη, ετήσια ή διετή επιμόρφωση ανέρχεται σε 12,8% επίσης για το 2005.
- Το 7,6% του διδακτικού προσωπικού το 2005 κατείχε δεύτερο τίτλο ανώτατων σπουδών.
- Όσον αφορά στα ακαδημαϊκά προσόντα του διδακτικού προσωπικού το 22,6% έχει βελτιωμένα προσόντα σε σχέση με τα προβλεπόμενα για το διορισμό του.
- Κατά την τριετία 2005-2007 σημαντική αύξηση παρουσιάζουν οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου με 47,6% (ετήσια μεταβολή 21,5%).

Σημαντική πρόοδος παρατηρείται στο διάστημα 2005-2007 στο επίπεδο της ηλεκτρονικής υποδομής και της δημιουργίας βιβλιοθηκών στα σχολεία.

Στον παρατιθέμενο ακολούθως πίνακα 8 συμπεριλαμβάνονται στοιχεία που αφορούν στην υλικοτεχνική υποδομή της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

(Πιν.8) Υλικοτεχνική Υποδομή της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης-Δημοτικά						
Μεταβλητές	2005	%	2006	%	2007	%
Σύνολο Σχολικών Μονάδων	5.778		5.675		5.594	
Αριθμός Εργαστηρίων Φυσ. Επιστημών	1.025	17,7	1.004	-2	946	-5,8
Αριθμός Εργαστηρίων Πληροφορικής	2.737	47,4	2.917	6,6	2.997	2,7
Αριθμός Εργαστηρίων Τεχνολογίας	91	1,6	101	11	88	-12,9
Αριθμός Εργαστηρίων Ξένων Γλωσσών	266	4,6	281	5,6	281	0
Αριθμός Αιθουσών Πολλαπλών Χρήσεων	2.257	39,1	2.330	3,2	2.410	3,4
Αριθμός Βιβλιοθηκών	1.848	32	1.944	5,2	1.963	1
Αριθμός Γυμναστηρίων	793	1,7	787	-0,8	810	2,9

Πηγή: ΓΣΕΕ-Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2009

Από τον πίνακα 8 προκύπτει ότι:

- Το 2007 το 53,57% των σχολείων διέθετε αίθουσα Πληροφορικής, ενώ το 35,09% των σχολείων διέθετε βιβλιοθήκες.

1.8. Βασικοί Δείκτες

Είναι χρήσιμο να σημειώσουμε ότι οι χώρες της Ευρωζώνης είναι αυτές που ανήκουν στην νομισματική ένωση των χωρών που χρησιμοποιούν ως κοινό νόμισμα το ευρώ και είναι οι εξής 16: Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα, Σλοβακία, Σλοβενία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Βέλγιο, Γερμανία, Αυστρία, Γαλλία, Κύπρος, Μάλτα και Φιλανδία.

Στον πίνακα 9 που ακολουθεί παρουσιάζει τον αριθμό των μαθητών που εισήχθησαν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση κατά τα έτη 2002-2007 στις χώρες της Ευρωζώνης.

(Πιν.9) Εισαγωγή μαθητών στη Πρωτοβάθμια εκπαίδευση							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	272.816	258.587	243.533	230.674	223.342	218.321
2	Σλοβενία	85.943	87.007	93.266	93.042	93.139	*
3	Αυστρία	369.836	363.142	356.066	345.841	338.034	329.161
4	Βέλγιο	350.826	349.037	338.743	335.666	333.973	334.976
5	Κύπρος	60.423	59.460	58.279	57.698	56.168	54.149
6	Φιλανδία	388.590	387.983	383.179	376.932	367.322	360.047
7	Γαλλία	3.253.007	3.239.361	3.226.693	3.410.989	3.446.103	3.494.908
8	Γερμανία	3.286.573	3.213.893	3.210.821	3.203.000	3.218.712	3.200.758
9	Ελλάδα	600.328	602.292	608.333	603.113	599.379	593.291
10	Ιρλανδία	441.065	443.720	446.029	449.298	457.889	471.519
11	Ιταλία	2.602.469	2.588.971	2.575.652	2.578.223	2.599.927	2.623.374
12	Λουξεμβούργο	31.707	31.750	32.210	32.600	32.921	32.936
13	Μάλτα	20.582	19.956	19.169	18.435	*	20.343
14	Ολλανδία	406.235	404.134	398.857	*	*	*
15	Πορτογαλία	689.136	686.968	678.868	673.306	669.060	670.152
16	Ισπανία	1.653.781	1.656.996	1.662.304	1.655.266	1.669.215	1.711.871

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του πίνακα 9 παρατηρούμε τα εξής:

- Τα αξιολάτρευτα «πρωτάκια» αντιπροσωπεύουν το 5,5% του ελληνικού πληθυσμού.
- Στις 8 από τις 16 χώρες δηλαδή στο 50% της Ευρωζώνης παρατηρείται μειούμενος αριθμός εισακτέων στη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, πράγμα που

υποδηλώνει την γήρανση του πληθυσμού, αλλά και την αύξηση της δαπάνης ανά μαθητή επειδή αυξάνονται σε αντίθεση οι δαπάνες για την Πρωτοβάθμια.

- Στις 4 από τις 16 χώρες, ήτοι το 25% παρατηρείται αύξηση του αριθμού των εισακτέων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.
- Σε 3 χώρες παρατηρείται μείωση και μετά αύξηση.
- Στην Ελλάδα παρατηρείται πρώτα μία σημαντική αύξηση και μετά μείωση. Συγκεκριμένα παρατηρείται, στο διάστημα της 5ετίας από το 2000 έως το 2004 μία σημαντική αύξηση στον αριθμό των εισακτέων μαθητών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ήτοι περίπου 9.500 μαθητές.
- Πιθανολογείται ότι αυτοί οι αριθμοί παρουσιάζουν τέτοια αύξηση λόγω της αθρόας προσέλευσης αλλοδαπών οικονομικών μεταναστών που εργάστηκαν στα έργα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 που φιλοξένησε η χώρα μας. Αυτό το γεγονός εξηγεί και την απότομη πτώση του αριθμού των εισακτέων κατά 15.000 μαθητές στην επόμενη 3ετία, από το 2004 έως 2007, χωρίς φυσικά να υπολογίζονται τα αδέλφια τους που ίσως φοιτούσαν σε άλλες τάξεις.

Ο πίνακας 10 περιλαμβάνει το ποσοστό εισαγωγής μαθητών στη Πρωτοβάθμια ιδιωτική εκπαίδευση κατά τα έτη 2002-2007 στις χώρες της Ευρωζώνης.

(Πιν.10) Ποσοστό εισαγωγής μαθητών στη Πρωτοβάθμια ιδιωτική εκπαίδευση							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	4,04	4,23	4,46	4,86	5,11	5,30
2	Σλοβενία	*	*	*	*	*	*
3	Αυστρία	4,31	4,42	4,53	4,68	4,86	5,21
4	Βέλγιο	54,31	54,18	54,66	54,55	54,43	54,26
5	Κύπρος	5,17	5,42	5,59	5,79	5,93	6,29
6	Φιλανδία	1,19	1,21	1,23	1,27	1,29	1,33
7	Γαλλία	14,57	14,56	14,71	15,05	14,95	14,88
8	Γερμανία	2,57	2,72	2,86	3,12	3,32	3,34
9	Ελλάδα	7,12	7,63	7,48	7,25	7,12	7,17
10	Ιρλανδία	1,09	0,87	0,97	1,05	0,80	0,91
11	Ιταλία	6,72	6,83	6,96	6,97	6,82	6,98
12	Λουξεμβούργο	6,65	6,84	6,92	6,90	7,08	7,66
13	Μάλτα	37,09	37,07	38,29	37,71	*	26,78
14	Ολλανδία	68,44	68,69	68,91	*	*	*
15	Πορτογαλία	10,49	10,54	10,50	10,55	10,85	11,08
16	Ισπανία	33,60	33,41	33,44	33,39	33,26	33,02

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του πίνακα 10 παρατηρούμε τα εξής:

- στις περισσότερες χώρες τα ποσοστά εισαγωγής μαθητών στη Πρωτοβάθμια ιδιωτική εκπαίδευση παραμένουν σταθερά.
- Εξαίρεση αποτελούν η Κύπρος και η Σλοβακία που παρουσιάζουν ελαφρά άνοδο.

Ειδική μνεία γίνεται στον αριθμό των μετεξεταστέων στη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, στον πίνακα 11, αφού αποτελεί στόχο προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Παιδείας.

(Πιν.11) Μετεξεταστέοι μαθητές στη Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (όλες οι τάξεις)							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	7.163	6.650	6.632	6.405	6.487	6.259
2	Σλοβενία	650	505	475	433	433	460
3	Αυστρία	4.717	*	4.642	*	*	*
4	Βέλγιο	*	*	23.507	*	23.300	23.190
5	Κύπρος	174	165	172	145	134	124
6	Φιλανδία	1.837	1.773	1.694	1.731	1.602	1.593
7	Γαλλία	*	*	*	*	*	*
8	Γερμανία	58.792	53.383	47.977	45.262	37.992	38.288
9	Ελλάδα	*	*	*	3.804	3.915	4.282
10	Ιρλανδία	5.478	4.811	4.377	4.431	3.447	3.329
11	Ιταλία	8.020	8.042	8.243	6.412	5.990	6.858
12	Λουξεμβούργο	1.541	1.575	1.490	1.540	1.489	1.425
13	Μάλτα	749	755	636	758	*	228
14	Ολλανδία	*	*	*	*	*	*
15	Πορτογαλία	*	*	77.307	*	*	*
16	Ισπανία	*	*	56.236	*	70.210	63.567

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τον πίνακα 11 μπορούμε να εξάγουμε τα εξής:

- Μόνο δύο χώρες της Ευρωζώνης, η Ελλάδα και η Ισπανία παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις.
- Οι υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης παρουσιάζουν μείωση του αριθμού των μετεξεταστέων.

Στον ακόλουθο πίνακα 12 παρατίθενται τα στοιχεία του δημόσιου και ιδιωτικού εκπαιδευτικού προσωπικού της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωζώνης με πλήρη και μερική απασχόληση, κατά τα έτη 2002-2007.

(Πιν. 12) Δημόσιο και ιδιωτικό εκπαιδευτικό προσωπικό στην Πρωτοβάθμια full and part time							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	14.877	14.680	14.420	13.849	13.684	15.022
2	Σλοβενία	6.883	6.884	6.185	6.156	6.141	6.111
3	Αυστρία	29.129	28.822	28.397	29.239	29.044	29.274
4	Βέλγιο	64.288	64.125	64.556	64.278	64.947	65.378
5	Κύπρος	3.349	3.319	3.506	3.479	3.627	3.697
6	Φιλανδία	25.260	24.024	24.313	24.577	23.955	24.272
7	Γαλλία	204.287	203.418	202.954	216.411	217.017	216.654
8	Γερμανία	235.993	235.179	232.937	234.107	238.428	242.969
9	Ελλάδα	51.605	54.599	58.395	58.777	61.251	62.114
10	Ιρλανδία	22.979	23.972	24.792	25.416	26.833	29.852
11	Ιταλία	263.421	256.650	260.769	264.061	264.378	273.113
12	Λουξεμβούργο	2.893	2.966	3.002	3.091	3.191	3.218
13	Μάλτα	1.716	1.745	1.654	2.570	*	*
14	Ολλανδία	*	*	*	*	*	*
15	Πορτογαλία	69.578	69.109	65.548	71.519	70.795	64.274
16	Ισπανία	177.797	179.324	179.271	180.710	184.147	199.256

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του πίνακα 12 διαπιστώνονται και συμπεραίνονται τα ακόλουθα:

- Στο χρονικό διάστημα από το 2002 έως το 2007 παρουσιάζεται αύξηση του δημόσιου και ιδιωτικού εκπαιδευτικού προσωπικού στην Ελλάδα κατά 20%. Η συγκεκριμένη αύξηση είναι η μεγαλύτερη της Ευρωζώνης.
- Αφού οι δαπάνες για την Εκπαίδευση δεν αυξάνονται με τον ίδιο ρυθμό, αυτό σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών αναλώνεται σε μισθούς εκπαιδευτικών σε ποσοστό 99%. Η παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώνεται και από τους εθνικούς προϋπολογισμούς του ΓΛΚ.

1.9. Η Εκπαίδευση στην Ευρώπη τον 21ο Αιώνα

Οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές στην Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργούν νέες ευκαιρίες και νέες προκλήσεις. Σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία και σε ολοένα πιο πολύμορφες κοινωνίες, οι νέοι χρειάζονται ένα ευρύτερο παρά ποτέ φάσμα ικανοτήτων προκειμένου να αναπτύξουν το δυναμικό τους. Πολλοί νέοι θα εργαστούν σε θέσεις εργασίας που δεν υπάρχουν ακόμη. Πολλοί θα χρειαστούν προηγμένες γλωσσικές, διαπολιτισμικές και επιχειρηματικές ικανότητες. Η τεχνολογία θα εξακολουθήσει να αλλάζει τον κόσμο με τρόπους που δεν μπορούμε να φανταστούμε. Θα απαιτηθούν ριζικές προσαρμογές για την αντιμετώπιση προκλήσεων. Σ' αυτόν τον ολοένα πιο πολύπλοκο κόσμο, η δημιουργικότητα και η ικανότητα

συνεχούς μάθησης και καινοτομίας θα έχουν το ίδιο, αν όχι μεγαλύτερο, βάρος με συγκεκριμένους γνωστικούς τομείς οι οποίοι αναμένεται να καταστούν παρωχημένοι. Η διά βίου μάθηση πρέπει να αποτελεί τον κανόνα.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει τονίσει επανειλημμένα τον κύριο ρόλο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για τη μελλοντική ανάπτυξη, τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή της Ένωσης. Για να επιτευχθούν τα ανωτέρω, έχει ζωτική σημασία να αναπτυχθεί πλήρως το δυναμικό των Ευρωπαίων πολιτών για καινοτομία και δημιουργικότητα. Η συνιστώσα της εκπαίδευσης στο τρίγωνο γνώσης «έρευνα-καινοτομία-εκπαίδευση» πρέπει να ενδυναμωθεί, αρχίζοντας νωρίς – ήδη από το σχολείο. Οι ικανότητες και οι μαθησιακές συνήθειες που αποκτώνται στο σχολείο έχουν ουσιαστική σημασία για την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων για νέες θέσεις εργασίας στα επόμενα στάδια της ζωής.

Η Επιτροπή έχει δηλώσει ότι για την προώθηση της ευημερίας απέναντι στις προκλήσεις του 21ου αιώνα απαιτείται μια νέα προσέγγιση, επικεντρωμένη στην παροχή στους πολίτες των κατάλληλων ευκαιριών για προσωπική καταξίωση, της πρόσβασης στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη και την κοινωνική προστασία, μέσα σ' ένα πλαίσιο αλληλεγγύης, κοινωνικής συνοχής και αειφορίας. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή έχει αναγορεύσει την επένδυση στη νεολαία σε κορυφαία προτεραιότητα.

Στα συμπεράσματα του το Συμβούλιο αναφέρει ότι η ανάπτυξη και η ευημερία της Ευρώπης εξαρτώνται από την ενεργητική συμμετοχή όλων των νέων. Τα αποτελέσματα των παιδιών στην υποχρεωτική εκπαίδευση έχουν ισχυρό άμεσο αντίκτυπο στη μεταγενέστερη κοινωνική τους συμμετοχή, στην περαιτέρω εκπαίδευση, στην κατάρτιση και στις αποδοχές τους. Ωστόσο, η πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας σχολική εκπαίδευση είναι άνιση και συχνά τα εκπαιδευτικά συστήματα αντανακλούν τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες.

Η πρόκληση, λοιπόν, που αντιμετωπίζει η ΕΕ είναι να ενισχυθεί η μεταρρύθμιση των συστημάτων σχολικής εκπαίδευσης. Τα περισσότερα κράτη μέλη σήμερα διαθέτουν στρατηγικές διά βίου μάθησης στις οποίες κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η σχολική εκπαίδευση. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται εντατικότερα σε θέματα πολιτικής για τα σχολεία..

Κατά συνέπεια, με τις πιο πρόσφατες διεθνείς στατιστικές και έρευνες, προτείνεται ένα πρόγραμμα δράσης για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στο σχολικό τομέα, προσδιορίζοντας τις μείζονες προκλήσεις για τα συστήματα οι οποίες μπορούν να αντιμετωπιστούν καλύτερα με αυτή τη συνεργασία. Οι προκλήσεις αυτές υποδιαιρούνται στην

επικέντρωση στις ικανότητες, τη μάθηση υψηλής ποιότητας για όλους τους μαθητές και στους εκπαιδευτικούς και το προσωπικό των σχολείων

Το Συμβούλιο έχει τονίσει την ανάγκη εφοδιασμού των ατόμων με «νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» και αύξησης των συνολικών επιπέδων δεξιοτήτων μέσω της παροχής «αρχικής και συνεχούς εκπαίδευσης και κατάρτισης για δεξιότητες και ικανότητες υψίστου επιπέδου, ακόμη και αριστείας, προκειμένου να διατηρηθεί και να ενισχυθεί η δυνατότητα καινοτομίας και χρήσης της έρευνας, η οποία απαιτείται για μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα, ανάπτυξη και απασχόληση».

1.10. Περιγραφή Βασικών Στόχων

Η τάση των σχολικών προγραμμάτων σπουδών είναι να παρέχεται στους μαθητές βοήθεια για την απόκτηση γνώσεων καθώς και των δεξιοτήτων και των μοντέλων συμπεριφοράς που είναι αναγκαία για να εφαρμόσουν τις γνώσεις αυτές σε καθημερινές περιστάσεις. Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο των βασικών ικανοτήτων περιγράφονται οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι συμπεριφορές που είναι απαραίτητες στην κοινωνία της γνώσης. Το εν λόγω πλαίσιο αποτελεί τη βάση για μια συνεκτική προσέγγιση της ανάπτυξης των ικανοτήτων στο σχολείο και στην επαγγελματική κατάρτιση.

Οι βασικές γνώσεις ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής αποτελούν ουσιώδεις συνιστώσες των βασικών δεξιοτήτων. Έχουν θεμελιώδη σημασία για την περαιτέρω μάθηση, όμως οι σχετικές επιδόσεις στην ΕΕ παρουσιάζουν μείωση. Στον πίνακα 13 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα ποσοστά των μαθητών με χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση στις χώρες της Ευρωζώνης.

(Πιν. 13) Ποσοστά μαθητών με χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση				
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ		
		2000	2003	2006
1	Σλοβακία	*	24,9	27,8
2	Σλοβενία	*	*	16,5
3	Αυστρία	19,3	20,7	21,5
4	Βέλγιο	19,0	17,9	19,4
5	Κύπρος	*	*	*
6	Φιλανδία	7,0	5,7	4,8
7	Γαλλία	18,8	23,9	26,4
8	Γερμανία	22,6	22,3	20,0
9	Ελλάδα	24,4	25,2	27,7
10	Ιρλανδία	11,0	11,0	12,1
11	Ιταλία	18,9	23,9	26,4
12	Λουξεμβούργο	35,1	22,7	22,9
13	Μάλτα	*	*	*
14	Ολλανδία	9,5	11,5	15,1
15	Πορτογαλία	26,3	22,0	24,9
16	Ισπανία	16,3	21,1	25,7
	M.O. Ευρωζώνης	19,0	19,4	20,8

Πηγή: OECD(PISA)

(*) Ελλείπουσα τιμή

Ο στόχος της ΕΕ ήταν να μειωθεί, έως το 2010, το ποσοστό των 15χρονων που έχουν χαμηλές επιδόσεις στις βασικές γνώσεις ανάγνωσης σε 17%. Ωστόσο, στην πραγματικότητα το ποσοστό έχει αυξηθεί από 21,3% το 2000 σε 24,1% το 2006. Επιπροσθέτως, ο αριθμός των αγοριών με χαμηλές ικανότητες ανάγνωσης είναι σχεδόν διπλάσιος από τον αντίστοιχο αριθμό κοριτσιών: το 17,6% των 15χρονων κοριτσιών και το 30,4 % των 15χρονων αγοριών. Αυτή η μείωση των βασικών γνώσεων ανάγνωσης πρέπει να αναστραφεί επείγοντως. Πρόκειται για μία από τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, σήμερα, τα σχολεία στην Ευρώπη.

Στις ορθές πρακτικές πολιτικής περιλαμβάνονται η απόκτηση βασικών γνώσεων γραφής και ανάγνωσης της οικογένειας, η πρώιμη υποστήριξη από ειδικούς ήδη από την προσχολική ηλικία και μετά, εθνικές στρατηγικές και στόχοι για τις βασικές γνώσεις, και βελτίωση των υποδομών για τις βασικές γνώσεις (βιβλιοθήκες, εποπτικό υλικό). Οι βασικές γνώσεις αριθμητικής και μαθηματικών, οι ψηφιακές ικανότητες και η κατανόηση των βασικών εννοιών των θετικών επιστημών έχουν επίσης ζωτική σημασία για την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία της γνώσης και για την ανταγωνιστικότητα των σύγχρονων οικονομιών.

Πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι η χαμηλή διακύμανση των αποτελεσμάτων των μαθητών μπορεί να συμβαδίζει με υψηλό μέσο όρο επιδόσεων, γεγονός που υποδεικνύει ότι οι

υπεύθυνοι χάραξης πολιτικών πρέπει να μειώσουν τις ανισότητες και να βελτιώσουν τη συμμετοχή μέσω της επικέντρωσης στους μαθητές με τα χαμηλότερα επίπεδα δεξιοτήτων. Ο στόχος της ΕΕ είναι, έως το 2010, τουλάχιστον το 85% των νέων να έχουν ολοκληρώσει την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το μέσο ποσοστό, για το 2007, των νέων ηλικίας 20-24 ετών είναι 78,1%, δηλαδή έχει βελτιωθεί μόλις κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα σε σύγκριση με το 2000.

Το 2002, το Συμβούλιο συμφώνησε ότι τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν διευκολύνσεις παιδικής μέριμνας που να καλύπτουν τουλάχιστον το 90% των παιδιών ηλικίας από 3 ετών έως και την ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης και τουλάχιστον το 33% των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών. Μεταξύ του 2000 και του 2005, η συμμετοχή των 4χρονων παιδιών στην εκπαίδευση αυξήθηκε κατά περίπου 3 ποσοστιαίες μονάδες και ξεπέρασε το 85%, αλλά οι ανισότητες παραμένουν σημαντικές: από ποσοστό μεγαλύτερο του 99% σε μερικές χώρες έως μικρότερο του 50% σε άλλες. Η βελτίωση της παροχής προνηπιακής εκπαίδευσης και η διεύρυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση αυτή αποτελούν δυνητικά τη σημαντικότερη συμβολή που μπορούν να πραγματοποιήσουν τα σχολικά συστήματα για τη βελτίωση των ευκαιριών για όλους και την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας.

Σε μερικά σχολικά συστήματα, ποσοστό έως 10-15% των μαθητών μένουν στην ίδια τάξη ενώ σε άλλα, η στασιμότητα είναι σπάνια. Το γεγονός αυτό στοιχίζει ακριβά. Παρόλο που μερικοί από τους μαθητές που μένουν στην ίδια τάξη κερδίζουν το χαμένο έδαφος, οι περισσότεροι δεν τα καταφέρνουν. Τα ποσοστά στασιμότητας είναι σημαντικά υψηλότερα για τα παιδιά που προέρχονται από λιγότερο ευνοημένες κοινωνικοοικονομικές ομάδες, ενώ μακροπρόθεσμα οι επιτυχίες των μαθητών που έμειναν στάσιμοι συχνά είναι μικρότερες από εκείνες των αδύναμων μαθητών που δεν έμειναν στάσιμοι. Αντίθετα, μερικές χώρες χρησιμοποιούν τη διαμορφωτική αξιολόγηση σε συνδυασμό με βραχείες, εντατικές παρεμβάσεις είτε με ιδιαίτερα μαθήματα με προσωπικό υποστήριξης.

Τα μειονεκτήματα που οφείλονται σε προσωπικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή οικονομικές περιστάσεις μπορούν να εμποδίσουν την εκπαίδευση των παιδιών και αποτελούν ζωτική πρόκληση για τα σχολικά συστήματα της ΕΕ. Η φτώχεια βλάπτει τη γνωστική ανάπτυξη των μαθητών και, τελικά, τις ακαδημαϊκές επιτυχίες τους. Τα παιδιά από μειονεκτούσες ομάδες έχουν λιγότερες πιθανότητες να αποδώσουν καλά στο σχολείο, να έχουν καλή υγεία, να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία και να μην εμπλακούν στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

Τα σχολεία με υψηλά επίπεδα σχολικής διαρροής συνήθως εμφανίζουν υψηλά ποσοστά εναλλαγής των εκπαιδευτικών, γεγονός που επιδεινώνει τα προβλήματά τους. Οι υπουργοί έχουν συμφωνήσει ότι η παροχή διδασκαλίας υψηλής ποιότητας στις μειονεκτούσες περιοχές πρέπει να ενθαρρυνθεί ιδιαίτερα. Η οικονομική υποστήριξη των σχολείων για προσέλκυση των μειονεκτούντων μαθητών ενδέχεται να μειώσει τις διαφορές ως προς την κοινωνική σύνθεση των σχολείων.

Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνεπάγεται απώλεια ανθρώπινου δυναμικού. Επιφέρει κοινωνικό κόστος (κοινωνική κατάρρευση, αυξημένη ζήτηση από το σύστημα υγείας και χαλαρότερη κοινωνική συνοχή) και οικονομικό κόστος (χαμηλότερη παραγωγικότητα, χαμηλότερος φόρος εισοδήματος και υψηλότερες πληρωμές κοινωνικής πρόνοιας). Στο κόστος για τα μεμονωμένα άτομα περιλαμβάνονται οι χαμηλές δεξιότητες, η ανεργία, οι χαμηλότερες αποδοχές καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής, η μικρότερη συμμετοχή στη μάθηση σε μεγαλύτερη ηλικία και η μικρότερη ικανότητα προσαρμογής στις αλλαγές. Στον παρακάτω πίνακα 14 παρατίθενται στοιχεία που αφορούν τη σχολική διαρροή στην Ευρωζώνη.

(Πιν. 14) Πρόωρη εγκατάλειψη σχολείου (Σχολική διαρροή)¹				
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ		
		2000	2006	2007
1	Σλοβακία	5,6	6,4	7,2
2	Σλοβενία	7,7	5,2	4,3
3	Αυστρία	10,2	9,6	10,9
4	Βέλγιο	12,5	12,6	12,3
5	Κύπρος	18,5	16,0	12,6
6	Φιλανδία	8,9	8,3	7,9
7	Γαλλία	13,3	12,3	12,7
8	Γερμανία	14,9	13,8	12,7
9	Ελλάδα	18,2	15,9	14,7
10	Ιρλανδία	14,7	12,3	11,5
11	Ιταλία	25,3	20,8	19,3
12	Λουξεμβούργο	16,8	17,4	15,1
13	Μάλτα	54,2	41,7	37,6
14	Ολλανδία	15,5	12,9	12,0
15	Πορτογαλία	42,6	39,2	36,3
16	Ισπανία	29,1	29,9	31,0
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	19,25	17,14	16,13

Πηγή: EUROSTAT

(1) Πληθυσμός ηλικίας 18-24 ετών που δεν έχει ολοκληρώσει το επίπεδο της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Στην έκθεση της Λισαβόνας, το 2007, για την ανάπτυξη και την απασχόληση, η Επιτροπή απηύθυνε ειδικές συστάσεις σε αρκετά κράτη μέλη με σκοπό τη βελτίωση των επιδόσεών τους όσον αφορά τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Παρόλο που τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, η σχέση της πρόωρης εγκατάλειψης με τα μειονεκτήματα είναι σε κάθε περίπτωση εμφανής. Οι αυξημένες προσπάθειες μέσω πολιτικών και πόρων από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία βελτιώνουν την κατάσταση, αλλά ο ρυθμός της προόδου είναι υπερβολικά αργός. Ο στόχος της ΕΕ είναι να μειωθεί, έως το 2010, τουλάχιστον σε 10% το μέσο ποσοστό των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Το μέσο ποσοστό, για το 2007, των νέων ηλικίας 18-20 ετών ήταν 14,8%, δηλαδή κατά 2,8 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό για το 2000, (βλέπε πίνακα 14). Το 2008 οι υπουργοί συζήτησαν μέτρα για την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Σε αυτά περιλαμβάνονται: η ενίσχυση των ικανοτήτων των νέων μαθητών στη γλώσσα διδασκαλίας και σε άλλες δεξιότητες, προκειμένου να φθάσουν στο επίπεδο των ομολόγων τους· ο έγκαιρος εντοπισμός των μαθητών που «κινδυνεύουν» και η ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών· η παροχή της δυνατότητας μαθησιακών δραστηριοτήτων μετά το σχολείο και η βελτίωση της συνέχειας όσον αφορά την υποστήριξη κατά τη μετάβαση από κάθε σχολική βαθμίδα στην επόμενη.

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού παρουσιάζει υψηλά ποσοστά εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας το 30% περίπου των εκπαιδευτικών είναι ηλικίας άνω των 50 ετών, ενώ δύο περίπου εκατομμύρια εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αντικατασταθούν μέσα στην προσεχή 15ετία προκειμένου να διατηρηθεί το μέγεθος του εργατικού δυναμικού των εκπαιδευτικών. Το προσωπικό πρέπει να έχει τις δεξιότητες προκειμένου να παρέχει σε κάθε μαθητή επαρκείς ευκαιρίες για την απόκτηση των αναγκαίων ικανοτήτων σε ένα ασφαλές και ελκυστικό σχολικό περιβάλλον, με βάση τον αμοιβαίο σεβασμό και τη συνεργασία που προωθούν την κοινωνική, σωματική και πνευματική ευεξία, ένα περιβάλλον όπου η παρενόχληση και η βία δεν έχουν καμία θέση. Εντούτοις, οι περισσότερες χώρες αναφέρουν προβλήματα ως προς τις δεξιότητες διδασκαλίας..

Για παράδειγμα, το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση Η/Υ θέτοντας ως στόχο την εξασφάλιση της πρόσβασης όλων σε αυτούς με ιδιαίτερη βαρύτητα στην εξοικείωση των παιδιών μέσα στα σχολεία. Στον πίνακα 15 που παρατίθεται, φαίνεται η δραματική υστέρηση της Ελλάδας στον τομέα αυτό.

(Πιν. 15) Οι Η/Υ στα σχολεία (όλων των βαθμίδων)				
A/A	ΧΩΡΑ	Αριθμός Υπολογιστών ανά 100 Μαθητές	% Σχολείων με Broadband Σύνδεση	% Εκπαιδευτικών που χρησιμοποίησαν Η/Υ στην τάξη τους τελευταίους 12 μήνες
1	Σλοβακία	5,80	40	70,3
2	Σλοβενία	7,50	85	67,6
3	Αυστρία	14,20	68	87,9
4	Βέλγιο	7,70	74	69,0
5	Κύπρος	8,90	31	75,0
6	Φιλανδία	16,20	90	85,1
7	Γαλλία	8,90	75	65,5
8	Γερμανία	7,70	63	78,0
9	Ελλάδα	5,90	13	35,6
10	Ιρλανδία	8,70	66	81,7
11	Ιταλία	6,50	69	72,4
12	Λουξεμβούργο	18,30	77	70,2
13	Μάλτα	10,20	95	74,5
14	Ολλανδία	20,00	92	90,0
15	Πορτογαλία	5,40	73	69,5
16	Ισπανία	8,50	81	68,2
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	10,03	68,25	72,53

Πηγή: ΚΑΝΕΕΠ-ΓΣΕΕ (2010)

Από τα στοιχεία του πίνακα 15 προκύπτουν τα εξής:

- Στην Ελλάδα ο αριθμός υπολογιστών ανά 100 μαθητές, βρίσκεται πολύ κάτω από το Μ.Ο. της Ευρωζώνης.
- Η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση στην Ευρωζώνη όσον αφορά το ποσοστό των σχολείων με Broadband Σύνδεση καθώς και το ποσοστό των εκπαιδευτικών που χρησιμοποίησαν Η/Υ στην τάξη τους τελευταίους 12 μήνες.

1.11. Στρατηγικοί Στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Επιτροπή προσδιόρισε τομείς στους οποίους θα χρειαστούν αλλαγές, μερικές φορές μάλιστα ριζικές, ώστε τα σχολεία της Ευρώπης να μπορέσουν να παρέχουν όλα τα εφόδια στους νέους για τη ζωή στον αιώνα μας. Υπάρχει ένα εντυπωσιακό φάσμα καινοτομίας και εξαιρετικών πολιτικών πρακτικών στα συστήματα της ΕΕ, το οποίο όμως συχνά είναι

εγκλωβισμένο στα εθνικά σύνορα. Τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργαστούν για την καλύτερη αξιοποίησή του.

Κατά συνέπεια, προτείνει ένα πρόγραμμα δράσης για συνεργασία στα θέματα που αναφέρονται στα τρία ανωτέρω πλαίσια, με ιδιαίτερη επικέντρωση στους τρόπους βελτίωσης των επιδόσεων στα θέματα που τονίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, π.χ. τη βελτίωση των βασικών γνώσεων, την επέκταση της πρόσβασης στην προνηπιακή εκπαίδευση και την ενίσχυση της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών. Οι ανταλλαγές στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος συνεργασίας πρέπει να πραγματοποιούνται μέσω της ανοικτής μεθόδου συντονισμού στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση και να υποστηρίζονται από το πρόγραμμα διά βίου μάθησης, ενώ οι κυριότερες προκλήσεις πρέπει να τονίζονται στα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα των κρατών μελών στο πλαίσιο της Λισαβόνας.

Τα συμπεράσματα του συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020») (2009/C 119/02) έως το 2020, θέτουν ως κύριο στόχο της ευρωπαϊκής συνεργασίας τη στήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατών μελών τα οποία επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξη όλων των πολιτών, τη βιώσιμη οικονομική ευμάρεια και απασχολησιμότητα, προωθώντας παράλληλα τις δημοκρατικές αρχές, την κοινωνική συνοχή, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και το διαπολιτισμικό διάλογο.

Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να επιδιώκονται στο πλαίσιο της διεθνούς προοπτικής. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν τη σημασία του ανοίγματος προς τον κόσμο γενικά ως αναγκαία προϋπόθεση της παγκόσμιας ανάπτυξης και ευμάρειας που θα βοηθήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση - μέσω της παροχής ευκαιριών για εκπαίδευση, κατάρτιση και έρευνα - να εκπληρώσει το στόχο της και να καταστεί μια παγκοσμίως ηγετική οικονομία της γνώσης.

Η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για την έως το 2020 περίοδο θα πρέπει να καθορισθεί στο πλαίσιο ενός στρατηγικού πλαισίου που θα καλύπτει τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στο σύνολό τους, με βάση μια προοπτική ολοκληρωμένης διά βίου μάθησης. Πράγματι, η διά βίου μάθηση θα πρέπει να θεωρείται ως θεμελιώδης αρχή στην οποία θα βασίζεται ολόκληρο το πλαίσιο, το οποίο έχει σχεδιασθεί ώστε να καλύπτει κάθε είδους μάθηση - τυπική, μη τυπική και άτυπη - σε όλα τα επίπεδα: από την προσχολική και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και την εκπαίδευση των ενηλίκων. Το πλαίσιο θα πρέπει να αφορά ιδίως τους τέσσερις ακόλουθους στρατηγικούς στόχους:

— Στρατηγικός στόχος 1: Υλοποίηση της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας

Λόγω των προκλήσεων που θέτουν οι δημογραφικές αλλαγές και η τακτική ανάγκη ενημέρωσης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων ανάλογα με τις μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές περιστάσεις, απαιτούνται διά βίου προσέγγιση της μάθησης καθώς και συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ικανότερα να ανταποκρίνονται στις αλλαγές και πλέον ανοικτά στον ευρύτερο κόσμο για την προαγωγή της εκπαίδευσης των ενηλίκων, τη βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων καθοδήγησης ώστε να καταστεί ελκυστικότερη η μάθηση - μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη νέων μορφών μάθησης και με τη χρήση νέων διδακτικών και μαθησιακών τεχνολογιών. Προς τούτο, θα απαιτηθούν νέες προσπάθειες από όλους τους ενδιαφερομένους, για την εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης.

— Στρατηγικός στόχος 2: Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης

Τα αποτελεσματικά και ισότιμα συστήματα ποιοτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έχουν ζωτική σημασία για την επιτυχία της Ευρώπης και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας. Η κυριότερη πρόκληση έγκειται στην εξασφάλιση της απόκτησης βασικών ικανοτήτων από όλους, με παράλληλη ανάπτυξη της αριστείας και της ελκυστικότητας σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός κατά βιώσιμο τρόπο, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην αύξηση του επιπέδου βασικών δεξιοτήτων. Ταυτόχρονα, πρέπει να εξασφαλιστεί διδασκαλία υψηλής ποιότητας, να παρασχεθεί κατάλληλη αρχική εκπαίδευση των διδασκόντων, συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη στους διδάσκοντες και τους εκπαιδευτές, και να καταστεί η διδασκαλία ελκυστική επιλογή σταδιοδρομίας. Η υψηλή ποιότητα θα επιτευχθεί με την αποτελεσματική και βιώσιμη χρήση των πόρων - τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών- και μέσω της προαγωγής της βάσει αποδεικτικών στοιχείων πολιτικής και πρακτικής στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

— Στρατηγικός στόχος 3: Προαγωγή της ισοτιμίας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά

Η πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να παρέχει σε όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως προσωπικών, κοινωνικών ή οικονομικών περιστάσεων, τη δυνατότητα να αποκτούν, να ενημερώνουν και να αναπτύσσουν, κατά τη διάρκεια της ζωής τους, τόσο δεξιότητες σχετιζόμενες με συγκεκριμένη απασχόληση όσο και τις βασικές ικανότητες που απαιτούνται για την απασχολησιμότητά τους και να υποστηρίζει την περαιτέρω μάθηση, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και το διαπολιτισμικό διάλογο. Τα εκπαιδευτικά μειονεκτήματα

θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με την παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης και στοχοθετημένης στήριξης στα μικρά παιδιά, καθώς και με την προώθηση εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς.

— Στρατηγικός στόχος 4: Ενίσχυση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας καθώς και του επιχειρηματικού πνεύματος, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης

Η δημιουργικότητα, πέρα από το ότι προσφέρει προσωπική ολοκλήρωση, αποτελεί σημαντική πηγή καινοτομίας η οποία, με τη σειρά της, αναγνωρίζεται ως μία από τις βασικές κινητήριες δυνάμεις της αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης. Η δημιουργικότητα και η καινοτομία έχουν ζωτική σημασία για την ανάπτυξη επιχειρήσεων και για τη δυνατότητα της Ευρώπης να ανταγωνίζεται σε διεθνές επίπεδο. Ένα πρώτο μέλημα είναι να προαχθεί η απόκτηση, από όλους τους πολίτες, εγκάρσιων βασικών ικανοτήτων, όπως η ψηφιακή ικανότητα, οι μεταγνωστικές ικανότητες, το πνεύμα πρωτοβουλίας και το επιχειρηματικό πνεύμα, και η πολιτιστική συνείδηση. Ένα δεύτερο μέλημα είναι να εξασφαλισθεί ένα πλήρως λειτουργικό τρίγωνο εκπαίδευσης - έρευνας - καινοτομίας.

Στην προσπάθεια για την επίτευξη των προαναφερόμενων στρατηγικών στόχων και τη συνακόλουθη εξασφάλιση αποτελεσματικής συμβολής στις εθνικές μεταρρυθμίσεις, κατά την περίοδο έως το 2020, θα είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται χρηματοδοτικοί πόροι των ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων για την ενίσχυση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σύμφωνα με τους γενικούς στρατηγικούς στόχους και τις προτεραιότητες των κρατών μελών. [Συμπεράσματα του συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020») (2009/C 119/02)].

Το Συμβούλιο και οι αντιπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών, στις 26 Νοεμβρίου 2009, έχοντας υπόψη:

— ότι η παρατεταμένη ύφεση συνεχίζει να έχει σοβαρό αντίκτυπο στην παγκόσμια οικονομία και ότι απαιτείται πλήρης εφαρμογή της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισσαβόνας, με έμφαση στο τρίγωνο της γνώσης, ως βάσης για την αποτελεσματική και βιώσιμη ανάκαμψη σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση,

— ότι εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξοπλιστεί για να αντιμετωπίσει τις μακροπρόθεσμες προκλήσεις μιας ανταγωνιστικής παγκόσμιας οικονομίας, της αλλαγής του κλίματος και της γήρανσης του πληθυσμού, οι τρεις συνιστώσες του τριγώνου της γνώσης (εκπαίδευση-έρευνα-καινοτομία) πρέπει να λειτουργούν όλες εύρυθμα και να αλληλεπιδρούν πλήρως μεταξύ τους,

— ότι ο θεμελιώδης ρόλος της παιδείας είναι να διασφαλίζει την εξέλιξη των ατόμων ώστε να μπορέσουν να πραγματώσουν πλήρως τις δυνατότητές τους στη σημερινή κοινωνία και ότι, κατ' επέκταση, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα όλων των βαθμίδων επωμίζονται ιδιαίτερα ευρύ φάσμα καθηκόντων και αρμοδιοτήτων.

Θεωρούν ότι η περαιτέρω ένταξη της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας σε ένα πλήρως λειτουργικό τρίγωνο της γνώσης θα ενδυναμώσει την ικανότητα καινοτομίας της Ευρώπης και την ανάπτυξη μιας δημιουργικής οικονομίας και κοινωνίας στηριζόμενης σε υψηλό επίπεδο γνώσεων.

Η Επιτροπή λοιπόν προτείνει, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις ανάγκες της, μετά το 2010, στρατηγικής για τη μεγέθυνση και την απασχόληση κατά την προετοιμασία των προτάσεών της για τα κοινοτικά προγράμματα στον τομέα της εκπαίδευσης και τους άλλους σχετικούς τομείς για την περίοδο που καλύπτεται από το επόμενο χρηματοδοτικό πλαίσιο, καθώς και από κοινού με τα κράτη μέλη, να μελετηθεί το πώς θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα διαρθρωτικά ταμεία για τη στήριξη των πρωτοβουλιών που συνδέονται με την πλήρη ανάπτυξη της εκπαίδευσης ως βάσης του τριγώνου της γνώσης.

Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε κατά την πενταετία 2005-2007 στην Ελλάδα, δεν επιτεύχθηκε ουσιαστικά κανένας στόχος. Ιδιαίτερα στο πεδίο της ανάπτυξης των βασικών δεξιοτήτων η χώρα όχι μόνο δεν προόδευσε, αλλά έχασε και έδαφος, ενώ στο πεδίο της δια βίου εκπαίδευσης οι ελληνικές επιδόσεις είναι πολύ μακριά από το στόχο (μόλις 2,1% έναντι 12,5% που είναι το σημείο αναφοράς).

Το δυστύχημα είναι ότι ο τομέας αυτός (με μια ευρύτερη έννοια) φαίνεται να αποτελεί το σημείο κλειδί για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών κοινωνιών γεγονός που σημειώνεται ιδιαίτερα στο πρόγραμμα «Εκπαίδευση – Κατάρτιση 2020». Οι δύο βασικοί στόχοι του προγράμματος και κυρίως ο πρώτος (πλήρης προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξη όλων των πολιτών) προϋποθέτει την ύπαρξη ενός συστήματος που θα καλύπτει όλα τα συστήματα της εκπαίδευσης και θα ισχύει εφ' όρου ζωής, ούτως ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους πολίτες να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους και να οδηγηθούν στην πρόσκτηση επιπλέον προσόντων που θα τους καταστήσουν ικανούς να ανταποκριθούν στον τομέα της απασχόλησης και να συγκροτήσουν τη νέα κοινωνία της γνώσης.

Στους τομείς προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης κατά τον πρώτο κύκλο: 2009-2011, ιδιαίτερη σημασία έχει ο ρόλος του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης, παράλληλα με τη βαρύτητα που πρέπει να

αντιμετωπιστεί η καλλιέργεια και η αποτελεσματικότητα των επιμέρους καινοτόμων τομέων, καθώς και η διεύρυνση του φάσματος της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Τα ζητήματα αυτά αφορούν και βαρύνουν κυρίως την πολιτεία και αναμφίβολα χρειάζονται μια σημαντική χρηματοδότηση. Παρότι όμως οι Ελληνικές δαπάνες για εκπαίδευση έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια ως ποσοστό του ΑΕΠ εξακολουθούν να υπολείπονται του Ευρωπαϊκού μέσου όρου (το 2005 η Ελλάδα δαπανούσε λιγότερο από το 4% του ΑΕΠ όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος άγγιζε το 5%). Από την άλλη πλευρά η παγκόσμια οικονομική κρίση συρρικνώνει το ΑΕΠ και επιτείνει ακόμη περισσότερο τη σύγκλιση.

Συνεπώς η βελτίωση συγκεκριμένων ποιοτικών και κυρίως ποσοτικών δεικτών βάση ενός σοφού στρατηγικού εκπαιδευτικού σχεδιασμού με πρόβλεψη, παραμένει για την Ελλάδα πρόκληση για την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, με απώτερο στόχο την κάλυψη βασικών εκπαιδευτικών αναγκών και προτεραιοτήτων.

Η άμεση αντιμετώπιση της αδυναμίας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος όχι μόνο θα αξιοποιήσει σε μεγάλο βαθμό τα προσόντα του ελληνικού μαθητικού δυναμικού αλλά παράλληλα θα ανακουφίσει και τα ελληνικά νοικοκυριά από ένα σημαντικό και συχνά δυσβάσταχτο οικονομικό φορτίο. [Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συνερχομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, στις 26 Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάπτυξη του ρόλου της εκπαίδευσης σε ένα πλήρως λειτουργικό τρίγωνο γνώσης (2009/C 302/03)].

1.12. Συμπεράσματα

Η εφαρμογή των Ευρωπαϊκών οδηγιών και η σύγκλιση όλων των χωρών της Ευρωζώνης ως προς τους στρατηγικούς στόχους έχει ως καταληκτική ημερομηνία το 2020. Αν και στο χρονικό διάστημα που καλύπτει η έρευνα δεν είχαν γίνει αντιληπτές στην Ελλάδα οι επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης φαίνεται πως οι επερχόμενες αλλαγές θα προχωρήσουν έστω και με λιγότερους διαθέσιμους πόρους. Αυτή την χρονική στιγμή (2011) συντελούνται δραματικές αλλαγές στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα που εάν υλοποιηθούν ίσως να ανακουφίσουν τις ελληνικές οικογένειες από ένα δυσβάσταχτο οικονομικό φορτίο, ευελπιστώντας σε μία βελτιωμένη, υψηλού επιπέδου Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αριθμητικά δεδομένα για την χρηματοδότηση της ελληνικής εκπαίδευσης αναλύοντας τα στοιχεία για τις Δημόσιες Δαπάνες για την εκπαίδευση (Ετήσιες Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων) σύμφωνα με τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες κατά τα οικονομικά έτη 2005-2006-2007 (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους-Κρατικοί Προϋπολογισμοί ετών 2007-2008-2009) αλλά και τις Ιδιωτικές Δαπάνες των Νοικοκυριών για αγορά αγαθών-υπηρεσιών εκπαίδευσης (ΕΣΥΕ - Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004). Παρουσιάζονται επίσης ποιοτικά και αριθμητικά δεδομένα για την χρηματοδότηση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Αναλύονται τα στοιχεία για τις Δημόσιες Δαπάνες για την εκπαίδευση από το κράτος (μέσω των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος των Δημοσίων Επενδύσεων) και η συνδρομή της ΕΕ για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα (κάλυψη 75%) και παρατίθενται πίνακες διακρατικής σύγκρισης των χωρών της Ευρωζώνης.

2.1. Εισαγωγή

Από τότε που καθιερώθηκε η υποχρεωτική στοιχειώδης εκπαίδευση το 19^ο αιώνα, οι κυβερνήσεις όλων των χωρών ανέλαβαν τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης μέσω των κρατικών εσόδων. Η κίνηση αυτή δικαιολογείτο με το ότι η εκπαίδευση αποτελεί ένα βασικό αγαθό (merit good) το οποίο θα πρέπει να είναι διαθέσιμο σε όλους ασχέτως οικονομικής δυνατότητας. Η πολιτική της κρατικής χρηματοδότησης της εκπαίδευσης ήταν εφικτή μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1960. Ο λόγος ήταν ότι η ζήτηση για εκπαίδευση από τα παιδιά και τις οικογένειές τους περιοριζόταν αρχικά στη βασική και μετά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κύκλοι οι οποίοι έχουν χαμηλό κόστος ανά μαθητή και επομένως η κάλυψη των εξόδων από το κράτος ήταν δυνατή. Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-25 ετών φοιτούσε στο πανεπιστήμιο, έτσι ώστε ακόμα και την τριτοβάθμια εκπαίδευση σε πολλές χώρες, ιδίως στις Ευρωπαϊκές, επωμίσθηκε το κράτος.

Το σύνταγμα της Ελλάδος, στο άρθρο 16, αναφέρει ρητώς ότι η χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης γίνεται από το κράτος και ότι απαγορεύεται η σύσταση ανωτάτων σχολών από ιδιώτες: «Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια...», επίσης ότι «Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που... τελούν υπό την εποπτεία του κράτους...» και ότι «Η

σύσταση ανωτάτων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται». (Πηγή: Σύνταγμα της Ελλάδος, εδάφια 4, 5,8, του 1975).

Μετά τα μέσα του 1960, παρατηρήθηκε σε όλο τον κόσμο μία έξαρση ζήτησης για εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα και κυρίως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης πραγματοποιείται, κατά κύριο λόγο, από το κράτος μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και σε μικρότερο βαθμό από μη κρατικές πηγές.

Ο Τακτικός Προϋπολογισμός καλύπτει τις δαπάνες μισθοδοσίας του προσωπικού που απασχολείται στην εκπαίδευση, τις λειτουργικές δαπάνες των εκπαιδευτηρίων, τα βιβλία, τη μεταφορά των μαθητών, τη σίτιση και τη στέγαση μαθητών-φοιτητών, τις υποτροφίες και την προμήθεια οργάνων και μέσων διδασκαλίας.

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων καλύπτει καταρχήν τις δαπάνες πάγιου κεφαλαίου, δηλαδή την αγορά ακινήτων, τις κατασκευές και επισκευές των κτηρίων και εγκαταστάσεων, την προμήθεια και συντήρηση του εξοπλισμού και των εργαστηρίων. Επίσης καλύπτει τις δαπάνες προετοιμασίας και δημιουργίας νέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας και γενικότερα τη στήριξη της συνολικής εκπαιδευτικής πολιτικής.

Βάσει του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013, οργανώνονται και υλοποιούνται καινοτόμα και αναπτυξιακά προγράμματα που χρηματοδοτούνται κατά 75% από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά 25% από εθνικούς πόρους. Πρόκειται για το τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) καθώς και για Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης σε επίπεδο υποδομών και εξοπλισμού για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και της δια βίου μάθησης.

Βασικός στόχος του εγχειρήματος είναι η οργάνωση εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης κατά τρόπο ικανό να δίνει ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία, να οδηγεί σε απρόσκοπτη ένταξη στην αγορά εργασίας και να καταπολεμά τη σχολική διαρροή, ιδιαίτερα για τις ευπαθείς ομάδες.

Η ιδιωτική δαπάνη που διατίθεται για την εκπαίδευση, καλύπτει τον τομέα παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης από τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια, που λειτουργούν παράλληλα με τα δημόσια. Επίσης, καλύπτει το κόστος για τις υπηρεσίες των ιδιωτικών φροντιστηρίων

προσφοράς παράλληλης διδασκαλίας των μαθημάτων του σχολείου, των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών και άλλων δραστηριοτήτων καθώς και των εκπαιδευτικών που χρησιμοποιούνται από την οικογένεια και τους εκπαιδευόμενους, συμπληρωματικά για παροχή ενισχυτική διδασκαλίας. (Ευρυδίκη: Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα, 2008/09, κεφ. 2, σελ.33)

2.2. Κόστος και χρηματοδότηση

Για τη μελέτη των δαπανών στο σύστημα εκπαίδευσης, όπως συμβαίνει σε κάθε πολυδιάστατη παραγωγική διαδικασία, είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός και η εκτίμηση της θεμελιώδους έννοιας του κόστους. Στο σύστημα εκπαίδευσης εισρέουν αγαθά και υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία εκπαίδευσης - δια βίου μάθησης για την παραγωγή αγαθών εκπαίδευσης – δια βίου μάθησης. Το κόστος αποτελεί στοιχείο αποφασιστικής σημασίας και αναφέρεται σε εμφανείς και αφανείς δαπάνες που συντελούνται στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης παραγωγικής περιόδου για την παραγωγή ορισμένης ποσότητας προϊόντος. (Πηγή: Τσαμαδιάς, σημειώσεις Γ'εξ. 2010)

Το κόστος μπορεί να εκτιμηθεί εκ των προτέρων (ex ante), πριν από την έναρξη της παραγωγικής διαδικασίας οπότε χαρακτηρίζεται προϋπολογιστικό, ή να υπολογιστεί εκ των υστέρων (ex post) οπότε χαρακτηρίζεται απολογιστικό. Το κόστος της εκπαίδευσης διακρίνεται σε ιδιωτικό κόστος, που αφορά σε ότι δαπανά άμεσα η οικογένεια για την αγορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών ή έμμεσα (διαφυγόν εισόδημα ή παραγωγή κατά τη διάρκεια που ο μαθητής βρίσκεται στο θρανίο αντί στο χώρο εργασίας), και κοινωνικό κόστος που αφορά στις άμεσες δαπάνες της κοινωνίας για την αγορά/μίσθωση των εισροών στο σύστημα εκπαίδευσης και το κόστος ευκαιρίας της κοινωνίας για όλους τους πόρους που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία της εκπαίδευσης, δηλαδή το έμμεσο κοινωνικό κόστος. Ας σημειωθεί ότι το έμμεσο (και μη φανερό) κόστος ισούται περίπου με το άμεσο κόστος. (Πηγή: Τσαμαδιάς, σημειώσεις Γ'εξ.2010)

Ακόμα και το άμεσο κόστος της εκπαίδευσης μπορεί να μην είναι απολύτως φανερό όταν αυτό χρηματοδοτείται από το κράτος. Γι' αυτό σε κάθε εξέταση του κόστους της εκπαίδευσης θα πρέπει να εγείρεται το ερώτημα: Ποιος πληρώνει; (Ψαχαρόπουλος «Οικονομική της Εκπαίδευσης»: 1999, σελ.105)

Μία από τις μικρές συμβολές της οικονομικής της εκπαίδευσης είναι ότι ο όρος «δωρεάν παιδεία» αποτελεί μόνο ένα πολιτικό δημαγωγικό σύνθημα. Η παιδεία στοιχίζει πολύ άσχετα ποιος την πληρώνει. Όπως δείχνει το σχήμα 1 ακόμα κι αν το κράτος πληρώνει όλα τα άμεσα έξοδα της εκπαίδευσης, το κράτος δρα ως απλός συλλέκτης φόρων και συνεπώς όλο το βάρος

της κοινωνικής εκπαιδευτικής δαπάνης το φέρουν οι ιδιώτες. (Ψαχαρόπουλος «Οικονομική της Εκπαίδευσης»: 1999, σελ.105)

Ως συνέπεια της κρατικής επιδότησης των σχολείων σε όλες τις χώρες του κόσμου το Ιδιωτικό κόστος < κοινωνικό κόστος.

Σχήμα 1. Εκπαιδευτικό κόστος και πηγές χρηματοδότησης

Εκπαιδευτικό Κόστος	Πηγή Χρηματοδότησης
Άμεσο	Κράτος (φορολογούμενοι = ιδιώτες)
Έμμεσο	Ιδιώτες (διαφυγόν εισόδημα)

Η άμεση δαπάνη για εκπαίδευση, είτε από τους ιδιώτες είτε από το κράτος, αναφέρεται συνήθως με δύο τρόπους στις σχετικές στατιστικές: Πρώτον σαν ποσοστό της συνολικής κρατικής δαπάνης ή του ΑΕΠ και δεύτερον σαν απόλυτο μέγεθος κατά μαθητή ανά κύκλο σπουδών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στη θεωρία τουλάχιστον, το ποσοστό δαπάνης στο ΑΕΠ περιλαμβάνει και ιδιωτικές δαπάνες. Αυτό φυσικά είναι σχεδόν αδύνατο στην πράξη, διότι δεν καταχωρείται καλά στους εθνικούς λογαριασμούς τι ξοδεύουν οι οικογένειες για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα. (Ψαχαρόπουλος «Οικονομική της Εκπαίδευσης»: 1999 σελ.106)

Δυστυχώς, κατά τις συζητήσεις αυτές δίνεται λιγότερη σημασία στο πόσο αποτελεσματικά και εξισωτικά χρησιμοποιούνται όσα χρήματα, λίγα ή πολλά, διατίθενται στην παιδεία. Αν λάβουμε υπόψη το γεγονός ότι η Ελλάδα υστερεί σοβαρά σχετικά με τις άλλες χώρες όσον αφορά το ποσό των δημοσίων δαπανών που ξοδεύει κατά μαθητή/φοιτητή θα πρέπει να αναρωτηθούμε σοβαρά σχετικά με ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στη χώρα.

Στα έξοδα που κάνει το κράτος θα πρέπει να προστεθούν κι αυτά που κάνουν οι οικογένειες. Σύμφωνα με έρευνα της εφημερίδας «Το Βήμα» (19 Σεπτεμβρίου 1999) το ιδιωτικό κόστος για μια οικογένεια που έχει ένα παιδί στο γυμνάσιο και ένα στο λύκειο ξεπερνάει τα 2 εκ. δρχ. το χρόνο. (Ψαχαρόπουλος «Οικονομική της Εκπαίδευσης»: 1999 σελ.109)

2.3. Κατανομή Δαπανών Τακτικού Προϋπολογισμού

Οι δαπάνες λοιπόν για την εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελούν τόσο ιδιωτική όσο και δημόσια επένδυση. Οι ιδιωτικές δαπάνες αναλύονται στην εμπειρική έρευνα στο 5ο κεφάλαιο.

Οι δημόσιες δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού για την εκπαίδευση κατανέμονται στις κεντρικές υπηρεσίες – ΥΠΕΠΘ, τις περιφερειακές υπηρεσίες – ΥΠΕΠΘ και τις περιφέρειες.

Κατά το οικονομικό έτος 2005 οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ανήλθαν στο ποσό των 5.498.495.169€. Κατά τη διάρκεια των ετών της τριετίας 2005-2007 παρουσιάστηκε συνολικά αύξηση 21,4% με μέση ετήσια μεταβολή 6%. (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ: 2009, σελ. 283)

Ως προς την κατανομή ανά κατηγορία δαπανών έχουμε τα εξής:

- Το 83,6% αφορούν Πληρωμές για Υπηρεσίες. Η κατηγορία την προαναφερόμενη τριετία αυξήθηκε 13,7% με μέση ετήσια μεταβολή 6,7%.
- Το 0,7% αφορούν Προμήθειες Αγαθών και Κεφαλαιουχικού Εξοπλισμού. Η κατηγορία την προαναφερόμενη τριετία αυξήθηκε επίσης 13,7% με μέση ετήσια μεταβολή 6,7%.
- Το 15,7% αφορούν Πληρωμές Μεταβιβαστικές. Η κατηγορία την προαναφερόμενη τριετία αυξήθηκε 5,2% με μέση ετήσια μεταβολή 2,6% (βλέπε πίνακα 16).

(Πιν. 16) Πραγματοποιηθείσες Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού						
Κεντρικές Υπηρεσίες-Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων						
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΩΝ	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	
	2005	% Συνόλου	2006	% Συνόλου	2007	% Συνόλου
Κεντρική Υπηρεσία	237.316.281,94	4,32%	218.024.576,94	3,76%	235.107.750,61	3,80%
Βιβλιοθήκες & Ιστορικά Αρχεία	9.855.813,73	0,18%	10.676.635,68	0,18%	12.546.539,06	0,20%
Διεύθυνση Σχολών Εκπαίδευσης Διδακτικού Προσωπικού	101.585,54	0,00%	88.994,44	0,00%	0	0,00%
Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ελληνοπαίδων Εξωτερικού	49.372.287,87	0,90%	54.047.894,32	0,93%	57.184.009,15	0,93%
Εισιτήριες Εξετάσεις για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	1.450.427,05	0,03%	1.376.127,70	0,02%	1.418.820,92	0,02%
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	1.711.098.293,25	31,12%	1.816.444.208,32	31,33%	1.937.300.401,70	31,35%
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	2.075.471.387,26	37,75%	2.187.185.541,07	37,72%	2.333.964.561,67	37,76%
Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων	207.541.138,52	3,77%	213.818.039,20	3,69%	219.039.642,59	3,54%
Τεχνολογικός Τομέας	313.293.655,43	5,70%	344.725.619,68	5,95%	365.945.757,60	5,92%
Πανεπιστημιακός Τομέας	869.816.473,85	15,82%	928.550.572,40	16,01%	993.489.458,81	16,07%
Ακαδημία Αθηνών & λοιπές Υπηρεσίες εξαρτώμενες από αυτήν	10.229.000,86	0,19%	11.112.818,73	0,19%	10.759.835,51	0,17%
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο	3.934.393,94	0,07%	3.483.660,93	0,06%	3.778.542,93	0,06%
Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς	3.737.245,05	0,07%	3.969.077,94	0,07%	4.388.891,24	0,07%
Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων	5.277.184,80	0,10%	4.696.844,27	0,08%	4.577.508,42	0,07%
Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση	0	0,00%	59.240,31	0,00%	875.058,18	0,01%
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (1)	5.498.495.169,09	100,00%	5.798.250.851,93	100,00%	6.180.376.778,39	100,00%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών-ΓΛΚ
Κρατικός Προϋπολογισμός των ετών 2006-2007-2008

Στη παραπάνω κατανομή των Δαπανών του ΥΠΕΠΘ το μερίδιο που αναλογεί στη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση είναι 31,1% για το 2005. Η κατηγορία αυτή, κατά τη διάρκεια της τριετίας, αυξήθηκε 12,9%, με μέση ετήσια μεταβολή 6,4%.

Γενικότερα οι δαπάνες της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠΕΠΘ καλύπτουν το 4,3% των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου. Η κατηγορία κατά τη διάρκεια της τριετίας παρουσίασε μείωση -0,9% με μέση ετήσια μεταβολή -0,1%.

Κατά το οικονομικό έτος 2005 οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες των Περιφερειακών Υπηρεσιών (Νομοί / Νομαρχίες) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ανήλθαν στο ποσό των 100.377.394€ (βλέπε πίνακα 17).

(Πιν. 17) Πραγματοποιηθείσες Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού						
Περιφερειακές Υπηρεσίες-Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων						
ΝΟΜΟΙ- ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	
	2005	% Συνόλου	2006	% Συνόλου	2007	% Συνόλου
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	22.914.508,89	22,80%	46.234.976,95	40,40%	46.687.241,23	39,50%
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	74.271.592,47	74,00%	64.498.085,45	56,40%	68.220.801,94	57,70%
Επιμορφωτικά Κέντρα	849.839,50	0,80%	987.205,39	0,90%	783.819,27	0,70%
Εκκλησιαστική Εκπαίδευση	1.165.665,11	1,20%	1.277.981,88	1,10%	823.178,54	0,70%
Περιφερειακές Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	1.175.788,19	1,20%	1.458.582,56	1,30%	1.658.117,36	1,40%
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (2)	100.377.394,16	100,00%	114.456.832,23	100,00%	118.173.158,34	100,00%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών-ΓΛΚ
Κρατικός Προϋπολογισμός των ετών 2006-2007-2008

Η συγκεκριμένη δαπάνη παρουσίασε αύξηση κατά 17,7% με μέση ετήσια μεταβολή 8,6%.

Στη παραπάνω κατανομή των Δαπανών του ΥΠΕΠΘ το μερίδιο που αναλογεί στη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση είναι 22.8%. Η κατηγορία κατά τη διάρκεια της τριετίας αυξήθηκε 103,7% με μέση ετήσια μεταβολή 51,4%.

Κατά το οικονομικό έτος 2005 οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες των Περιφερειών στον τομέα της εκπαίδευσης ανήλθαν στο ποσό των 90.906.259€ και κάλυπταν μέρος της δαπάνης για έξοδα μετακίνησης μαθητών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στις Περιφέρειες (βλέπε πίνακα 18).

Η συγκεκριμένη δαπάνη παρουσίασε αύξηση κατά 37,5% με μέση ετήσια μεταβολή 17,5%.

(Πιν. 18) Πραγματοποιηθείσες Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού						
Περιφερειακές Υπηρεσίες-Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων						
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	
	2005	% Συνόλου	2006	% Συνόλου	2007	% Συνόλου
Επιχορήγηση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης για Δαπάνες Εκπαίδευσης	90.906.259,60		113.158.000,00		125.028.499,00	
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (3)	90.906.259,60	100,00%	113.158.000,00	100,00%	125.028.499,00	100,00%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών-ΓΛΚ
Κρατικός Προϋπολογισμός των ετών 2006-2007-2008

Κατά το οικονομικό έτος 2005 το σύνολο των Δαπανών για την Εκπαίδευση όλων των τριών παραπάνω κατηγοριών σε όλες τις βαθμίδες ανήλθε στο ποσό των 5.689.778.822€. Η συγκεκριμένη συνολική δαπάνη κατά τη διάρκεια της τριετίας 2005-2007 παρουσίασε αύξηση κατά 12,9% με μέση ετήσια μεταβολή 6,3% (βλέπε πίνακα 19).

(Πιν. 19) Γενικό Σύνολο Πραγματοποιηθεισών Δαπανών Τακτικού Προϋπολογισμού			
Κεντρικές & Περιφερειακές Υπηρεσίες-Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων			
	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες
	2005	2006	2007
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (1+2+3)	5.689.778.822,85	6.025.865.684,16	6.423.578.435,73

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών-ΓΛΚ
Κρατικός Προϋπολογισμός των ετών 2006-2007-2008

Κατά το οικονομικό έτος 2005 οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο πλαίσιο του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ανήλθαν στο ποσό 654.183.628€. Κατά την τριετία 2005-2007 το ποσό αυτής της κατηγορίας παρουσίασε μείωση -6,6% με μέση ετήσια μεταβολή -3,4% (βλέπε πίνακα 20).

Ως προς την ετήσια κατανομή του συνολικού ποσού των Δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού του ΥΠΕΠΘ παρατηρούμε ότι:

- Το 35,8% αφορούν πληρωμές για έργα χρηματοδοτούμενα από Εθνικούς Πόρους.
- Το 63,9% αφορούν πληρωμές για έργα χρηματοδοτούμενα από Κοινοτικούς Πόρους.
- Το 0,6% αφορούν πληρωμές για Εκπαίδευση από άλλα Υπουργεία.

(Πιν. 20) Πραγματοποιηθείσες Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων						
Κεντρικές Υπηρεσίες-Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων						
NOMOI-NOMARXIES	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	
	2005	% Συνόλου	2006	% Συνόλου	2007	% Συνόλου
Τομέας Εκπαίδευσης στο ΥΠΕΠΘ (πληρωμές για έργα χρηματοδοτούμενα από <u>εθνικούς πόρους</u>)	234.203.467,67	35,80%	333.435.132,24	53,80%	226.503.988,78	37,10%
Τομέας Εκπαίδευσης στο ΥΠΕΠΘ (πληρωμές για έργα χρηματοδοτούμενα από <u>κοινοτικούς πόρους</u>)	416.044.419,95	63,60%	281.598.874,77	45,40%	377.511.315,83	61,80%
Τομέας Εκπαίδευσης από άλλους φορείς	3.935.740,79	0,60%	4.581.022,75	0,70%	6.700.851,76	1,10%
ΣΥΝΟΛΟ	654.183.628,41	100,00%	619.615.029,76	100,00%	610.716.156,37	100,00%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών-ΓΛΚ
Κρατικός Προϋπολογισμός των ετών 2006-2007-2008

Κατά το οικονομικό έτος 2005 οι συνολικά πραγματοποιηθείσες Δημόσιες Δαπάνες (Τακτικός Προϋπολογισμός και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ανήλθαν στο ποσό 6.343.962.451€. Κατά την τριετία 2005-2007 το ποσό αυτό παρουσίασε συνολικά αύξηση 10,9% με μέση ετήσια μεταβολή 5,3% (βλέπε πίνακα 21).

Άρα η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης από το Κράτος για το 2005 αντιστοιχούσε στο 3,19% του ΑΕΠ που για εκείνο το έτος ήταν 198.609.000.000€. Κατά την τριετία 2005-2007 το ποσοστό αυτό παρουσίασε μείωση -3.7% και το 2007 διαμορφώθηκε στο 3,07%.

(Πιν. 21) Γενικό Σύνολο Πραγματοποιηθεισών Δαπανών Τακτικού Προϋπολογισμού Κεντρικές & Περιφερειακές Υπηρεσίες-Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων			
	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες
	2005	2006	2007
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (Τ.Π & Π.Δ.Ε.)	6.343.962.451,26	6.645.480.713,92	7.034.294.592,10
Α.Ε.Π.	198.609.000.000	213.985.000.000	228.779.000.000
Δαπάνες Εκπαίδευσης ως Ποσοστό επί του Α.Ε.Π.	3,19%	3,11%	3,07%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών-ΓΛΚ
Κρατικός Προϋπολογισμός των ετών 2006-2007-2008

2.4. Κατανομή Δαπανών Τακτικού Προϋπολογισμού στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Οι δημόσιες δαπάνες για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης αποτυπώνονται στον ετήσιο Κρατικό Προϋπολογισμό ως στοιχεία πραγματοποιηθεισών κατά κατηγορία δαπανών (πληρωθείσες) δύο χρόνια πριν. Για παράδειγμα στον Προϋπολογισμό του 2009 γίνεται αναφορά στις πληρωθείσες δαπάνες για την εκπαίδευση κατά το Οικονομικό Έτος 2007.

(Πιν. 22) Πραγματοποιηθείσες Δαπάνες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης						
Κεντρικές Υπηρεσίες-Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων						
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΩΝ	Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες		Πληρωμές πραγματοποιηθείσες	
	2005	% Συνόλου	2006	Ετήσια Μεταβολή	2007	Ετήσια Μεταβολή
ΥΠΕΠΘ- Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	1.711.098.293,25	100,00%	1.816.444.208,32	6,16	1.937.300.401,70	6,65
ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1.701.700.444,90	99,45%	1.807.242.508,32	6,20	1.927.136.486,70	6,63
Αμοιβές πολιτικών Υπαλλήλων	1.607.420.562,14	93,94%	1.685.504.562,09	4,86	1.793.050.585,66	6,38
Αμοιβές Υπαλλήλων με σχέση εργασίας ΙΔ ορισμένου χρόνου και ειδικών κατηγοριών	93.966.250,53	5,49%	121.686.821,40	29,50	132.030.425,38	8,50
Πρόσθετες & παρεπόμενες παροχές	279.027,97	0,02%	22.600,07	-91,90	2.020.345,71	8839,56
Πληρωμές για μετακινήσεις	1.171,02	0,00%	0,00	-100,00	27.961,17	
Πληρωμές για λοιπές υπηρεσίες	33.433,24	0,00%	28.524,76	-14,68	7.168,78	-74,87
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	1.860,00	0,00%	35.700,00	1819,35	33.915,00	-5,00
Προμήθεια ειδών εξοπλισμού υπηρεσιών, εργαστηρίων κλπ	1.860,00	0,00%	0,00	-100,00	0,00	
Προμήθεια ειδών διατροφής, ιματισμού, υπόδησης, εξάρτησης, εστίασης, κατασκήνωσης και άθλησης	0,00	0,00%	35.700,00		33.915,00	-5,00
Προμήθεια κεφαλαιακού εξοπλισμού	0,00	0,00%	0,00		0,00	
ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΕΣ	9.395.988,35	0,55%	9.166.000,00	-2,45	10.130.000,00	10,52
Επιχορηγήσεις σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, γεωργικούς, βιοτεχνικούς, βιομηχανικούς και	45.988,35	0,01%	41.000,00	-10,85	20.000,00	-51,22

τουριστικούς οργανισμούς)						
Επιχορηγήσεις σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ιδρύματα και οργανισμοί υγείας, πρόνοιας, κοινωνικής ασφάλισης και λογαριασμοί)	850.000,00	0,00	860.000,00	1,18	900.000,00	4,65
Επιχορηγήσεις σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (επίσημονικά, εκπαιδευτικά, πολιτιστικά, λογαριασμούς, λοιπά ιδρύματα και οργανισμούς)	8.500.000,00	0,50	8.265.000,00	-2,76	9.210.000,00	11,43
ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	0,00	0,00	0,00		0,00	
Διάφορες σύνθετες δαπάνες	0,00	0,00	0,00		0,00	
Νομοί-Νομαρχίες (Πρωτοβάθμια)	22.914.508,89		46.234.976,95	101,80	46.687.241,23	1,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (Πρωτοβάθμια)	1.734.012.802,14		1.862.679.185,27	7,40	1.983.987.642,93	6,50
ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΥΠΕΠΘ	5.498.495.169,09		5.798.250.851,93	15,70	6.180.376.778,39	6,60
ΣΥΝΟΛΟ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ-ΝΟΜΑΡΧΙΩΝ (ΥΠΕΠΘ)	100.377.394,16		114.456.832,23	14,00	118.173.158,24	3,20
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.598.872.563,25		5.912.707.684,16	5,60	6.298.549.936,73	6,50
Ποσοστιαία Αναλογία Δαπανών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	31,00%		31,50%	1,70	31,50%	0,00

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών-ΓΛΚ
Κρατικός Προϋπολογισμός των ετών 2006-2007-2008

Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης από το ΥΠΕΠΘ καλύπτει το 31,12% (2005) του συνόλου του Τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου. Κατά τη διάρκεια της τριετίας 2005-2007 παρατηρείται αύξηση 13,2% δαπανών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ενώ η μέση ετήσια μεταβολή της κατηγορίας είναι 6,4%.

Το 99,4% των δαπανών του ΥΠΕΠΘ (2005) για την Πρωτοβάθμια καλύπτει ουσιαστικά δαπάνες μισθοδοσίας των δασκάλων και των νηπιαγωγών και το 0,6% αφορά τις επιχορηγήσεις σε νομικά πρόσωπα (κυρίως ΟΕΒΔ).

Οι δαπάνες για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση μεταξύ 2005-2007, σημειώνουν αύξηση. Στον πίνακα 8 που ακολουθεί παρουσιάζεται η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κατά τα έτη 2005-2007 στα Νηπιαγωγεία και τα Δημοτικά σχολεία της χώρας.

(Πιν.23) Χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης 2005-2007 (Νηπιαγωγεία-Δημοτικά)						
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	2005		2006		2007	
	Ποσά	%	Ποσά	Ετήσια Μεταβολή	Ποσά	Ετήσια Μεταβολή
Χρηματοδότηση ΥΠΕΠΘ	1.711.098.293,50€	98,7%	1.816.444.208,32€	6.2	1.937.300.401,70€	6.7
Νομοί-Νομαρχίες	22.914.508,89€	1,3%	46.234.976,95€	101.8	46.687.241,23€	1
ΣΥΝΟΛΟ	1.734.012.802.14 €	100%	1.862.679.185.27 €	7.4	1.983.987.642.93 €	6.5

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών-ΓΛΚ
Κρατικός Προϋπολογισμός των ετών 2006-2007-2008

Από τα στοιχεία του πίνακα 23 προκύπτει ότι:

- Το 2005 οι δημόσιες δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ήταν 1,74 δις €, το 2006 1,86 δις €, με αύξηση 7,4% και το 2007 ανήλθε στο ποσό των 1,98 δις, με μεταβολή 6,5%.
- Από τις δαπάνες των Νομαρχιών το 69,4% αφορά δαπάνες για τους ωρομίσθιους και τις υπερωρίες του προσωπικού καθώς και δαπάνες καθαριότητας των σχολικών μονάδων (6,3%). Δεν έχουν συμπεριληφθεί οι δαπάνες των Περιφερειών για την Εκπαίδευση, οι οποίες αφορούν τη μετακίνηση των μαθητών (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ, σελ.58). Το συγκεκριμένο ποσό το 2005 ήταν 22.914.508€ το οποίο για το επόμενο έτος (2006) αυξήθηκε σε 46.234.976€ παρουσιάζοντας αύξηση 101,8%.
- Το γενικό σύνολο των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση το 2005 ήταν 1.734.012.802€ (βλέπε πίνακα 23). Κατά τη διάρκεια της τριετίας 2005-2007 παρουσιάστηκε αύξηση κατά 14,4% με μέση ετήσια μεταβολή 7%.

Η κατανομή των δαπανών για την Παιδεία στο διάστημα 2004-2007 αποτυπώνεται στον πίνακα 24 που ακολουθεί. Συγκριτικά δίνονται επίσης οι δαπάνες και για το έτος 1996.

(Πιν. 24) Πραγματοποιηθείσες δαπάνες για την παιδεία και % δαπανών στο ΑΕΠ		
Έτος	Σύνολο σε εκ. €	Σύνολο σε %
1996	2.757	3,33%
2004	5.894	3,60%
2005	6.301	3,57%
2006	6.863	3,55%
2007	7.280	3,49%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Από τον Πίνακα 24 προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Οι δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώνονται σε κάθε ένα από τους τρεις προϋπολογισμούς της Κυβέρνησης: από το 3,60 του 2004 στο 3,57 το 2005, στο 3,55 το 2006, και στο 3,49 με τον προϋπολογισμό του 2007.
- Οι δαπάνες για την Παιδεία σε απόλυτους αριθμούς εμφανίζουν μία μείωση κατά 10% εν μέσω της 3ετίας.
- Η ετήσια αύξηση των δαπανών παιδείας κατά τη διάρκεια της 3ετίας είναι 7,3%. Κατά τη διάρκεια της οκταετίας 1996-2004 η ετήσια αύξηση των δαπανών για την παιδεία ήταν 10%.

Στον πίνακα 25 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι αναλογίες χρηματοδότησης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

(Πιν. 25) Αναλογίες Χρηματοδότησης-Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Νηπιαγωγεία - Δημοτικά)			
Δημόσια Σχολεία	2005	2006	2007
Αριθμός σχολικών μονάδων	10.955	10.850	10.796
Συνολικός αριθμός τμημάτων	46.075	46.230	46.724
Συνολικός αριθμός μαθητών	737.613	735.851	732.809
Διδακτικό Προσωπικό	71.137	72.905	75.986
Αναλογία δαπανών ανά σχολική μονάδα	158.285 €	171.676 €	183.771 €
Αναλογία δαπανών ανά τμήμα	37.635 €	40.292 €	42.462 €
Αναλογία δαπανών ανά μαθητή	2.351 €	2.531 €	2.707 €
Αναλογία δαπανών ανά εκπαιδευτικό	24.376 €	25.549 €	26.110 €

Πηγή: ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ, Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2009

- Ο συνολικός αριθμός των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σημείωσε μείωση κατά το διάστημα 2005-2007. Η μείωση αυτή είναι αποτέλεσμα της συρρίκνωσης του μαθητικού πληθυσμού λόγω του δημογραφικού προβλήματος.
- Ο αριθμός των εκπαιδευτικών στη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Νηπιαγωγείων και Δημοτικών), σημείωσε σημαντική αύξηση κατά την περίοδο 2005-2007, ανεβαίνοντας από τους 71.137 το 2005 στους 75.986 το 2007.

- Η μέση ετήσια αναλογία της δαπάνης ανά μαθητή στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση για την τριετία 2005-2007 είναι 2.530€ το χρόνο. Κατά τη διάρκεια της τριετίας 2005-2007 παρατηρείται αύξηση 15,3% (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ σελ.58) της δαπάνης ανά μαθητή για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ η μέση ετήσια μεταβολή της κατηγορίας είναι 7,4%.(ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ σελ.300).
- Η μέση ετήσια αναλογία της δαπάνης ανά διδάσκοντα στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση για την τριετία 2005-2007 είναι 25.345€ το χρόνο. Η μέση ετήσια μεταβολή της κατηγορίας είναι 3,5%.(ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ σελ.300)

Το 2004-2005 η ΕΣΥΕ διενήργησε την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών. Από αυτή την έρευνα παρατηρούμε μία αύξηση στο ποσοστό των δαπανών των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες εκπαίδευσης και έχει σχέση με σχετική αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού.

Συγκεκριμένα το 18,6% των μηνιαίων ιδιωτικών δαπανών για αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης αφορά την Προσχολική και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Το 8% της συνολικής δαπάνης αφορά την αγορά βιβλίων, σχολικών βοηθημάτων και γραφικής ύλης, ενώ το 6,7% αφορά δίδακτρα για σχολές χορού, ωδεία, γυμναστήρια, εκμάθηση Η/Υ κ.α. (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ σελ.305).

Ανάγοντας τη μηνιαία δαπάνη ενός νοικοκυριού σε ετήσια βάση και για το σύνολο των νοικοκυριών που για το 2004 ανέρχονταν σε 3.992.963 νοικοκυριά, η συνολική δαπάνη για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης, ανέρχονταν στο ποσό των 4.371.336.174€ (βλέπε πίνακα 26) και αποτελεί τη συνολική δαπάνη των ιδιωτών για την εκπαίδευση των παιδιών της οικογένειας.

(Πιν. 26) Κατανομή ανά κατηγορία της ετήσιας συνολικής δαπάνης των νοικοκυριών για αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης (2004)	
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΟΣΟ
Προσχολική και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	804.000.000 €
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	1.345.900.000 €
Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση	129.800.000 €
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	1.441.800.000 €
Βιβλία, Βοηθήματα, Σχολικά Είδη	355.500.000 €
Εκπαίδευση που δεν μπορεί να ταξινομηθεί	294.300.000 €
ΣΥΝΟΛΟ	4.371.300.000 €

Πηγή: ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ, Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2009

Προκειμένου να υπολογιστεί η αύξηση της ιδιωτικής δαπάνης (4.371.30.000€) του 2004 για τα επόμενα 3 έτη (2005-2006-2007) αναπροσαρμόστηκε το ποσό σύμφωνα με την Μέση Ετήσια Μεταβολή του Υπο-Δείκτη Τιμών Καταναλωτή για τον τομέα της Εκπαίδευσης. Με έτος αναφοράς το 2005 η Μέση Ετήσια Μεταβολή του Υπο-Δείκτη ανά οικονομικό έτος ήταν: για το 2004=96,06, για το 2005=100, για το 2006=103,92 και για το 2007=108,21 (βλέπε πίνακα 27).

(Πιν. 27) Κατανομή δαπανών για την εκπαίδευση						
ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2005		2006		2007	
	N	%	N	Ετήσια Μεταβολή	N	Ετήσια Μεταβολή
Εθνικοί Πόροι	6.343.962.451 €	50,5%	6.645.480.713 €	4,8	7.034.294.592 €	5,9
Κοινοτικοί Πόροι	1.664.177.679 €	13,3%	1.126.395.499 €	-32,3	1.510.045.263 €	34,1
Δαπάνες Νοικοκυριών	4.543.730.554 €	36,2%	4.721.844.792 €	37,8	4.924.411.934 €	36,6
ΣΥΝΟΛΟ	12.551.870.684 €	100,0%	12.493.721.004 €	-0,5	13.468.751.789 €	7,8

Πηγή: ΓΣΕΕ-Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2009

Η συνολική δαπάνη για την εκπαίδευση στην Ελλάδα καλύπτεται χρηματοδοτικά από το κράτος (μέσω των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος των Δημοσίων Επενδύσεων), την συνδρομή της ΕΕ για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα (κάλυψη 75%) και τα ελληνικά νοικοκυριά. (βλέπε πίνακα 27)

Ως προς την κατανομή των πηγών χρηματοδότησης των δαπανών για την εκπαίδευση κατά το 2005 έχουμε:

- Το 50,5% των δαπανών καλύπτεται από το Δημόσιο.
- Το 36,2% των δαπανών καλύπτεται από τις δαπάνες των νοικοκυριών που εκτιμούν ότι βελτιώνουν ή καλύπτουν υπηρεσίες εκπαίδευσης απαραίτητες για την επαγγελματική σταδιοδρομία των παιδιών που είτε δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από την ποιότητα της δημόσιας εκπαίδευσης, είτε δεν υπάρχουν στη δημόσια εκπαίδευση.

(Πιν. 28) Κατανομή δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ						
ΔΑΠΑΝΕΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ	2005		2006		2007	
	N	%	N	Ετήσια Μεταβολή	N	Ετήσια Μεταβολή
Εθνικοί Πόροι	3,19%	50,5%	3,11%	-2,8	3,07%	-1,0
Κοινοτικοί Πόροι	0,84%	13,3%	0,53%	-37,2	0,66%	25,4
Δαπάνες Νοικοκυριών	2,29%	36,2%	2,21%	-3,5	2,15%	-2,5
ΣΥΝΟΛΟ	6,32%	100,0%	5,85%	-7,6	5,88%	2,2
ΑΕΠ	198.609.000.000 €		213.985.000.000 €	7,7	228.779.000.000 €	6,9

ΠΗΓΗ: ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ, Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2009

Το 13,3% των δαπανών καλύπτεται από Κοινοτικούς Πόρους.(βλέπε πίνακες 27,28) Τα κοινοτικά κονδύλια προώθησαν σε ορισμένες χώρες τις σημαντικότερες, ίσως, μεταρρυθμίσεις των τελευταίων χρόνων, σε μια εποχή, άλλωστε, που η δημοσιονομική στενότητα των εθνικών κρατών περιορίζει ασφυκτικά τα οικονομικά περιθώρια για την επίτευξη των αναγκαίων εκπαιδευτικών αλλαγών.

Κατά την τριετία 2005-2007 παρατηρείται αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, του ακαθάριστου και καθαρού εθνικού εισοδήματος σε αγοραίες τιμές (βλέπε Πιν. 29).

(Πιν. 29) Κατά κεφαλή μεγέθη (σε τρέχουσες τιμές)			
	2005	2006	2007
Συνολικός πληθυσμός στο μέσο του έτους	11.103.929*	11.148.533*	11.192.849*
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε αγοραίες τιμές	17.800€	19.124€	20.386€
Ακαθάριστο εθνικό εισόδημα σε αγοραίες τιμές	17.521€	18.727€	19.805€
Καθαρό εθνικό εισόδημα σε αγοραίες τιμές	15.574€	16.656€	17.603€
Καθαρό εθνικό διαθέσιμο εισόδημα	15.554€	16.651€	17.458€

Πηγή: ΕΣΥΕ (2008) , (*) Προσωρινά στοιχεία

Παρά τις αρνητικές επιπτώσεις από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, η οικονομική ανάπτυξη παραμένει υπερδιπλάσια από τον μέσο όρο της ευρωζώνης (Ετήσια έκθεση διοικητή Τράπεζας της Ελλάδας 22.4.2008). Ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας την περίοδο 2004-2007 διαμορφώθηκε στο 4,1% και το 2008 στο 2,9% (βλέπε Πίν. 30).

(Πιν. 30) Ρυθμός ανάπτυξης				
Έτος	2005	2006	2007	2008
Μεταβολή Ετήσιου ΑΕΠ	2,9%	4,5%	4,0%	2,9%

Πηγές: ΕΣΥΕ (2008) & EUROSTAT (2008)

Εκφράζοντας τις δαπάνες εκπαίδευσης ως ποσοστό επί του ΑΕΠ (αναθεωρημένου) παρατηρούμε ότι:

- Η συνολική δαπάνη για την εκπαίδευση είναι ιδιαίτερα υψηλή σε σχέση με τα περισσότερα κράτη μέλη, αλλά και τον κοινοτικό μέσο όρο στην Ε.Ε. των 27. Και τούτο συμβαίνει διότι στις χώρες αυτές ο πολίτης δεν αυτο-χρηματοδοτεί (εκτός του εκπαιδευτικού συστήματος και με τόσο μαζική μορφή) σημαντικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, διότι καλύπτονται πλήρως από το σύστημα, τόσο της τυπικής εκπαίδευσης, όσο και της Δια Βίου Εκπαίδευσης. Επομένως η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών της δημόσιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα (υποδομές και κυρίως αναλυτικά προγράμματα σπουδών) θα εξοικονομήσουν πολύ σημαντικούς πόρους, που σήμερα στερούνται τα νοικοκυριά που συμπίεζουν σημαντικά το βιοτικό τους επίπεδο.
- Η κατά -7,6 ετήσια μεταβολή του συνολικού ποσοστού του 2006 οφείλεται κυρίως στην κατά 7,7% αύξηση του ΑΕΠ εκείνου του έτους. Αυτή η αύξηση όμως δε σημειώθηκε σε απόλυτα μεγέθη στη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης (μείωση στο δημόσιο κατά -2,8%) κυρίως λόγω της μείωσης της απορρόφησης των κοινοτικών πόρων.
- Η εικόνα που περιγράψαμε παραπάνω βελτιώνεται ακριβώς την επόμενη χρονιά (2007).(ΚΑΝΕΕΠ-ΓΣΕΕ, σελ.308).

Όσον αφορά στη συμβολή της Ε.Ε., οι μεταρρυθμίσεις που προωθήθηκαν από τις ελληνικές υπηρεσίες, έστρεψαν τον προσανατολισμό του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, προκειμένου να το απεγκλωβίσουν από τη χρόνια κρίση.

Βέβαια, η εκτεταμένη και σε σύντομο χρονικό διάστημα εφαρμογή καινοτόμων δράσεων στην ελληνική εκπαίδευση υπό την πίεση για υψηλή απορροφητικότητα των κοινοτικών κονδυλίων έχει προκαλέσει ερωτηματικά σε ότι αφορά τη μελλοντική βιωσιμότητα των νέων ιδρυμάτων σε περίπτωση μη ευρωπαϊκής χρηματοδότησής τους, καθώς και μια σειρά επικρίσεων για την ποιότητα των παραγόμενων αποτελεσμάτων. Οι επικρίσεις επικεντρώνονται στην «αδιαφάνεια» ως προς τη διαχείριση των επιχειρησιακών προγραμμάτων τον «παραγοντισμό» την εδραίωση «πελατειακών» σχέσεων, την «επιτηδειότητα» ανάληψης κοινοτικών έργων, την «αλλοίωση» της εργασιακής συμπεριφοράς και τον «εκφυλισμό» εκπαιδευτικών θεσμών.(Μαυρογιώργος, 2003: 352-356). Στις επικρίσεις αυτές μπορεί να προστεθούν και οι συνήθεις δυσχέρειες που παρουσιάστηκαν σε άλλα κράτη μέλη κατά τη συμμετοχή τους στα κοινοτικά προγράμματα (π.χ. ασαφή εγχειρίδια, υπέρμετρα φιλόδοξοι

στόχοι έλλειψη εμπειριών, ανυπαρξία κατάλληλων υποδομών) δυσχέρειες για τις οποίες οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες είναι ενήμερες.(Α.Ζμας, Παγκοσμιοποίηση και Εκπαιδευτική Πολιτική, Μεταίχμιο 2007, σελ.93)

2.5. Προηγούμενες Έρευνες

Στην Ελλάδα έχουν εμφανιστεί τα τελευταία χρόνια παρόμοιες με την παρούσα εργασία έρευνες για την κατανάλωση των ελληνικών νοικοκυριών.

Πιο συγκεκριμένα η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Ε.Σ.Υ.Ε.) διεξάγει περίπου κάθε 4 χρόνια έρευνες για την κατανάλωση των ελληνικών νοικοκυριών και παρατηρεί τις τυχόν μεταβολές των καταλωτικών προτύπων, ενώ με πηγή την Ε.Σ.Υ.Ε. η Κ.ΑΝ.Ε.Π.-Γ.Σ.Ε.Ε. συντάσσει την Μελέτη για την Εκπαίδευση στην Ελλάδα όπου περιγράφονται τα βασικά μεγέθη της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Παρακάτω θα γίνει μία σύντομη αναφορά στις έρευνες της Ε.Σ.Υ.Ε. το 2004 και το 2005, όπως επίσης και στην μελέτη της Κ.ΑΝ.Ε.Π.-Γ.Σ.Ε.Ε..

2.5.1. Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών 2004/2005 (Ε.Ο.Π.) Ε.Σ.Υ.Ε.

Η έρευνα αυτή διενεργήθηκε την περίοδο από Φεβρουάριο 2004 έως Ιανουάριο 2005. Το δείγμα αποτέλεσαν 6.555 ιδιωτικά νοικοκυριά με συμμετοχή 17.386 μελών τους σε όλη την ελληνική επικράτεια.

Με την έρευνα αυτή συγκεντρώθηκαν αναλυτικές πληροφορίες για την αξία των αγορών και των σε είδος απολαβών των νοικοκυριών, καθώς και δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των νοικοκυριών και των κατοικιών τους. Τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα χρησιμοποιήθηκαν, κυρίως, για την αναθεώρηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή που καταρτίζεται από την ΕΣΥΕ.

Τα στοιχεία της έρευνας ήταν πλήρως εναρμονισμένα με τα στοιχεία των ερευνών των Οικογενειακών Προϋπολογισμών των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε η νέα ταξινόμηση ειδών και υπηρεσιών (την COICOP-HBS), που προτάθηκε στις χώρες μέλη από τη Eurostat (Household Budget Surveys in the European Union, methodology and recommendations for harmonization, 1997).

Από τα αποτελέσματα προέκυψε:

1.Μείωση της ανοδικής τάσης της καταναλωτικής δαπάνης στη χώρα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκριση των αποτελεσμάτων της ΕΟΠ 2004/2005 με αυτά που προέκυψαν από την αντίστοιχη έρευνα για τα έτη 1998/99. Συγκεκριμένα, προέκυψε αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών μόνο κατά 12,15%, δεδομένου ότι η αντίστοιχη αύξηση για την περίοδο 1993/94 – 1998/99 ανήρχετο σε 22%, δηλαδή καταγράφηκε μείωση της ανοδικής τάσης της καταναλωτικής δαπάνης. Η αύξηση αυτή ήταν σε πραγματικούς όρους, είχε, δηλαδή, ληφθεί υπόψη η μεταβολή των τιμών κατά το διάστημα 1998/99 – 2004/05.

2.Μεταβολή του καταναλωτικού προτύπου.

Κατά μέσο όρο, η μηνιαία καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών με τρόπο κτήσεως «αγορά» ανήρχετο σε 1.792,28 ευρώ. Το σχετικά μεγαλύτερο μέρος των δαπανών αφορούσε σε είδη διατροφής (17,10%) και ακολουθούσαν οι δαπάνες για μεταφορές (12,60%), ενώ το μικρότερο μέρος των δαπανών αφορούσε στην εκπαίδευση (2,86%).

Για τη χρονική περίοδο 1999 – 2004 παρατηρήθηκε μεταβολή του καταναλωτικού προτύπου και, ειδικότερα, μετατόπιση των δαπανών για διατροφή, ένδυση – υπόδυση, διαρκή καταναλωτικά και λοιπά αγαθά προς τις υπόλοιπες κατηγορίες, κυρίως προς τις δαπάνες που αφορούσαν στις επικοινωνίες.

Επισημαίνεται ότι οι ιδιωτικές κοινωνικές δαπάνες, δηλαδή οι δαπάνες για υγεία και εκπαίδευση, εξακολουθούσαν να παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις. Ειδικότερα, από το 1974, οι δαπάνες υγείας, ως ποσοστό του συνόλου των δαπανών των νοικοκυριών της Χώρας, αυξήθηκαν από 4,75% (1974) σε 7,15% (2004), ενώ οι δαπάνες εκπαίδευσης αυξήθηκαν από 1,26% (1974) σε 2,86% (2004) (βλέπε Πιν. 31).

(Πιν. 31) Μέσος όρος μηνιαίων αγορών για αγαθά και υπηρεσίες 2004				
	ΕΟΠ 2004/05		ΕΟΠ 1998/99	
	Αξία δαπανών σε €	%	Αξία δαπανών σε €	%
Σύνολο	1729,28	100,00	1383,24	100,00
Εκπαίδευση	51,34	2,86	38,68	2,80

Πηγή: ΕΣΥΕ

2.5.2. Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών 2008 (Ε.Ο.Π.) Ε.Σ.Υ.Ε.

Αυτή η έρευνα είναι η πιο πρόσφατη στην Ελλάδα και είναι δειγματοληπτική, με τελική δειγματοληπτική μονάδα το νοικοκυριό και μονάδες ανάλυσης τα νοικοκυριά και τα μέλη τους. Η ΕΟΠ βασίστηκε σε δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία νοικοκυριών από πλαίσιο

δειγματοληψίας, που είχε δημιουργηθεί με βάση τα στοιχεία για το μόνιμο πληθυσμό της Απογραφής 2001 και κάλυπτε πλήρως τον πληθυσμό αναφοράς, ώστε να εξασφαλίζεται η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος.

Το μέγεθος του δείγματος ανήλθε στα 3.460 νοικοκυριά (κλάσμα δειγματοληψίας 0,08%), το οποίο ισοκατανεμήθηκε μέσα στο έτος, ώστε να επιλεγούν 4 ισοδύναμα ανεξάρτητα δείγματα, που αντιστοιχούν στα 4 τρίμηνα του έτους. Ο συνολικός αριθμός των δήμων και κοινοτήτων που επιλέχθηκαν στην έρευνα ανήλθε σε 337 και των οικισμών σε 360, ενώ ο αριθμός των μονάδων επιφανείας ανήλθε σε 612.

Βασικός στόχος της έρευνας ήταν η αναθεώρηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή που καταρτίζεται από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επιπλέον, η ΕΟΠ αποτελεί την πλέον κατάλληλη πηγή για:

- τη συμπλήρωση των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων με την εκτίμηση της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης,
- τη μελέτη του ύψους και της διάρθρωσης των δαπανών των νοικοκυριών σε σχέση με το εισόδημά τους, καθώς και τα άλλα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους,
- την ανάλυση των μεταβολών του επιπέδου διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση με τις προηγούμενες έρευνες,
- τη μελέτη της σχέσης μεταξύ των αγορών και των σε είδος απολαβών των νοικοκυριών,
- τη μελέτη των ορίων χαμηλού εισοδήματος κατά διάφορες κοινωνικο - οικονομικές κατηγορίες και ομάδες του πληθυσμού, καθώς και
- τη μελέτη των αλλαγών στις διατροφικές συνήθειες των νοικοκυριών της χώρας.

Εστιάζοντας στα αποτελέσματα της έρευνας που αφορούσαν την εκπαίδευση παρατηρήθηκαν τα εξής:

1. Μείωση της ανοδικής τάσης των καταναλωτικών δαπανών

Η μέση μηνιαία καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών ανήλθε στα 2.117,67 ευρώ (αύξηση 18,2% σε σύγκριση με το 2004). Η αύξηση αυτή σε πραγματικούς όρους, δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη τη μεταβολή των τιμών κατά το διάστημα 2004 – 2008, ανήλθε σε 6,8%, ενώ η αντίστοιχη αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών για την περίοδο 1998 –

2004 ανήλθε σε 12,2%, δηλαδή καταγράφεται μείωση της ανοδικής τάσης της καταναλωτικής δαπάνης από αγορές.

2. Μεταβολή του καταναλωτικού προτύπου

Για τη χρονική περίοδο 2004 – 2008 παρατηρήθηκε μεταβολή του καταναλωτικού προτύπου και ειδικότερα, μετατόπιση των δαπανών για διατροφή, ένδυση – υπόδυση, διαρκή καταναλωτικά και λοιπά αγαθά προς τις δαπάνες που αφορούσαν στη στέγαση, μεταφορές, εκπαίδευση και ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια.

Το σχετικά μεγαλύτερο μέρος των δαπανών αφορούσε είδη διατροφής (16,4%) και ακολουθούν οι δαπάνες για μεταφορές (13,4%), ενώ το μικρότερο μέρος των δαπανών αφορούσε στην εκπαίδευση (3,1%) (βλέπε Πιν. 32).

(Πιν. 32) Μέσος όρος μηνιαίων αγορών για αγαθά και υπηρεσίες 2008						
	ΕΟΠ 2008		ΕΟΠ 2004		ΕΟΠ 2008/2004	
	Αξία δαπανών σε €	%	Αξία δαπανών σε €	%	Μεταβολή %	%
Σύνολο	2117,67	100,00	1729,28	100,00	18,20	100,00
Εκπαίδευση	64,82	3,10	51,34	2,86	26,30	2,80

Πηγή: ΕΣΥΕ

2.5.3. Μελέτη για την εκπαίδευση στην Ελλάδα (Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση). Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης 2009. Κ.ΑΝ.Ε.Π.-Γ.Σ.Ε.Ε.

Η μελέτη αυτή συντάχτηκε βασιζόμενη σε στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΟΠ 2004) και αναλύει μεθοδικά την κατάσταση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη χώρα για τα πεπραγμένα των εκπαιδευτικών ετών 2004/05, 2005/06, 2006/07.

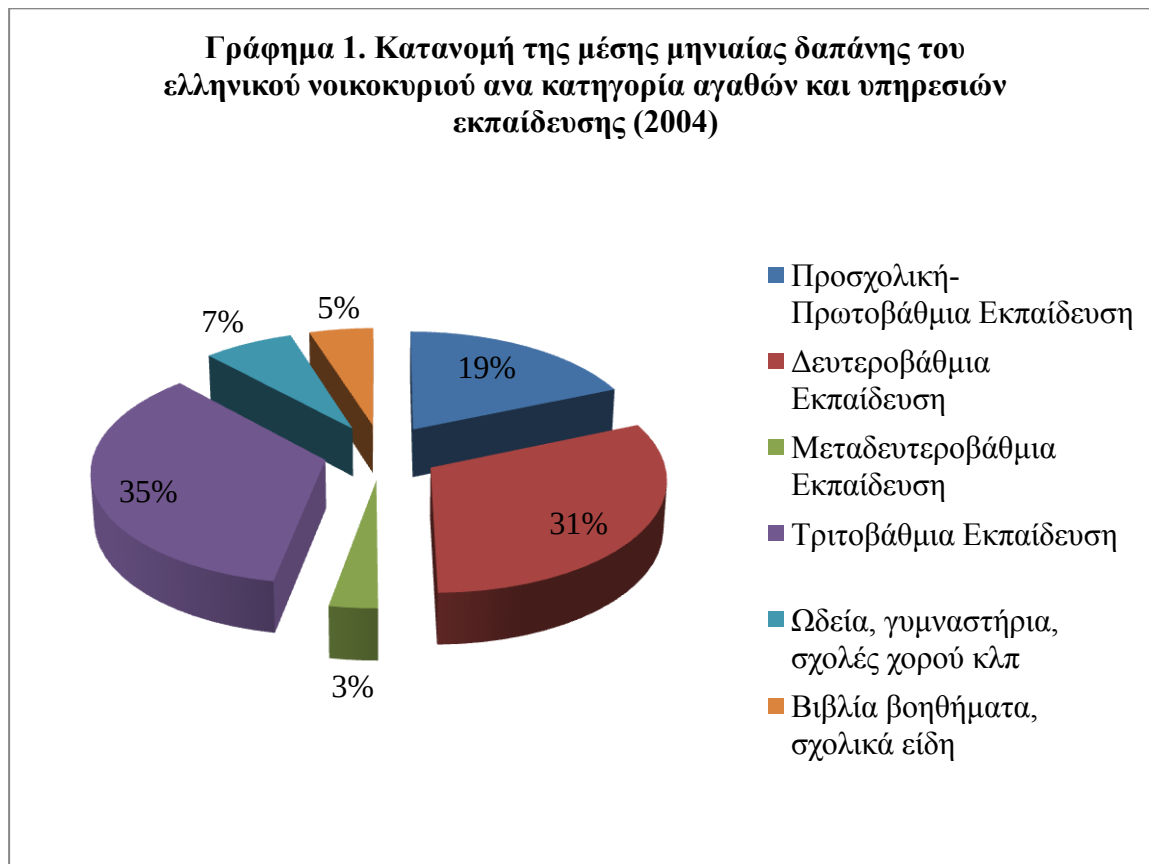
Προς ενημέρωση του αναγνώστη υπάρχει αντίστοιχη μελέτη του 2010 αλλά εφόσον στη παρούσα εργασία μελετώνται τα ίδια εκπαιδευτικά έτη με την μελέτη του 2009 θα εστιάσουμε σ' αυτήν.

Από την επεξεργασία των στοιχείων προκύπτει ότι το ποσοστό των δαπανών των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες εκπαίδευσης (ως προς το σύνολο των μηνιαίων δαπανών) το χρονικό διάστημα 1982-1994 παρουσιάζει συνεχή αύξηση (συνολική αύξηση 82%) και έχει σχέση με σχετική αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού.

Το ποσό των μηνιαίων δαπανών για αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης ανέρχεται σε 91,23€ ανά νοικοκυριό/ανά μήνα. Το 69,4% αφορά την Δευτεροβάθμια

εκπαίδευση, τη Μεταδευτεροβάθμια και την Τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ το 18,6% ή 16,96€ αφορά την Προσχολική και Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

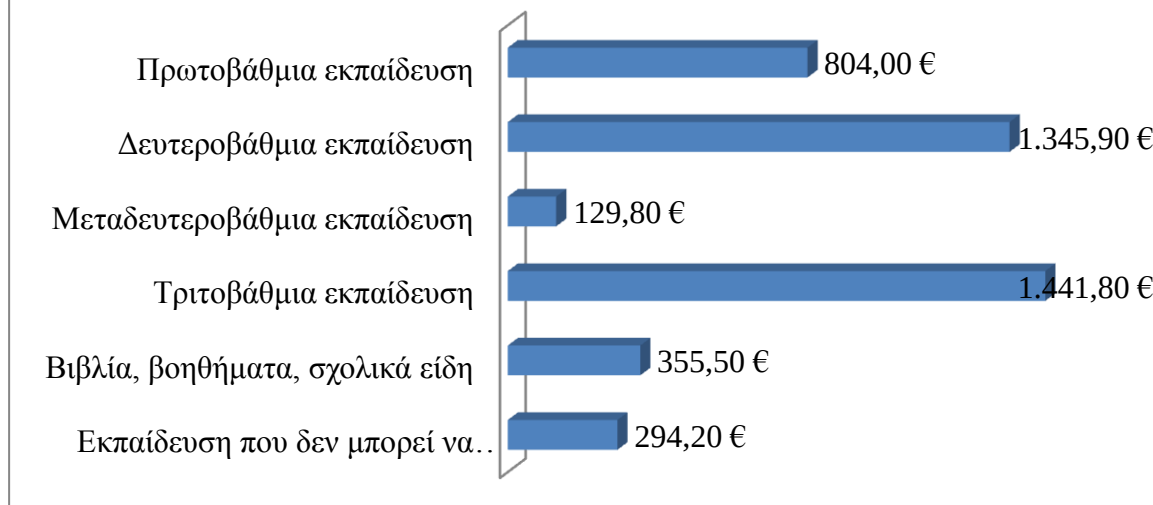
Το 8% της συνολικής δαπάνης αφορά την αγορά βιβλίων, σχολικών βοηθημάτων και γραφικής ύλης, ενώ το 6,7% των μηνιαίων δαπανών των οικογενειών για την εκπαίδευση αφορούν δίδακτρα για σχολές χορού, ωδεία, γυμναστήρια, εκμάθηση Η/Υ (βλέπε γράφημα 1).

Πηγή: ΚΑΝΕΕΠ-ΓΣΕΕ

Ανάγοντας τη μηνιαία δαπάνη του ενός νοικοκυριού σε ετήσια βάση και για το σύνολο των νοικοκυριών που κατά το 2004 ανέρχονταν σε 3.992.963 νοικοκυριά, η συνολική δαπάνη για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης ανερχόταν στο ποσό των 4.371.336.174€ και αποτελεί την συνολική ιδιωτική δαπάνη για την εκπαίδευση των παιδιών της οικογένειας (βλέπε γράφημα 2).

Γράφημα 2. Κατανομή κατά κατηγορία της ετήσιας συνολικής ιδιωτικής δαπάνης για αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης σε εκατομμύρια ευρώ (2004)

Πηγή: ΚΑΝΕΕΠ-ΓΣΕΕ

2.6. Συμπεράσματα

Στο σημείο αυτό κλείνοντας την αναφορά στη παραπάνω μελέτη πρέπει να σημειωθεί ότι στις παραπάνω δαπάνες δεν συνυπολογίστηκαν οι ιδιωτικές δαπάνες για δίδακτρα φροντιστηρίων ξένων γλωσσών και για δαπάνες μετακίνησης των μαθητών από και προς το σχολείο, οι οποίες ειδικά των διδασκτρων των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών δεν είναι διόλου ευκαταφρόνητες. Συνοψίζοντας την ενότητα παρατηρείται ότι η συνολική δαπάνη για την εκπαίδευση είναι ιδιαίτερα υψηλή σε σχέση με τα περισσότερα κράτη-μέλη. Αυτό συμβαίνει διότι στις χώρες αυτές ο πολίτης δεν αυτοχρηματοδοτεί (εκτός εκπαιδευτικού συστήματος και με τόσο μαζική μορφή) σημαντικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, διότι καλύπτονται πλήρως από το σύστημα της εκπαίδευσης που παρέχεται.

Η εκπαίδευση χρηματοδοτείται από δύο διακριτές πηγές: τη δημόσια και την ιδιωτική δαπάνη. Η δημόσια δαπάνη περιλαμβάνει όλες τις άμεσες αγορές εκπαιδευτικών υπηρεσιών από τον δημόσιο τομέα ενώ η ιδιωτική δαπάνη περιλαμβάνει την καταβολή διδασκτρων κυρίως από τα νοικοκυριά, τον επιχειρηματικό τομέα και τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.

Σχεδόν σε όλες τις χώρες τα δημόσια ταμεία επωμίζονται τουλάχιστον το 80% της εκπαιδευτικής δαπάνης αποδεικνύοντας ότι η δαπάνη για την εκπαίδευση χρηματοδοτείται κυρίως από τις δημόσιες πηγές. (Eurodice/Eurostat, «Αριθμοί κλειδιά της εκπαίδευσης στην Ευρώπη 2005», Γραφείο Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 2005, σελ. 181)

Η Ελλάδα προφανώς ακολουθεί αυτόν το κανόνα με τις ιδιωτικές δαπάνες να κινούνται σε αρκετά χαμηλά επίπεδα. Στη πραγματικότητα ωστόσο οι ιδιαίτερες τάσεις και νοοτροπίες της ελληνικής κοινωνίας για την εκπαίδευση, αλλά και ο τρόπος δόμησης του εκπαιδευτικού συστήματος δημιουργεί ιδιωτικές δαπάνες οι οποίες δεν συναντώνται σε άλλες χώρες (φροντιστηριακά και ιδιαίτερα μαθήματα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωζώνης

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι βασικοί δείκτες των δημοσίων δαπανών και δημοσίων επενδύσεων των χωρών της Ευρωζώνης για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και της θέσης της Ελλάδας ανάμεσα τους.

3.1. Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωζώνης

Σύμφωνα με τα στοιχεία, αλλά και τα αποτελέσματα των απαντήσεων από τα ερωτηματολόγια των μορφωτικών τμημάτων των πρεσβειών των χωρών της Ευρωζώνης στο 7^ο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης, οι πηγές χρηματοδότησης παρουσιάζουν μεικτές τάσεις. Οι τάσεις αυτές διαφοροποιούνται ανάλογα με το επίπεδο της εκπαίδευσης.

Η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών, χρηματοδοτούν την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση σε ποσοστό πάνω από 90% από τον κρατικό προϋπολογισμό. Η Δευτεροβάθμια εκπαίδευση χρηματοδοτείται σε ποσοστό περίπου 80% από τον κρατικό προϋπολογισμό, ενώ στη Τριτοβάθμια εκπαίδευση τα ποσοστά παρουσιάζουν μεικτές τάσεις κατά 50%-70%. Στα παραπάνω ποσοστά χρηματοδότησης δεν συμπεριλαμβάνονται οι ιδιωτικές δαπάνες των νοικοκυριών.

Το 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε συστάσεις στα περισσότερα από τα μισά κράτη-μέλη σε σχέση με την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τη δια βίου μάθηση και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων. Στα μισά από αυτά, οι συστάσεις αφορούσαν την ανάγκη για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένης και της χρηματοδότησης.

Το Μάρτιο του 2008 επανατοποθέτησε την ανάγκη για περισσότερη και πιο αποδοτική επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και στη δημιουργικότητα μέσα στη ζωή των ανθρώπων ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία της Ευρώπης σε ένα παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον. Η Επιτροπή κατέληξε σε αυτή την επισήμανση εξαιτίας του ότι οι δαπάνες για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ως ποσοστό του ΑΕΠ παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών. Το 2005 η Δανία είχε το μεγαλύτερο ποσοστό δαπανών για την εκπαίδευση (8,28%) ακολουθούμενη από την Κύπρο (6,92%). Αντίθετα το Λουξεμβούργο, η Σλοβακία και η Ελλάδα δαπάνησαν λιγότερο από το 4% του ΑΕΠ τους στον ίδιο τομέα.

Η ετήσια μέση μεταβολή στις δαπάνες για την εκπαίδευση (ως ποσοστό του ΑΕΠ), μεταξύ 2000 και 2005 αποκαλύπτει ακόμα πιο ενδιαφέρουσες τάσεις. Η Κύπρος, η Φιλανδία και

η Ολλανδία φαίνεται να είναι, από τις χώρες της Ευρωζώνης, εκείνες που δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην εκπαίδευση αφού παρά το ότι ξεπερνούν τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (5% του ΑΕΠ) δαπανούν όλο και περισσότερο. Από την άλλη Δανία, Γαλλία, Βέλγιο, Πορτογαλία και Αυστρία, έχουν μια αντίθετη τάση. Δηλαδή, αν και ξεπερνούν τον ευρωπαϊκό μέσο όρο δαπανούν όλο και λιγότερο στο τομέα αυτό. (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ σελ. 22)

Στις χώρες που δαπανούν χαμηλότερο ποσοστό του ΑΕΠ τους από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, αλλά προσπαθούν να συγκλίνουν με αυτό ανήκουν η Ελλάδα, η Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο. Οι δε χώρες που βρίσκονται κάτω από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο αλλά εξακολουθούν να χάνουν έδαφος είναι η Γερμανία, η Ισπανία, η Σλοβακία και η Ιταλία.

Κατά την περίοδο 2001-2005 η Δανία, η Φιλανδία, η Ολλανδία, η Πορτογαλία και η Σλοβακία αύξησαν τις δαπάνες στα εκπαιδευτικά ιδρύματα από 30 έως 50% ενώ η Ελλάδα και η Ιρλανδία αύξησαν τις δαπάνες τους ακόμα παραπάνω. (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ σελ. 23)

Οι διαφορές σχετίζονται εν μέρει με την ποικιλία του σχολικού πληθυσμού αλλά μια σωστή ερμηνεία πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τις τάσεις στο εγχώριο εισόδημα. Για παράδειγμα στην Ιρλανδία οι δαπάνες σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης αυξήθηκαν περισσότερο από 80% μεταξύ 1995 και 2005, ενώ το ΑΕΠ υπερδιπλασιάστηκε. Στην Ελλάδα κατά την ίδια περίοδο η αύξηση των δαπανών για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν από 2,6% σε 4,2%.

Παρόλα αυτά η αύξηση στις δαπάνες στα εκπαιδευτικά ιδρύματα τείνει να υπολείπεται της αύξησης του εθνικού εισοδήματος σε αρκετές χώρες. Οι πιο σημαντικές διαφορές βρίσκονται στην Αυστρία, την Γαλλία και την Ισπανία, όπου η αναλογία ΑΕΠ που ξοδεύεται σε εκπαιδευτικά ιδρύματα μειώθηκε κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες ή και παραπάνω, μεταξύ 1995 και 2005, κυρίως ως αποτέλεσμα της μείωσης των δαπανών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. (OECD 2008, “Education at a glance 2008: OECD indicators”, OECD Publications, Paris 2008, σελ. 231-235)

Στον πίνακα 33 που ακολουθεί αποτυπώνεται ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ στις χώρες της Ευρωζώνης

(Πιν. 33) Ρυθμός ανάπτυξης του GDP							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	4,59	4,78	5,03	6,67	8,50	10,58
2	Σλοβενία	3,97	2,84	4,29	4,49	5,81	6,80
3	Αυστρία	1,65	0,80	2,54	2,46	3,46	3,55
4	Βέλγιο	1,51	0,99	2,97	1,85	2,99	2,76
5	Κύπρος	2,10	1,91	4,20	3,95	4,14	4,45
6	Φιλανδία	1,57	1,81	4,07	2,92	4,41	4,94
7	Γαλλία	1,03	1,09	2,47	1,90	2,22	2,37
8	Γερμανία	0,00	-0,22	1,21	0,75	3,16	2,47
9	Ελλάδα	3,44	5,58	4,98	2,24	4,52	4,47
10	Ιρλανδία	6,43	4,51	4,70	6,18	5,36	6,02
11	Ιταλία	0,45	-0,02	1,53	0,66	2,04	1,48
12	Λουξεμβούργο	4,11	1,55	4,40	5,43	5,57	6,47
13	Μάλτα	2,61	-0,31	0,21	3,21	3,40	3,79
14	Ολλανδία	0,08	0,34	2,24	2,05	3,39	3,61
15	Πορτογαλία	0,76	-0,81	1,52	0,91	1,37	1,87
16	Ισπανία	2,70	3,10	3,27	3,61	4,02	3,56
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	2,31	1,75	3,10	3,08	4,02	4,32

Πηγή: UNESCO

Από τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα 33 προκύπτει ότι:

- Η Ελλάδα όμως παρουσιάζει σημαντικό ρυθμό ανάπτυξης ΑΕΠ και βρίσκεται πάνω από το Μ.Ο. της Ευρωζώνης κατά το χρονικό διάστημα από το 2002 έως το 2007.

Στον πίνακα 34 που ακολουθεί παρατίθενται τα οικονομικά στοιχεία του ΑΕΠ των χωρών της Ευρωζώνης.

(Πιν. 34) GDP per capita US\$							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	12.955,51	13.585,91	14.645,51	16.163,60	18.389,52	20.746,04
2	Σλοβενία	19.712,35	20.451,62	22.199,63	23.497,72	25.451,71	27.194,32
3	Αυστρία	30.225,41	31.078,39	32.571,79	33.376,79	36.104,24	37.710,68
4	Βέλγιο	29.937,48	30.120,40	31.133,73	32.126,66	34.157,63	35.472,68
5	Κύπρος	21.374,10	21.803,55	23.224,57	24.407,42	26.319,35	28.189,94
6	Φιλανδία	27.562,41	27.660,65	29.845,22	30.684,13	33.104,51	36.157,26
7	Γαλλία	28.711,52	28.253,73	29.188,65	30.709,62	32.610,21	34.251,35
8	Γερμανία	27.578,46	28.556,03	29.889,76	31.363,52	33.697,83	35.501,94
9	Ελλάδα	21.597,62	22.564,43	24.154,98	24.640,49	26.994,65	28.450,61
10	Ιρλανδία	32.983,49	34.392,50	36.434,73	38.577,83	42.143,86	45.432,00
11	Ιταλία	26.803,97	27.134,14	27.411,18	28.144,01	30.232,46	31.749,28
12	Λουξεμβούργο	57.549,53	60.698,86	64.968,17	68.319,19	79.005,24	84.406,48
13	Μάλτα	19.044,22	19.208,90	19.768,72	20.831,88	22.220,06	23.256,68
14	Ολλανδία	31.939,76	31.694,16	33.191,21	35.104,53	38.062,16	40.520,82
15	Πορτογαλία	18.446,98	18.788,97	19.167,77	20.656,19	22.187,90	23.173,64
16	Ισπανία	24.066,53	24.754,22	25.953,54	27.376,80	30.322,99	32.209,35
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	26.905,58	27.546,65	28.984,32	30.373,77	33.187,77	35.276,44

Πηγή: UNESCO

Από τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα 34 προκύπτει ότι:

- Η Ελλάδα παρουσιάζει σημαντική αύξηση κατά 31% στο ίδιο χρονικό διάστημα στο ΑΕΠ κατά κεφαλή, αν και υπολείπεται του Μ.Ο. της Ευρωζώνης.

Στον πίνακα 35 παρουσιάζονται οι Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ για τα έτη 2002-2007.

(Πιν. 35) Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του GDP							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	4,31	4,30	4,20	3,85	3,80	3,62
2	Σλοβενία	5,78	5,82	5,76	5,68	5,67	5,19
3	Αυστρία	5,72	5,57	5,52	5,48	5,46	5,40
4	Βέλγιο	6,11	6,05	5,96	5,93	6,00	6,02
5	Κύπρος	3,53	4,26	3,92	4,05	4,11	4,13
6	Φιλανδία	6,21	6,42	6,43	6,31	6,19	5,91
7	Γαλλία	5,55	5,88	5,81	5,65	5,58	5,59
8	Γερμανία	*	*	*	*	4,40	4,50
9	Ελλάδα	3,57	3,58	3,82	4,04	*	*
10	Ιρλανδία	4,29	4,39	4,70	4,75	4,76	4,90
11	Ιταλία	4,62	4,74	4,58	4,43	4,73	4,29
12	Λουξεμβούργο	*	*	*	*	*	*
13	Μάλτα	4,38	*	4,84	*	*	6,38
14	Ολλανδία	5,18	5,42	5,46	5,48	5,46	5,32
15	Πορτογαλία	5,54	5,57	5,33	5,39	5,25	*
16	Ισπανία	4,25	4,28	4,25	4,23	4,27	4,35
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	4,93	5,10	5,04	5,02	5,05	5,05

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι:

- Η Ελλάδα αν και στο χρονικό διάστημα από το 2002 έως το 2007 παρουσιάζει σταθερότητα με ελάχιστη άνοδο, βρίσκεται πολύ κάτω από τον Μ.Ο. της Ευρωζώνης και συγκαταλέγεται στις τελευταίες θέσεις της.

3.2. Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωζώνης

Στον πίνακα 36 αποτυπώνονται τα πρόσφατα στοιχεία του ΟΟΣΑ, που αφορούν στην ετήσια δημόσια δαπάνη ανά μαθητή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση κατά τα έτη 2002-2007 στις χώρες της Ευρωζώνης.

(Πιν.36) Ετήσιες Δημόσιες Δαπάνες Ανά Μαθητή Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (US\$)							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία			2.073,00	2.806,00	3.221,00	
2	Σλοβενία			*	*	*	
3	Αυστρία			7.669,00	8.259,00	8.516,00	
4	Βέλγιο			6.636,00	6.648,00	7.072,00	
5	Κύπρος			*	*	*	
6	Φιλανδία			5.681,00	5.557,00	5.899,00	
7	Γαλλία			5.082,00	5.363,00	5.482,00	
8	Γερμανία			4.948,00	5.014,00	5.362,00	
9	Ελλάδα			4.595,00	5.146,00	*	
10	Ιρλανδία			5.422,00	5.732,00	9.293,00	
11	Ιταλία			7.390,00	6.835,00	7.716,00	
12	Λουξεμβούργο			13.458,00	14.079,00	13.676,00	
13	Μάλτα			*	*	*	
14	Ολλανδία			6.222,00	6.246,00	6.425,00	
15	Πορτογαλία			4.681,00	4.871,00	5.138,00	
16	Ισπανία			4.965,00	5.502,00	5.970,00	
	Μ.Ο. Ευρωζώνης			6.396,00	6.604,00	7.323,00	
	Μ.Ο. Ε.Ε.			5.788,00	6.055,00	6.437,00	
	Μ.Ο. ΟΟΣΑ			5.832,00	6.252,00	6.437,00	

Πηγή: OECD indicators education at a glance 2007, 2008, 2009

Years of reference: 2004, 2005, 2006

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα παρατιθέμενα στοιχεία του πίνακα 36 προκύπτουν τα εξής:

- Η ετήσια δημόσια δαπάνη ανά μαθητή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση κατά το 2005 στην Ελλάδα έφθασε τα 5.146\$, χαμηλότερα από τον μέσο όρο των χωρών-μελών του ΟΟΣΑ, που ήταν επίσης για το 2005 6.252\$.

Ο πίνακας 37 που ακολουθεί αναφέρεται στα ποσοστά διάθεσης δημοσίων επενδύσεων για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση επί των συνολικών δημοσίων επενδύσεων για την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες.

(Πιν. 37) Ποσοστό διάθεσης δημοσίων επενδύσεων στην Πρωτοβάθμια επί των συνολικών δημοσίων επενδύσεων για την εκπαίδευση							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	14,09	*	13,55	16,57	17,87	18,64
2	Σλοβενία	*	*	*	*	*	*
3	Αυστρία	19,72	19,84	18,86	19,12	18,59	18,22
4	Βέλγιο	*	*	23,60	23,46	23,32	23,31
5	Κύπρος	30,32	27,56	26,87	26,65	26,70	27,35
6	Φιλανδία	20,80	*	20,37	20,16	20,24	20,01
7	Γαλλία	20,16	19,27	19,52	20,82	20,60	21,92
8	Γερμανία	*	*	*	*	15,03	14,30
9	Ελλάδα	25,35	*	25,11	26,16	*	*
10	Ιρλανδία	32,53	33,61	33,12	32,76	33,44	33,78
11	Ιταλία	26,10	25,61	25,15	24,51	25,11	25,09
12	Λουξεμβούργο	*	*	*	*	*	*
13	Μάλτα	24,74	*	21,79	*	*	21,49
14	Ολλανδία	*	*	*	*	*	*
15	Πορτογαλία	31,77	31,24	31,56	31,01	30,71	*
16	Ισπανία	27,14	27,27	27,08	26,46	26,69	26,55
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	24,79	26,34	23,88	24,33	23,48	22,79

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του πίνακα 37 προκύπτουν τα εξής:

- Σε σύγκριση με τον Μ.Ο. των χωρών της Ευρωζώνης που είναι 24,79% το 2002 και 24,33 το 2005, η Ελλάδα βρίσκεται πάνω από αυτόν με ποσοστά 25,35% και 26,16%.
- Παρατηρείται επίσης, ότι ενώ στις περισσότερες χώρες το παραπάνω ποσοστό μένει σταθερό ή μειώνεται, στην Ελλάδα παρουσιάζει αυξητικές τάσεις.

Ο επόμενος πίνακας 38 παρουσιάζει ενδιαφέρον γιατί περιλαμβάνει στοιχεία δαπανών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών εκπαιδευτικών δαπανών.

(Πιν. 38) Δαπάνες για τη Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών εκπαιδευτικών δαπανών							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	13,73	14,95	13,40	17,14	17,60	18,46
2	Σλοβενία	20,92	21,76	*	*	*	*
3	Αυστρία	19,80	19,72	18,95	19,00	18,57	18,03
4	Βέλγιο	22,40	24,00	23,76	23,60	23,58	23,52
5	Κύπρος	29,64	27,95	27,51	27,31	27,79	28,15
6	Φιλανδία	21,60	21,60	21,39	20,76	20,62	20,38
7	Γαλλία	20,15	18,81	19,14	20,21	20,09	20,96
8	Γερμανία	*	*	*	*	14,74	14,02
9	Ελλάδα	23,00	23,83	23,25	23,83	*	*
10	Ιρλανδία	32,52	34,18	33,51	33,65	33,87	35,06
11	Ιταλία	25,82	25,65	25,80	24,58	25,06	25,08
12	Λουξεμβούργο	*	*	*	*	*	*
13	Μάλτα	25,02	*	21,10	*	*	21,78
14	Ολλανδία	27,06	27,39	26,32	25,92	25,16	24,84
15	Πορτογαλία	30,97	30,38	31,26	30,64	30,17	*
16	Ισπανία	25,82	25,72	25,98	25,77	25,71	25,42
	M.O. Ευρωζώνης	24,18	24,30	23,95	24,37	23,58	22,98

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του πίνακα 38 προκύπτει ότι:

- Η Ελλάδα βρίσκεται στην 8^η θέση, ακριβώς στο M.O. των χωρών της Ευρωζώνης.
- Όλες οι χώρες στο χρονικό διάστημα από το 2002 έως το 2007 παρουσιάζουν υψηλή σταθερότητα στα ποσοστά τους.

Ο πίνακας 39 που παρατίθεται ακολούθως αφορά τις Δημόσιες δαπάνες ανά μαθητή ως ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

(Πιν. 39) Δημόσιες δαπάνες ανά μαθητή ως ποσοστό του κατά κεφαλήν GDP στην Πρωτοβάθμια							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	11,19	12,82	11,87	14,67	15,31	15,63
2	Σλοβενία	28,01	29,01	*	*	*	*
3	Αυστρία	23,69	23,46	22,93	23,60	23,65	23,26
4	Βέλγιο	18,42	19,79	19,76	19,87	20,35	20,54
5	Κύπρος	13,27	15,49	14,44	15,10	16,15	17,17
6	Φιλανδία	17,74	18,41	18,52	17,99	18,06	17,45
7	Γαλλία	17,52	17,53	17,79	17,30	17,14	17,67
8	Γερμανία	*	*	*	*	16,06	15,66
9	Ελλάδα	13,97	14,42	14,95	16,45	*	*
10	Ιρλανδία	12,30	13,39	14,22	14,63	14,87	15,72
11	Ιταλία	24,44	25,23	24,81	23,02	25,04	22,64
12	Λουξεμβούργο	*	18,93	20,57	20,10	*	*
13	Μάλτα	13,25	*	13,18	*	*	20,46
14	Ολλανδία	17,58	18,66	18,22	18,14	17,56	16,90
15	Πορτογαλία	23,09	23,00	23,07	23,17	22,34	*
16	Ισπανία	18,20	18,57	18,87	19,04	19,35	19,82
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	18,05	19,19	18,09	18,70	18,82	18,58

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Η Ελλάδα βρίσκεται κατά το χρονικό διάστημα 2002-2007 κάτω από τον Μ.Ο. της Ευρωζώνης όσον αφορά στις δαπάνες ανά μαθητή ως ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.
- Παρότι οι περισσότερες χώρες έχουν σταθερές τάσεις με ελαφριά άνοδο, η Ελλάδα υπολείπεται από το Μ.Ο. της Ευρωζώνης.

Ο πίνακας 40 που παρατίθεται ακολούθως περιλαμβάνει τις ιδιωτικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ για εκπαιδευτικούς οργανισμούς στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

(Πιν. 40) Ιδιωτικές δαπάνες ως ποσοστό του GDP για εκπαιδευτικούς οργανισμούς στην Πρωτοβάθμια							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	*	0,11	0,10	0,13	0,11	0,07
2	Σλοβενία	0,28	0,14	0,12	*	*	*
3	Αυστρία	*	*	*	*	*	*
4	Βέλγιο	*	*	0,06	0,07	0,06	0,06
5	Κύπρος	1,05	1,19	1,08	1,11	1,14	1,16
6	Φιλανδία	1,34	1,39	1,37	1,31	1,26	1,20
7	Γαλλία	*	0,06	0,06	0,06	0,06	0,07
8	Γερμανία	*	*	*	*	*	*
9	Ελλάδα	*	*	*	*	*	*
10	Ιρλανδία	*	*	*	*	*	*
11	Ιταλία	*	*	*	0,06	*	*
12	Λουξεμβούργο	*	*	*	*	*	*
13	Μάλτα	0,20	*	0,14	*	0,15	*
14	Ολλανδία	*	*	*	*	*	*
15	Πορτογαλία	*	*	*	*	*	*
16	Ισπανία	*	0,08	0,09	*	*	*

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Τα στοιχεία του πίνακα 40 οδηγούν στο συμπέρασμα ότι:

- Όσον αφορά τις ιδιωτικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ για εκπαιδευτικούς οργανισμούς στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, φαίνεται πως το 99% των δαπανών στην Πρωτοβάθμια είναι κρατική υπόθεση.
- Γενικά στις χώρες της Ευρωζώνης είναι ελάχιστες έως μηδενικές οι ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ στη κορυφή του πίνακα βρίσκονται η Κύπρος και η Φιλανδία.

Ο πίνακας 41 παρουσιάζει τις Δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του GDP για εκπαιδευτικούς οργανισμούς στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

(Πιν. 41) Δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του GDP για εκπαιδευτικούς οργανισμούς στην Πρωτοβάθμια							
A/A	ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ					
		2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	Σλοβακία	0,59	0,64	0,56	0,66	0,67	0,66
2	Σλοβενία	1,21	1,26	*	*	*	*
3	Αυστρία	1,12	1,08	1,03	1,03	0,99	0,95
4	Βέλγιο	1,37	1,44	1,40	1,39	1,40	1,40
5	Κύπρος	1,05	1,19	1,08	1,11	1,14	1,16
6	Φιλανδία	1,34	1,39	1,37	1,31	1,28	1,20
7	Γαλλία	1,08	1,07	1,08	1,11	1,09	1,14
8	Γερμανία	*	*	*	*	0,65	0,63
9	Ελλάδα	0,82	0,85	0,89	0,96	*	*
10	Ιρλανδία	1,39	1,49	1,56	1,59	1,60	1,69
11	Ιταλία	1,18	1,19	1,16	1,07	1,16	1,06
12	Λουξεμβούργο	*	1,39	1,52	1,48	*	*
13	Μάλτα	1,09	*	1,02	*	*	1,39
14	Ολλανδία	1,37	1,47	1,42	1,41	1,36	1,31
15	Πορτογαλία	1,70	1,67	1,65	1,63	1,55	*
16	Ισπανία	1,09	1,09	1,09	1,07	1,08	1,09
	Μ.Ο. Ευρωζώνης	1,17	1,23	1,20	1,22	1,16	1,14

Πηγή: UNESCO

(*) Ελλείπουσα τιμή

Από τα στοιχεία του πίνακα 42 προκύπτει ότι:

- Όσον αφορά τις δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ για εκπαιδευτικούς οργανισμούς στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση η Ελλάδα βρίσκεται κάτω από τον Μ.Ο. των χωρών της Ευρωζώνης.

3.3. Συμπεράσματα

Από τα στοιχεία που παρατίθενται στους παραπάνω συγκριτικούς πίνακες, φαίνεται ότι η Ελλάδα μόλις που επιτυγχάνει να πλησιάσει το μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης σε όλα τα επίπεδα. Αυτό δηλώνει την ανεπάρκεια των πόρων προς την Παιδεία και ειδικότερα στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Εάν θέλει η χώρα μας να συγκαταλέγεται ανάμεσα στις χώρες που κατάφεραν να συγκλίνουν στους ευρωπαϊκούς στόχους του 2020, τότε πρέπει να αλλάξει την διάρθρωση των δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση και παράλληλα να τις αυξήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Συλλογή και ταξινόμηση στατιστικών δεδομένων

Σ' αυτό το κεφάλαιο γίνεται περιγραφή, ανάλυση και σχολιασμός των στατιστικών δεδομένων της έρευνας για τις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση στη χώρα μας και επιχειρείται η διερεύνηση των παραγόντων που διαμορφώνουν τη συνολική ετήσια ιδιωτική δαπάνη των νοικοκυριών.

4.1. Γενικά

Η εμπειρική έρευνα βασίστηκε στη συστηματική συλλογή, περιγραφή, επεξεργασία και ερμηνεία των δεδομένων με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων για την ετήσια ιδιωτική δαπάνη(Ι.Δ.) των νοικοκυριών (οικογενειών), για μέλος τους που φοιτά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Έτος αναφοράς είναι το ημερολογιακό έτος 2010.

4.2. Στόχοι της έρευνας

Στόχος της έρευνας είναι η εκτίμηση του ύψους και της διακύμανσης της ετήσιας συνολικής δαπάνης για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης που πραγματοποίησαν κατά το έτος 2010 τα ελληνικά νοικοκυριά (οικογένειες) για την εκπαίδευση ενός μέλους στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, μη συμπεριλαμβανομένης της συνεισφοράς τους μέσω της φορολογίας, καθώς και η εκτίμηση του ύψους και της διακύμανσης των συνιστωσών της. Επίσης εκτιμάται η συσχέτιση μεταξύ ζευγών εκ των μεταβλητών.

Ειδικότερα, διερευνώνται τα εξής κύρια ερωτήματα:

- **E₁:** Ποιό το ύψος και η διακύμανση της συνολικής ετήσιας δαπάνης για εκπαίδευση του/ων παιδιού/ιών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση;
- **E₂:** Ποιό το ύψος και η διακύμανση των συνιστωσών της ετήσιας δαπάνης;

Επιπροσθέτως διερευνώνται τα επιμέρους ερωτήματα:

- **E₃:** Εξαρτάται η ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών, για εκπαίδευση του/ων παιδιού/ιών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας;
- **E₄:** Εξαρτάται η ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών, για εκπαίδευση του/ων παιδιού/ιών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από τον αριθμό των παιδιών της οικογένειας;
- **E₅:** Εξαρτάται η ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών, για εκπαίδευση του/ων παιδιού/ιών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από τον αριθμό των παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό;

- **E₆:** Εξαρτάται η ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών, για εκπαίδευση του/ων παιδιού/ιών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα;
- **E₇:** Εξαρτάται η ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών, για εκπαίδευση του/ων παιδιού/ιών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από τη φοίτηση σε δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο;

Αφού καταμετρηθεί η μέση ετήσια ιδιωτική δαπάνη γίνεται συσχετισμός αυτής με τις εξής μεταβλητές:

- αριθμός των παιδιών στην οικογένεια
- αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στην πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης
- ετήσιο οικογενειακό εισόδημα
- γεωγραφική περιοχή κατοικίας δηλαδή την περιφέρεια Αττικής και τις υπόλοιπες περιφέρειες της Ελλάδας και
- φοίτηση των παιδιών σε δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο

4.3. Ερευνητική Μεθοδολογία

Η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η self-reported questionnaire, με τη χρήση αυτο-συμπληρούμενου, ανώνυμου ερωτηματολογίου κλειστών ερωτήσεων.

4.4. Ερωτηματολόγιο

Η έρευνα διεξήχθη κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2010-2011 σε όλη την Ελλάδα. Η συλλογή του ερευνητικού υλικού έγινε το χρονικό διάστημα Φεβρουαρίου-Μαρτίου του 2011 με την μέθοδο των ερωτηματολογίων η συμπλήρωση των οποίων έγιναν από γονείς παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό.

Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν στις επιλεγμένες περιοχές μέσω ταχυδρομείου. Στους φακέλους συμπεριλαμβάνονταν εκτός από τα ερωτηματολόγια και απαντητικοί φάκελοι με προπληρωμένο ταχυδρομικό τέλος, γεγονός που συνέβαλλε στην ευκολία συλλογής τους. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι εστάλησαν συνολικά 650 ερωτηματολόγια και συλλέχθηκαν 637, άρα το ποσοστό ανταπόκρισης (response rate) ήταν 98%.

Επιλέχθηκαν κλειστού τύπου ερωτήσεις, που διευκολύνουν τη γρήγορη και εύκολη συμπλήρωση, γίνονται εύκολα κατανοητές, εγγυώνται ανωνυμία, προσφέρονται για στατιστική ανάλυση και ανίχνευση (Javeau, 2002: 96-98).

Έγινε δοκιμαστική (πilotική) δοκιμή σε 10 γονείς με σκοπό την διερεύνηση της κατανόησης του περιεχομένου των ερωτήσεων και της αποτελεσματικότητας της διάταξης τους (Παπαδημητρίου: 2001).

Το αρχικό τμήμα του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει την ομάδα των ερωτήσεων 1-3, οι οποίες αφορούν τον τόπο διαμονής και τα δημογραφικά στοιχεία που αφορούν στον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια, τον αριθμό των παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο, καθώς και στον τύπο του σχολείου (δημόσιο ή ιδιωτικό). Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν επίσης να απαντήσουν στα εννέα (9) υποερωτήματα της 4^{ης} ερώτησης που αφορούν τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για τη φοίτηση των παιδιών, σε: γραφική ύλη, σχολικά βοηθήματα, φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων, φροντιστήρια ξένων γλωσσών, καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες, αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες, μετακίνηση του μαθητή από και προς το σχολείο, τη δαπάνη φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο και τέλος το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα και των δύο συζύγων.

4.5. Δείγμα

Μετά τον προσδιορισμό του σκοπού της έρευνας, δεύτερο βήμα αποτελεί ο προσδιορισμός του πληθυσμού. Ο ερευνώμενος πληθυσμός (πληθυσμός αναφοράς) είναι τα Νοικοκυριά (οικογένειες) στα οποία ένα τουλάχιστον μέλος εκπαιδεύεται στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Η δειγματοληπτική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η απλή τυχαία δειγματοληψία.

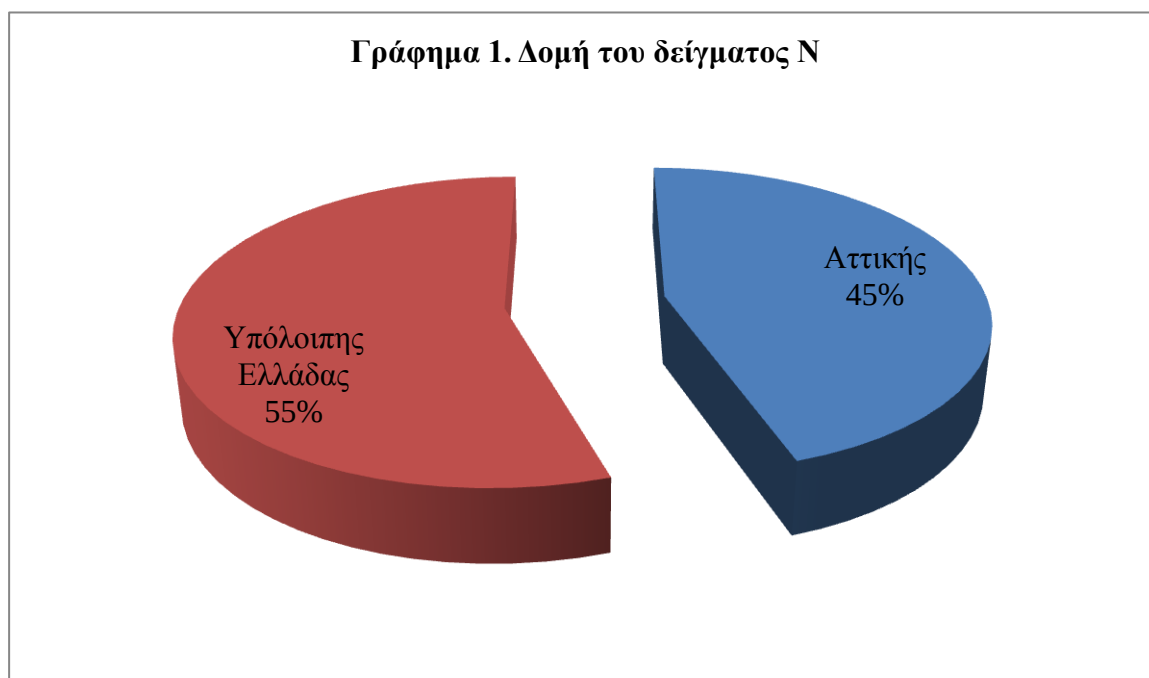
Το μέγεθος του δείγματος $N=637$ οικογένειες.

Στον πίνακα 1 που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή του δείγματος N .

Πίνακας 1: Κατανομή του δείγματος N		
N	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
Περιφέρεια Αττικής	286	45
Περιφ. Υπόλοιπης Ελλάδας	351	55
Σύνολο	637	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 1 παρατηρείται ότι το μέγεθος του δείγματος $N=637$ οικογένειες. Εξ' αυτών $N_1=286$ ανήκαν στην περιφέρεια της Αττικής και $N_2=351$ στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας. Η δομή του δείγματος με κριτήριο τον τόπο διαμονής της.

οικογένειας παρουσιάζεται στο γράφημα 1.

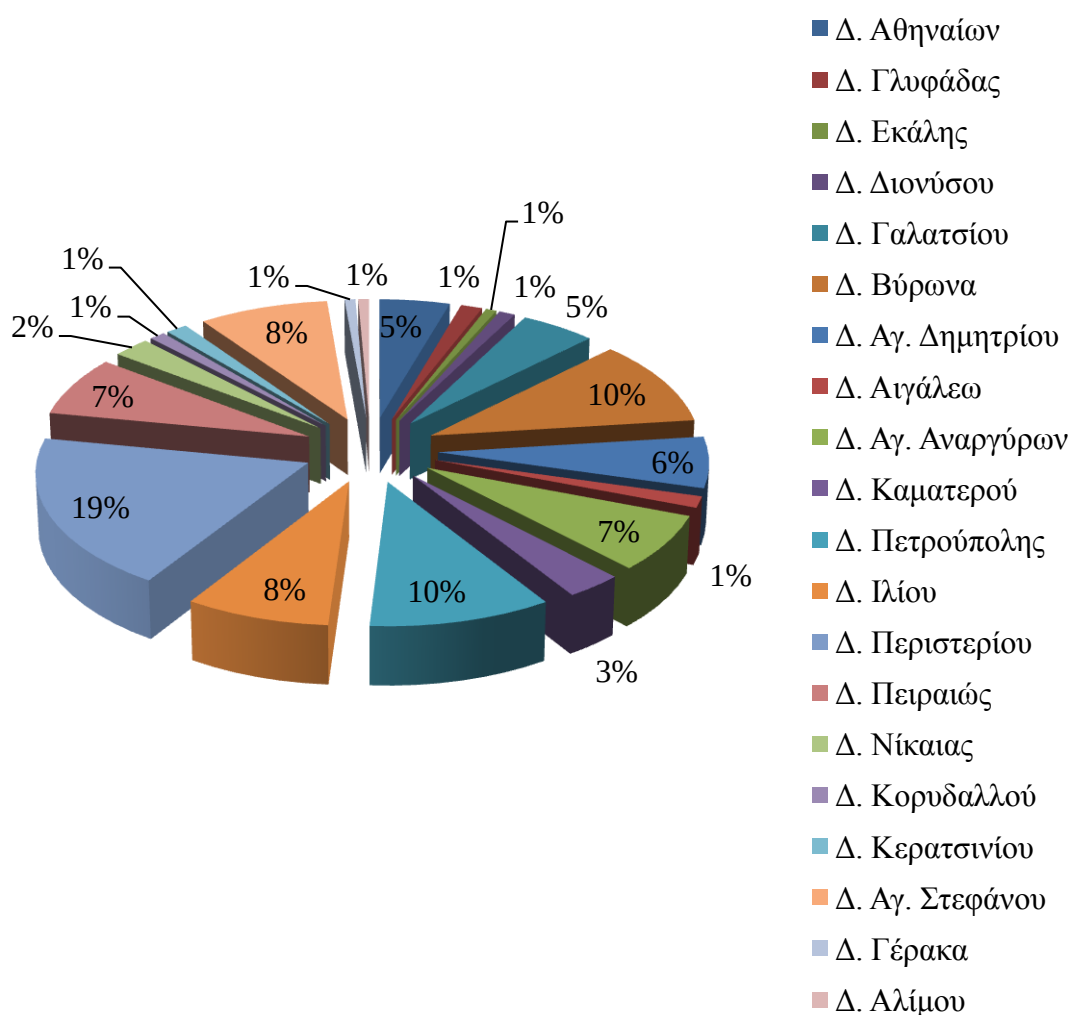
Στον πίνακα 2 που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή του δείγματος N_1

Πίνακας 2: Κατανομή του δείγματος N_1		
N_1	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
Δ. Αθηναίων	13	5
Δ. Γλυφάδας	4	1
Δ. Εκάλης	2	1
Δ. Διονύσου	3	1
Δ. Γαλατσίου	14	5
Δ. Βύρωνα	30	10
Δ. Αγ. Δημητρίου	18	6
Δ. Αιγάλεω	4	1
Δ. Αγ. Αναργύρων	20	7
Δ. Καματερού	9	3
Δ. Πετρούπολης	29	10
Δ. Ιλίου	23	8
Δ. Περιστερίου	54	19
Δ. Πειραιώς	21	7
Δ. Νίκαιας	7	2
Δ. Κορυδαλλού	3	1
Δ. Κερατσινίου	4	1
Δ. Αγ. Στεφάνου	24	8
Δ. Γέρακα	2	1
Δ. Αλίμου	2	1
Σύνολο	286	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 2 παρατηρείται ότι:

Το N_1 προέκυψε από την περιφέρεια Αττικής και τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από γονείς που διέμεναν σε 23 δήμους: Αθηναίων, Γλυφάδας, Εκάλης, Διονύσου, Γαλατσίου, Βύρωνα, Αγίου Δημητρίου, Αιγάλεω, Αγίων Αναργύρων, Καματερού, Πετρούπολης, Ιλίου, Περιστερίου, Πειραιώς, Νικαίας, Κορυδαλλού, Κερατσινίου, Αγίου Στεφάνου, Γέρακα και Αλίμου. Τα σχολεία επιλέχθηκαν από συνοικίες με χαμηλό, μεσαίο και υψηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, ώστε να υπηρετηθεί η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Στο γράφημα 2 παρουσιάζεται η δομή του N_1 , με κριτήριο τον τόπο διαμονής στην περιφέρεια Αττικής.

Γράφημα 2. Δομή του δείγματος N_1

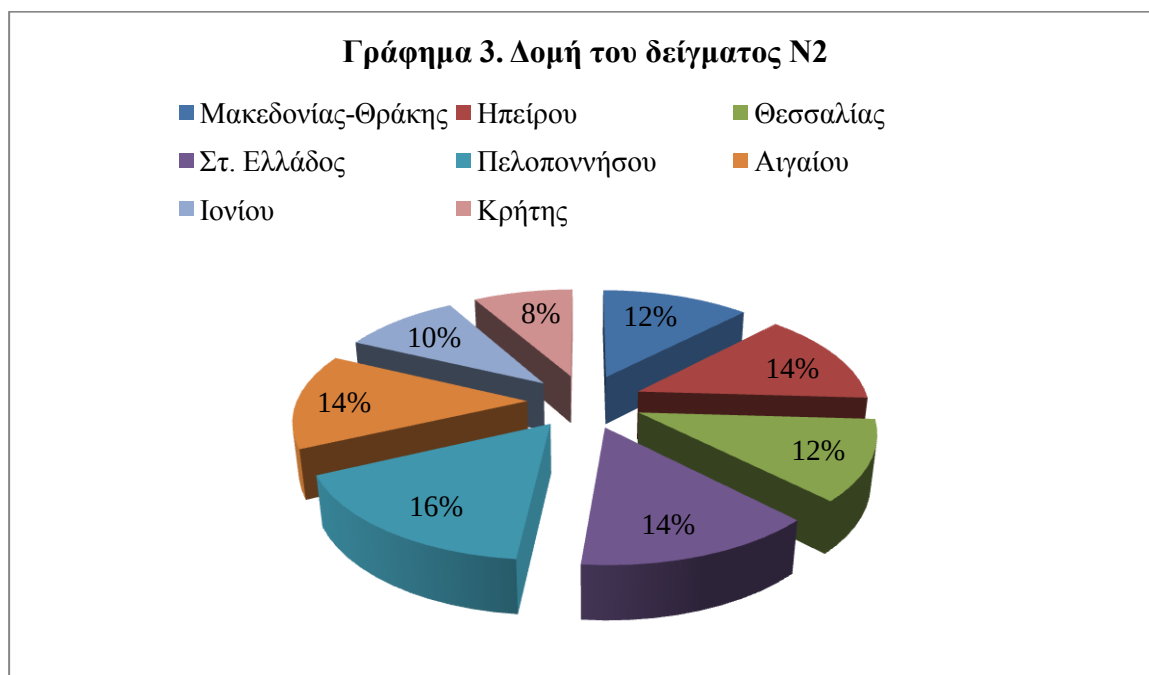

Στον πίνακα 3 που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή του δείγματος N₂

Πίνακας 3: Κατανομή του δείγματος N ₂		
N ₂	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
Μακεδονίας-Θράκης	43	12
Ηπείρου	48	14
Θεσσαλίας	41	12
Στ. Ελλάδος	49	14
Πελοποννήσου	58	16
Αιγαίου	49	14
Ιονίου	34	10
Κρήτης	29	8
Σύνολο	351	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 3 παρατηρείται ότι:

Στις υπόλοιπες περιφέρειες της Ελλάδας το δείγμα N₂ προέκυψε από γονείς που ανήκαν στις διοικητικές περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδος, Πελοποννήσου, Νήσων Ιονίου, Νήσων Βορείου Αιγαίου, Νήσων Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης που παρουσιάζονται στο γράφημα 3. Το δείγμα ήταν όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό, με συλλογή ερευνητικών δεδομένων και από αστικά κέντρα με υψηλής πυκνότητας πολεοδομικά συγκροτήματα αλλά και από ημιαστικές και αγροτικές περιοχές.

Το δείγμα που προέκυψε κρίνεται αντιπροσωπευτικό, τυχαίο και κατάλληλο για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας.

4.6. Ορισμός Μεταβλητών

Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων ορίστηκαν οι παρακάτω μεταβλητές:

I. Ποσοτικές Μεταβλητές

- Ετήσια ιδιωτική δαπάνη για εκπαίδευση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (**I.Λ.**)
- Δαπάνη για γραφική ύλη (**X₁**)
- Δαπάνη για σχολικά βοηθήματα (**X₂**)
- Δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων (**X₃**)
- Δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών (**X₄**)
- Δαπάνη για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες (**X₅**)
- Δαπάνη για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες (**X₆**)
- Δαπάνη για μετακίνηση του μαθητή/μαθητών από και προς το σχολείο (**X₇**)
- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα (**I**)
- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια (**X₁₀**)
- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (**X₁₁**)

II. Ποιοτικές Μεταβλητές

- Φοίτηση σε δημόσιο σχολείο (**Δ**)
- Φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο (**Iδ**)
- Τόπος διαμονής (**Π**)
 - Περιφέρεια Αττικής (**Π.Ατ.**)
 - Υπόλοιπες Περιφέρειες (**Υπ.Π.**)

για τις παραπάνω μεταβλητές ισχύει ότι: **I.Λ.= X₁+ X₂+ X₃+ X₄+ X₅+ X₆+ X₇**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Εμπειρικά Αποτελέσματα

Αρχικά, γίνεται περιγραφική στατιστική ανάλυση, που περιλαμβάνει κατανομή συχνοτήτων, διαγράμματα, υπολογισμό μέτρου κεντρικής τάσης (Αριθμητικός Μέσος) και Διασποράς (Εύρος μεταβλητής και Τυπική Απόκλιση) και τέλος Συντελεστή Συσχέτισης μεταξύ ζευγών εκ των μεταβλητών.

Στη συνέχεια, ακολουθεί η επαγωγική στατιστική ανάλυση η οποία αναφέρεται σε ελέγχους υποθέσεων με το κριτήριο χ^2 . Παρουσιάζονται πίνακες συνάφειας μεταξύ των μεταβλητών, προκειμένου να διαπιστωθεί η σχέση τους, καθώς και τα αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας χ^2 . Για να υπάρξει συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών θα πρέπει $p\text{-value} < \alpha$, όπου α = επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας. Οι σχέσεις εξετάστηκαν σε επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) και 5% ($\alpha = 0,05$). Όταν $p\text{-value} < 0,05$ τότε υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση και όταν $p\text{-value} < 0,01$ τότε υπάρχει στατιστικά πολύ σημαντική σχέση. Τέλος, πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι συσχέτισεων με το δείκτη Pearson, για να διαπιστωθεί το είδος και ο βαθμός συσχέτισης των μεταβλητών.

Για την εισαγωγή και επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό PASW (Predictive Analysis Software) της SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*).

5.1. Κατανομή Συχνοτήτων και Διαγράμματα

5.1.1 Δημογραφικά Στοιχεία Δείγματος

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια (X_{10})

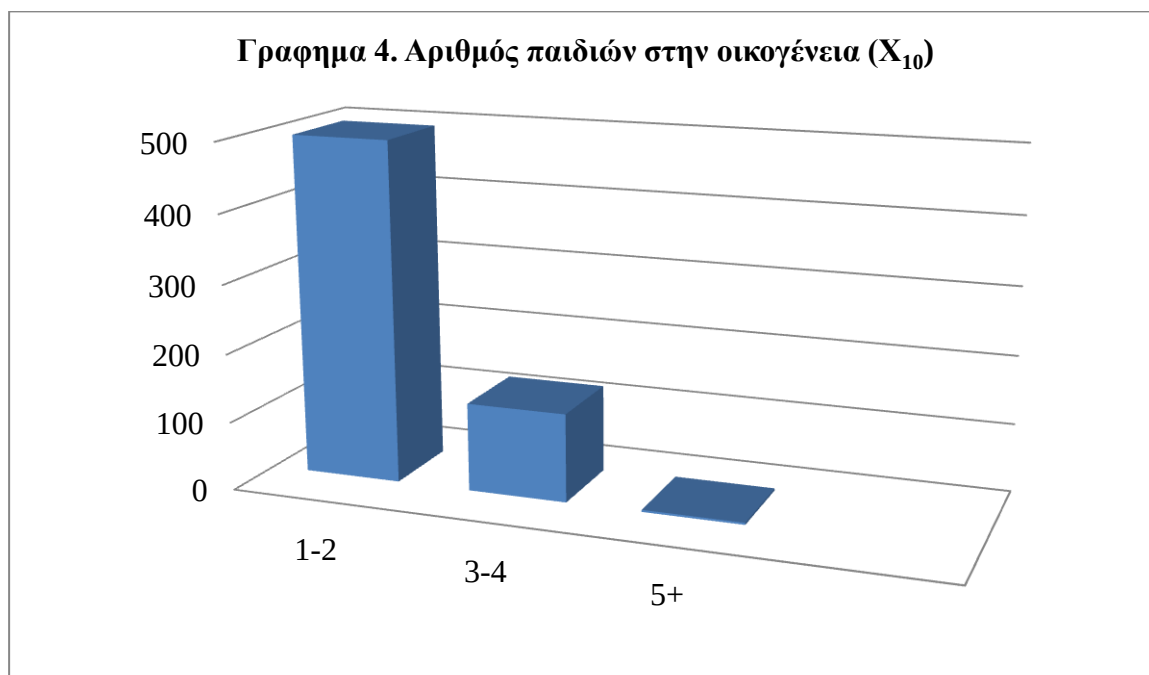
Στον πίνακα 4 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο αριθμός παιδιών στην οικογένεια.

Πίνακας 4: Αριθμός παιδιών στην οικογένεια (X_{10})		
$X_{(10)}$	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
1-2 Παιδιά	494	78,9
3-4 Παιδιά	129	20,6
5 Παιδιά	3	0,5
Σύνολο (N)	626	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 4 προκύπτουν τα εξής:

Από το δείγμα της έρευνας το 78,9% δήλωσαν ότι έχουν 1-2 παιδιά στην οικογένεια, το 20,6% δήλωσαν ότι έχουν 3-4 παιδιά και οι υπόλοιποι 3 γονείς σε ποσοστό 0,5% δήλωσαν ότι

έχουν περισσότερα από 5 παιδιά στην οικογένεια. Το γράφημα 4 απεικονίζει τα αριθμητικά και ποσοτικά αυτά δεδομένα του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια (X_{10}).

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11})

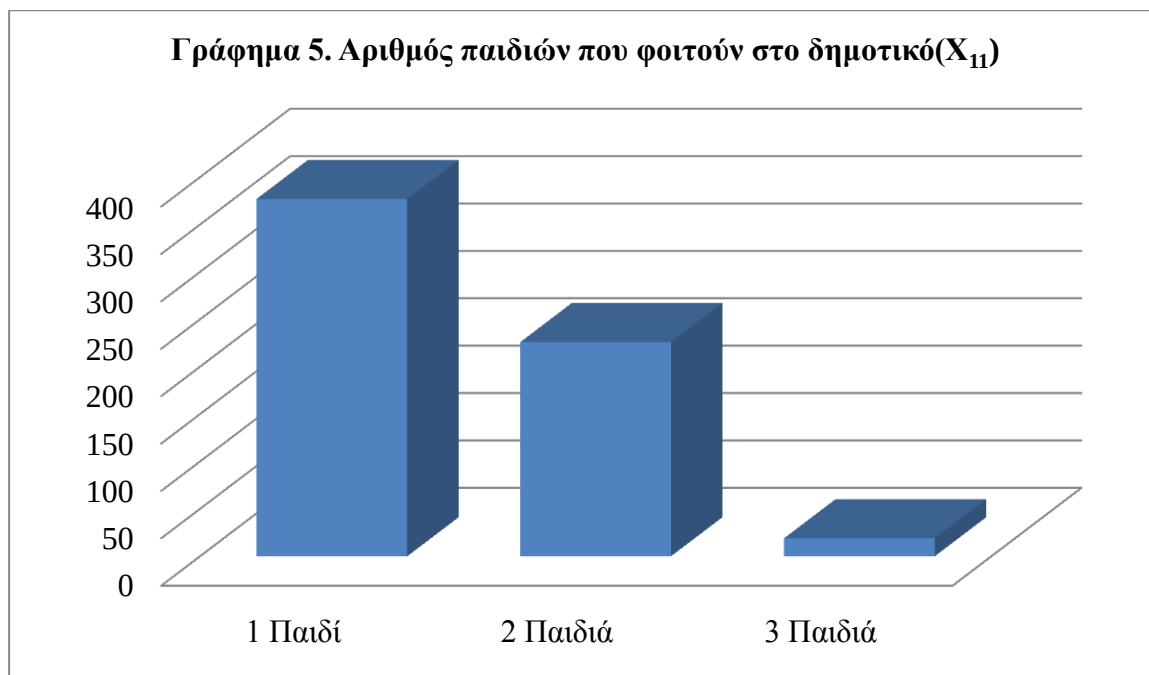
Στον πίνακα 5 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό.

Πίνακας 5: Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό (X_{11})		
(X_{11})	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
1 Παιδί	377	60,6
2 Παιδιά	226	36,3
3 Παιδιά	19	3,1
Σύνολο (N)	622	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 5 προκύπτουν τα εξής:

Από το δείγμα της έρευνας το 60,6% των οικογενειών έχουν 1 παιδί που φοιτά στο δημοτικό σχολείο, το 36,3% των γονέων έχουν 2 και μόλις το 3,1% έχουν 3 παιδιά που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο. Άρα οι περισσότεροι γονείς δήλωσαν ότι έχουν ένα παιδί στην οικογένεια που φοιτά στο δημοτικό πράγμα απολύτως συμβατό με την πραγματικότητα εφόσον τα περισσότερα ζευγάρια με παιδιά στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι νεαρής ηλικίας.

Ακολουθεί το γράφημα 5 της κατανομής των συμμετεχόντων στην έρευνα ως προς τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό.

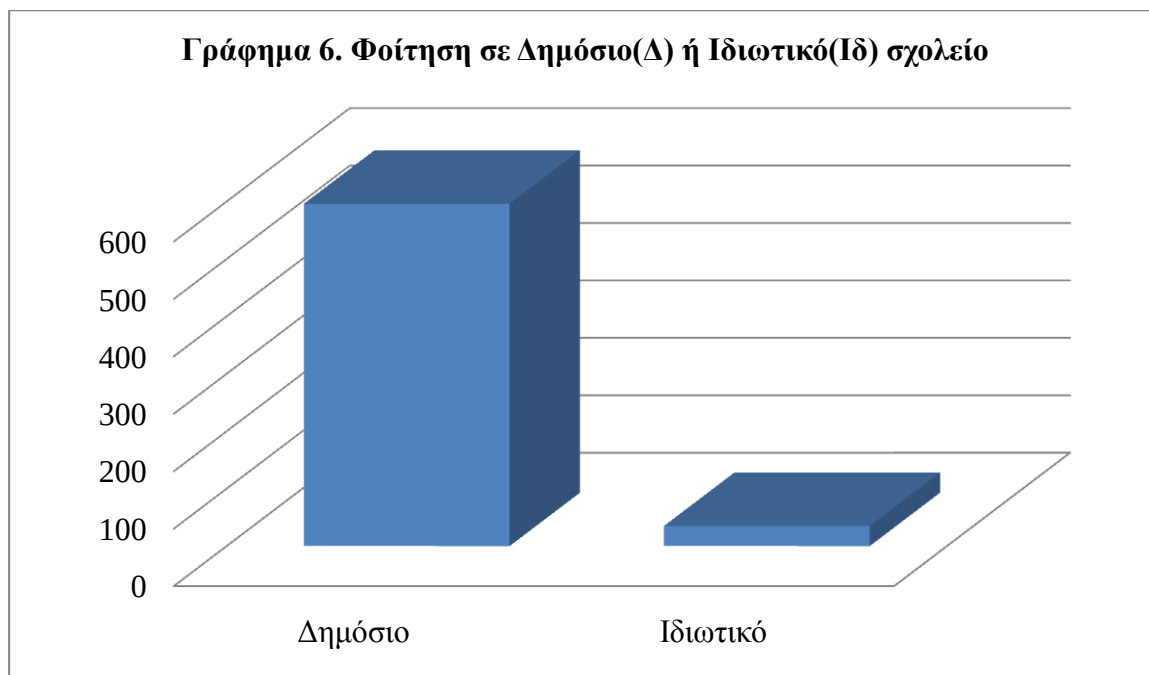
Αριθμός παιδιών που φοιτούν σε Δημόσιο(Δ) ή Ιδιωτικό(Ιδ) σχολείο

Στον πίνακα 6 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο αριθμός παιδιών που φοιτούν σε Δημόσιο(Δ) ή Ιδιωτικό(Ιδ) σχολείο.

Πίνακας 6: Δημόσιο (Δ) ή Ιδιωτικό σχολείο (Ι.δ.)		
	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
Δημόσιο	596	94,5
Ιδιωτικό	35	5,5
Σύνολο (N)	631	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 6 προκύπτουν τα εξής:

Όσον αφορά την αναλογία των παιδιών που φοιτούν σε Δημόσιο(Δ) ή Ιδιωτικό(Ιδ) σχολείο, το 5,5% ή 36 γονείς δήλωσαν ότι έχουν παιδιά που φοιτούν σε ιδιωτικό σχολείο, ενώ 596 γονείς δήλωσαν ότι έχουν παιδιά που φοιτούν σε δημόσιο σχολείο σε ποσοστό 94,5%. Το γράφημα 6 απεικονίζει αυτά τα ποσοστά.

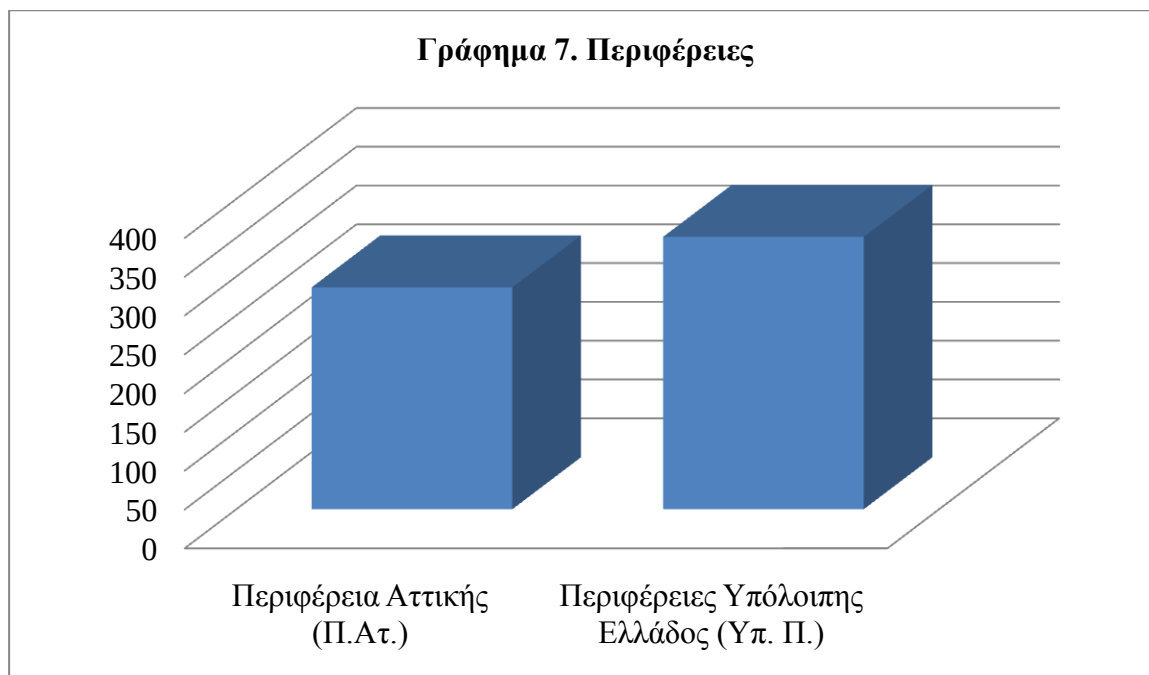
Τόπος διαμονής(Π)

Στον πίνακα 7 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο τόπος διαμονής.

Πίνακας 7: Τόπος διαμονής (Π)		
(Π)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
Αττική	286	44,9
Υπόλοιπη Ελλάδα	351	55,1
Σύνολο (N)	637	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 7 προκύπτουν τα εξής:

Το 44,9% του δείγματος δήλωσαν ότι κατοικούν στην περιφέρεια Αττικής και το 55,1% ότι κατοικούν στις υπόλοιπες περιφέρειες Ελλάδος, όπως απεικονίζεται στο γράφημα 7 που ακολουθεί.

5.1.2. Οικονομικά Στοιχεία Δείγματος

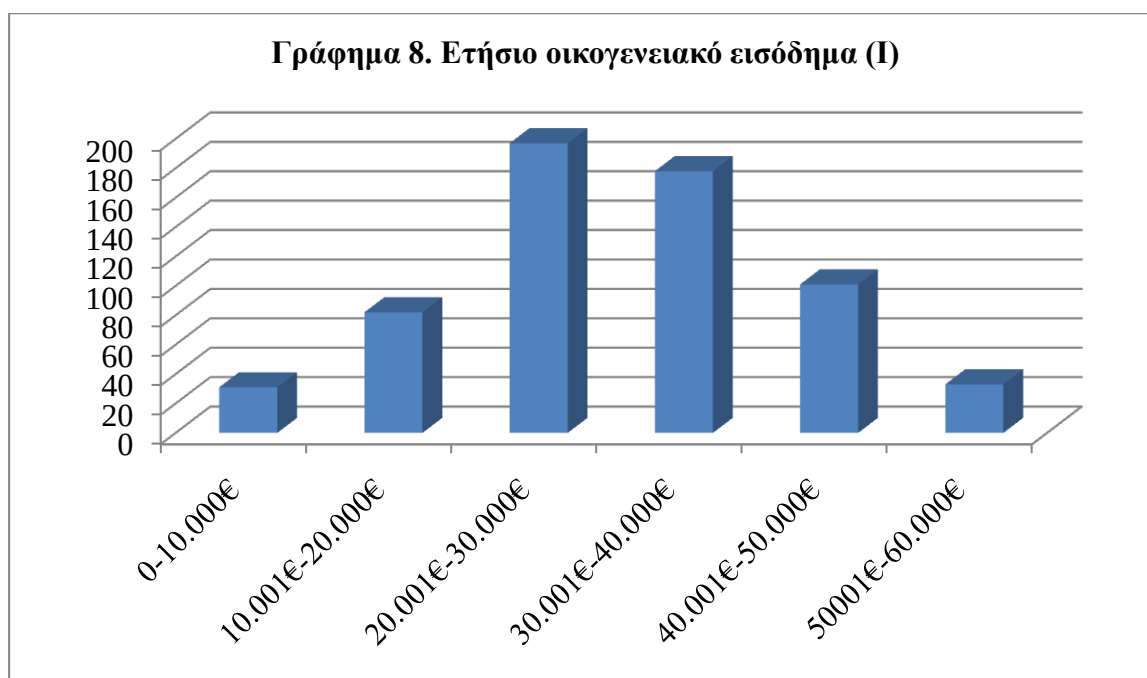
Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) (και των δύο συζύγων)

Στον πίνακα 8 που ακολουθεί παρουσιάζεται το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και των δύο συζύγων.

Πίνακας 8: Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα (I)		
(I)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
<10.000	31	5,1
10.001-20.000	82	13,2
20.001-30.000	197	31,7
30.001-40.000	178	28,5
40.001-50.000	101	16,2
50.000-60.000	33	5,3
Σύνολο (N)	622	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 8 προκύπτουν τα εξής:

Το 31,7% του δείγματος δήλωσε οικογενειακό εισόδημα 20.000-30.000€, ενώ με επίσης υψηλή συχνότητα, εμφανίζεται το οικογενειακό εισόδημα των 30.000-40.000€ ετησίως και για τους δύο συζύγους. Το γράφημα 8 απεικονίζει αυτά τα ποσοστά.

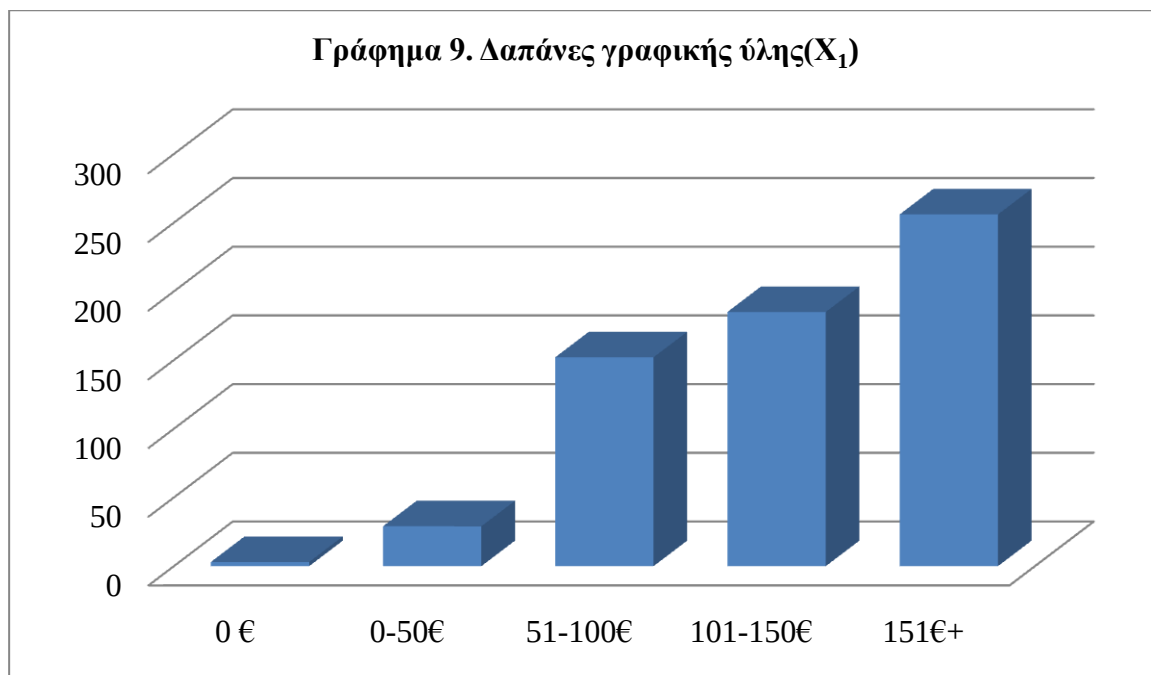
Δαπάνη για γραφική ύλη(X_1) (τετράδια, μολύβια, φωτοτυπικό χαρτί, γεωμετρικά όργανα κ.α.)

Στον πίνακα 9 που ακολουθεί παρουσιάζεται η δαπάνη για γραφική ύλη(X_1) (τετράδια, μολύβια, φωτοτυπικό χαρτί, γεωμετρικά όργανα κ.α.)

Πίνακας 9: Γραφική ύλη (X_1)		
(X_1)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
0	3	0,5
0-50	29	4,6
51-100	162	25,5
101-150	185	29,1
151-200	256	40,3
Σύνολο (N)	635	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 9 προκύπτουν τα εξής:

Το 40,3% του δείγματος δήλωσε ότι δαπανά 151-200€ ετησίως για γραφική ύλη, ενώ το 29,1% δαπανά 101-150€. Το γράφημα 9 απεικονίζει αυτά τα ποσοστά.

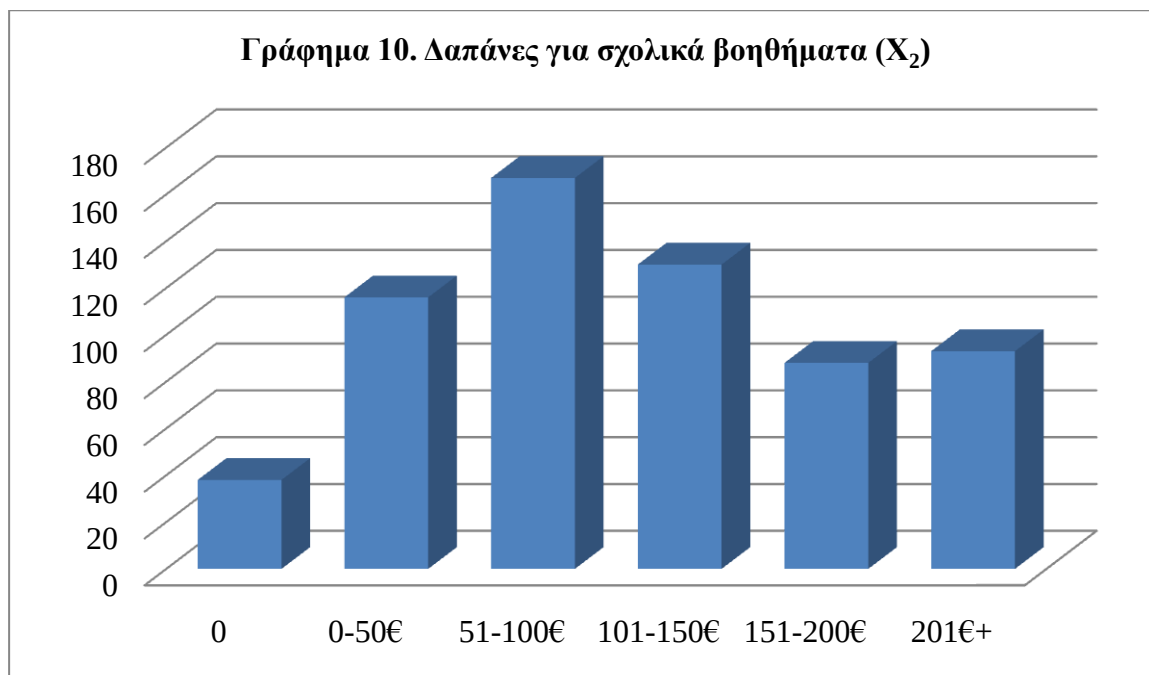
Δαπάνη για σχολικά βοηθήματα(X_2) (βιβλία, λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, προγράμματα Η/Υ κ.α.)

Στον πίνακα 10 που ακολουθεί παρουσιάζεται η δαπάνη για σχολικά βοηθήματα(X_2) (βιβλία, λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, προγράμματα Η/Υ κ.α.).

Πίνακας 10: Σχολικά βοηθήματα (X_2)		
(X_2)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
0	38	6
0-50	116	18,4
51-100	167	26,4
101-150	130	20,6
151-200	88	13,9
201-250	93	14,7
Σύνολο (N)	632	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 10 προκύπτουν τα εξής:

Το 26,4% του δείγματος δήλωσαν ότι δαπανούν 51-100€ ετησίως για σχολικά βοηθήματα, ενώ υψηλή συχνότητα εμφανίζει και το διάστημα τιμών 101-150 € σε ποσοστό 20,5% και σχετικά υψηλή συχνότητα το διάστημα τιμών 0-50 € σε ποσοστό 18,4%. Το γράφημα 10 απεικονίζει αυτά τα ποσοστά.

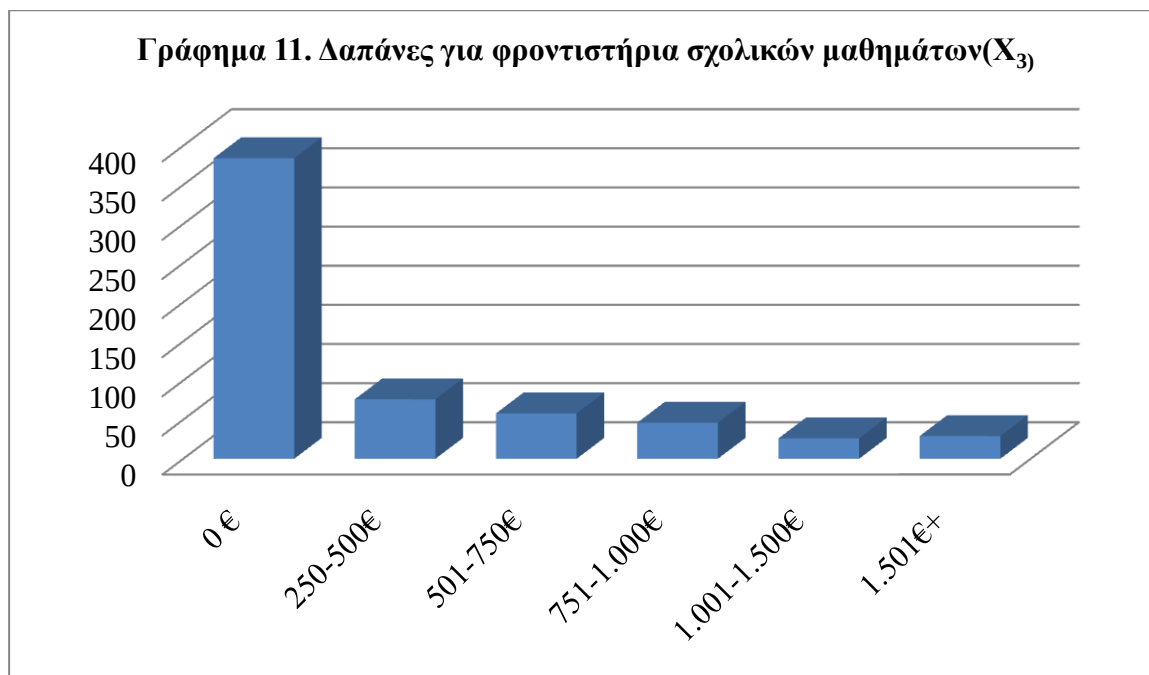
Δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3) (ομαδικά και ιδιαίτερα μαθήματα)

Στον πίνακα 11 που ακολουθεί παρουσιάζεται η δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων (ομαδικά και ιδιαίτερα μαθήματα).

Πίνακας 11: Φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων (X_3)		
(X_3)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
0	384	62
250-500	76	12,3
501-750	58	9,4
750-1000	46	7,4
1001-1500	26	4,2
1501-2000	29	4,7
Σύνολο (N)	619	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 11 προκύπτουν τα εξής:

Το 62% του δείγματος δήλωσαν ότι δεν ξοδεύουν για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Τα λοιπά κατηγορικά δεδομένα έχουν φθίνουσα συχνότητα εμφάνισης κατά αύξουσα ιδιωτική δαπάνη. Τα παραπάνω απεικονίζονται στο γράφημα 11.

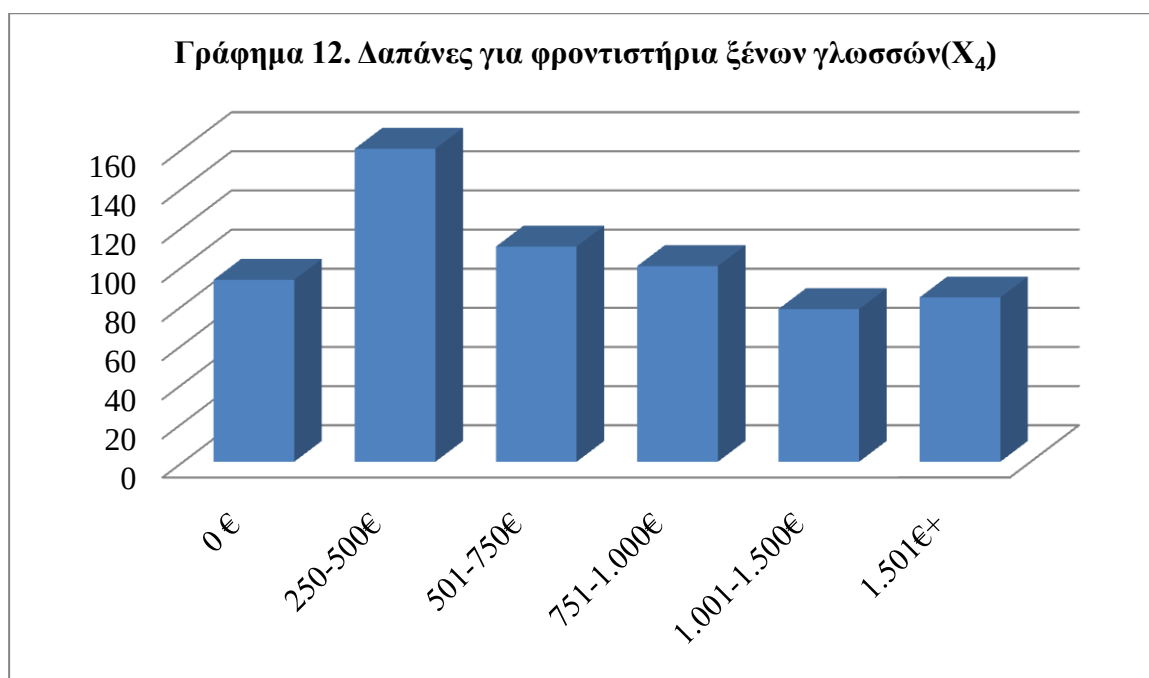
Δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X_4) (ομαδικά και ιδιαίτερα μαθήματα)

Στον πίνακα 12 που ακολουθεί παρουσιάζεται η δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών (ομαδικά και ιδιαίτερα μαθήματα)

Πίνακας 12: Φροντιστήρια ξένων γλωσσών (X_4)		
(X_4)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
0	93	14,9
250-500	160	25,6
501-750	110	17,6
750-1000	100	16
1001-1500	78	12,5
1501-2000	84	13,4
Σύνολο (N)	625	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 12 προκύπτουν τα εξής:

Το 25,6% του δείγματος δήλωσαν ότι δαπανούν για φροντιστήρια ξένων γλωσσών 250-500€ ετησίως, το 17,6% δαπανούν 501-750€. Αυτό σημαίνει ότι 270 γονείς ήτοι το (43,2%) από τους ερωτηθέντες δαπανά για τα παιδιά του από 250-750€ ετησίως για την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Το γράφημα 12 απεικονίζει αυτά τα ποσοστά.

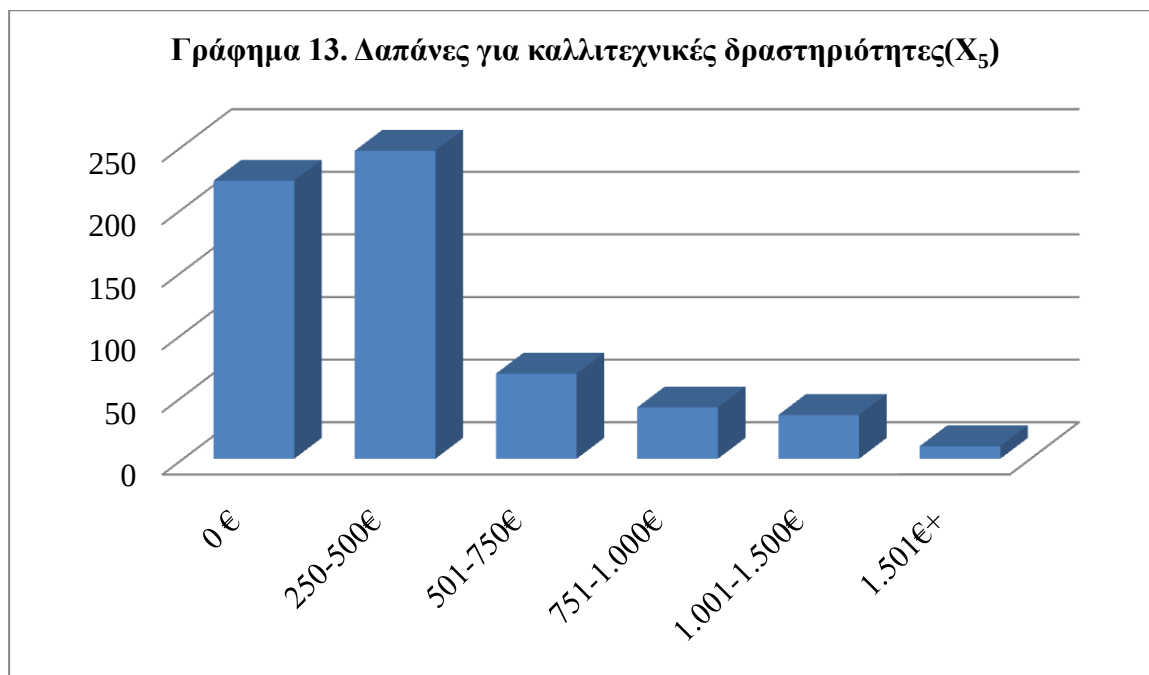
Δαπάνη για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5)

Στον πίνακα 13 που ακολουθεί παρουσιάζεται η δαπάνη για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες.

Πίνακας 13: Καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες (X_5)		
(X_5)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
0	222	35,7
250-500	246	39,5
501-750	68	10,9
750-1000	41	6,7
1001-1500	35	5,7
1501-2000	10	1,5
Σύνολο (N)	622	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 13 προκύπτουν τα εξής:

Το 39,5% του δείγματος δήλωσε ότι δαπανά 250-500€ ετησίως για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες ενώ το 35,7% δήλωσε ότι δεν δαπανά χρήματα. Αυτό σημαίνει ότι το 50,4% από τους ερωτηθέντες δαπανά για τα παιδιά του από 250-750€ ετησίως για την παρακολούθηση καλλιτεχνικών μαθημάτων πράγμα που υποδηλώνει την υψηλή ενασχόληση των παιδιών με τον πολιτισμό. Τα παραπάνω απεικονίζονται στο γράφημα 13.

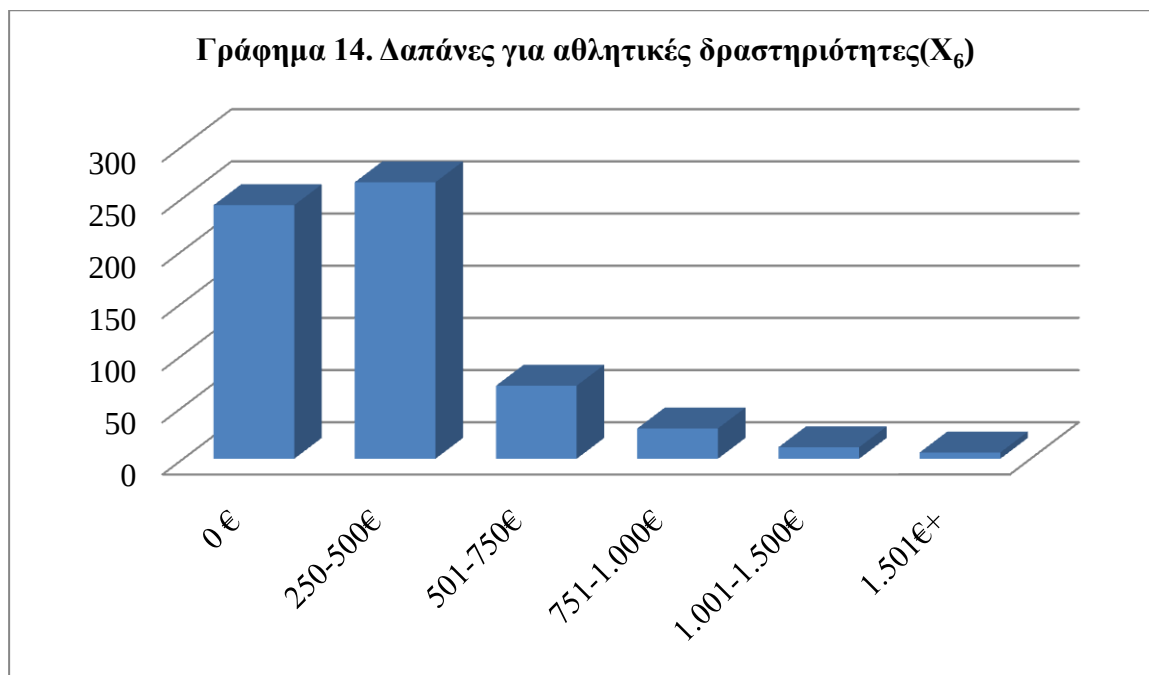
Δαπάνη για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_6)

Στον πίνακα 14 που ακολουθεί παρουσιάζεται η δαπάνη για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες.

Πίνακας 14: Αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες (X_6)		
(X_6)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
0	243	38,9
250-500	265	42,5
501-750	70	11,2
750-1000	29	4,6
1001-1500	11	1,8
1501-2000	6	1
Σύνολο (N)	624	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 14 προκύπτουν τα εξής:

Το 42,5% του δείγματος δαπανούν για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες 250-500€ ετησίως, ενώ το 38,9% δήλωσε ότι δεν δαπανά χρήματα. Αυτό σημαίνει ότι το 53,7% από τους ερωτηθέντες δαπανά για τα παιδιά του από 250-750€ ετησίως για την παρακολούθηση αθλητικών μαθημάτων πράγμα που υποδηλώνει την επίσης υψηλή ενασχόληση των παιδιών με τον αθλητισμό, όπως απεικονίζεται στο γράφημα 14 που ακολουθεί.

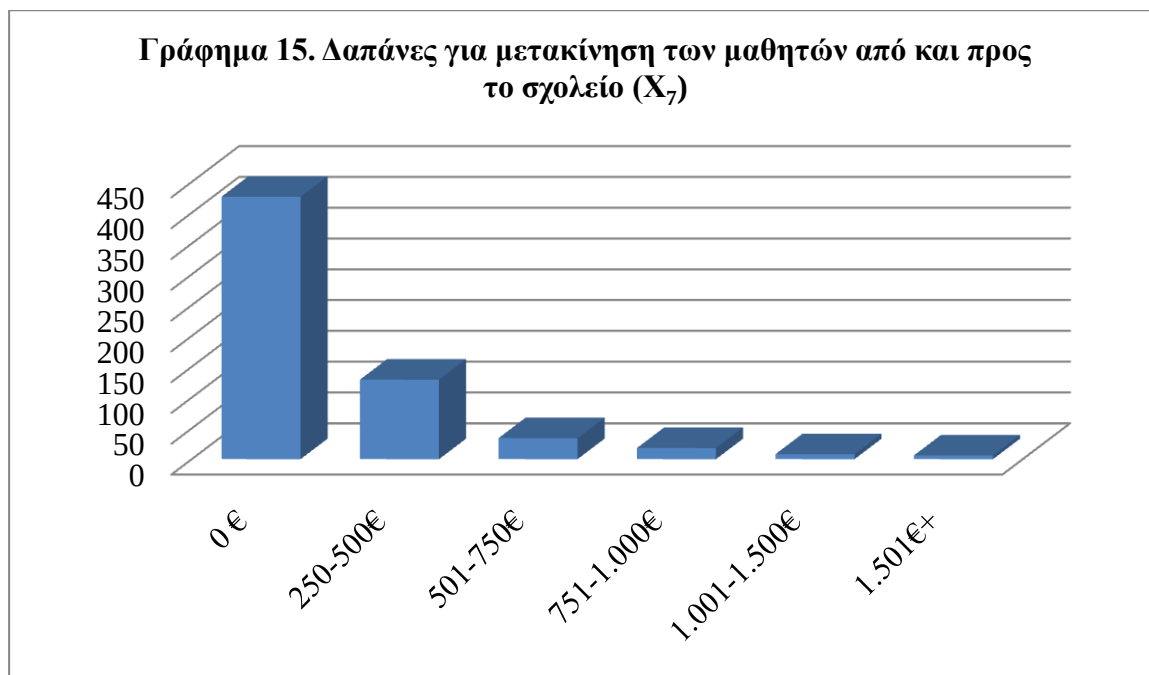
Δαπάνη για μετακίνηση των μαθητών από και προς το σχολείο(X_7)

Στον πίνακα 15 που ακολουθεί παρουσιάζεται η δαπάνη για μετακίνηση των μαθητών από και προς το σχολείο.

Πίνακας 15: Δαπάνες μετακίνησης του μαθητή/μαθητών από και προς το σχολείο (X_7)		
(X_7)	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
0	426	68,7
250-500	129	20,8
501-750	34	5,5
750-1000	18	2,9
1001-1500	8	1,3
1501-2000	5	0,8
Σύνολο (N)	620	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 15 προκύπτουν τα εξής:

Το 68,7% του δείγματος δήλωσαν ότι δαπανούν 0€ ετησίως για μετακίνηση των μαθητών από και προς το σχολείο, ενώ με αρκετά χαμηλότερη συχνότητα εμφανίζεται ότι δαπανούν 250-500€ ετησίως δηλαδή σε ποσοστό 20,8%. Τα παραπάνω απεικονίζονται στο γράφημα 15.

Φοίτηση σε δημόσιο(Δ) ή ιδιωτικό σχολείο (Ιδ)

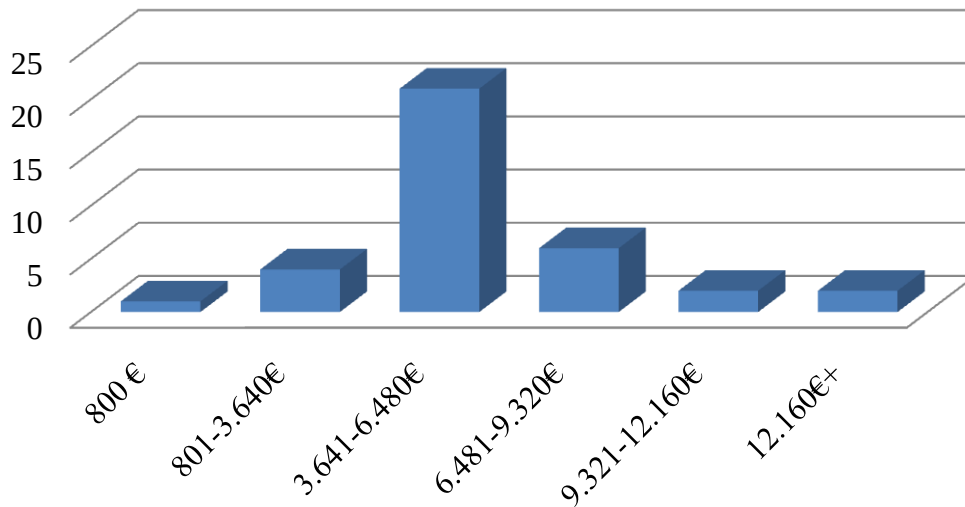
Στον πίνακα 16 που ακολουθεί παρουσιάζεται η φοίτηση σε δημόσιο(Δ) ή ιδιωτικό σχολείο (Ιδ).

Πίνακας 16: Δαπάνη φοίτησης σε δημόσιο (Δ) ή ιδιωτικό σχολείο (Ι.δ.)		
	Συχνότητα	Σχετική συχνότητα
<=800	1	2,8
801-3640	4	11,1
3641-6480	21	58,3
6481-9320	6	16,6
9321-12160	2	5,6
12160-15000	2	5,6
Σύνολο (N)	36	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 16 προκύπτουν τα εξής:

Καταλήγοντας στην μελέτη των συχνοτήτων, παρατηρούμε ότι διαπιστώνεται η υψηλότερη δαπάνη φοίτησης εάν το παιδί/ιά φοιτά/ούν σε ιδιωτικό σχολείο, που αντιστοιχεί στο ποσό των 3.641 – 6.480€, με συχνότητα εμφάνισης στο δείγμα σε ποσοστό 58,3%. Το παρακάτω γράφημα 16 απεικονίζει τις απαντήσεις του δείγματος.

Γράφημα 16. Δαπάνες για φοίτηση σε δημόσιο(Δ) ή ιδιωτικό σχολείο (Ιδ)

5.2. Μέτρα Κεντρικής Τάσης (Αριθμητικός Μέσος)

Στην ενότητα που ακολουθεί γίνεται προσπάθεια να υπολογιστεί ο αριθμητικός μέσος για το οικογενειακό εισόδημα, τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και στις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη, σχολικά βοηθήματα, φροντιστήρια για σχολικά μαθήματα, φροντιστήρια ξένων γλωσσών, για καλλιτεχνικές δραστηριότητες, για αθλητικές δραστηριότητες και για δαπάνες μετακίνησης των μαθητών από και προς το σχολείο.

- Αριθμητικός Μέσος για το οικογενειακό εισόδημα.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση του αριθμητικού μέσου για το οικογενειακό εισόδημα του δείγματος είναι:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

Με απλά λόγια το μέσο οικογενειακό εισόδημα του δείγματος είναι 30.386,326€.

- Αριθμητικός Μέσος για τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται είναι ο κάτωθι:

— —

Δηλαδή 1,42 παιδιά είναι ο μέσος αριθμός παιδιών του δείγματος που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ανά οικογένεια.

- Αριθμητικός Μέσος για δαπάνες γραφικής ύλης.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση του αριθμητικού μέσου για δαπάνες γραφικής ύλης είναι ο εξής:

— —

Με απλά λόγια η μέση ετήσια δαπάνη για γραφική ύλη μιας οικογένειας του δείγματος είναι 127,72€.

- Αριθμητικός Μέσος για δαπάνες αγοράς σχολικών βοηθημάτων.

Ο τύπος εύρεσης της μέσης ετήσιας δαπάνης για αγορά σχολικών βοηθημάτων είναι ο εξής:

— —

Άρα η μέση ετήσια δαπάνη των οικογενειών για αγορά σχολικών βοηθημάτων ανέρχεται σε 107,97€.

- Αριθμητικός Μέσος για δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων.

Ο τύπος εύρεσης της μέσης ετήσιας δαπάνης για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων είναι ο εξής:

— —

Άρα η μέση ετήσια δαπάνη των οικογενειών για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων ανέρχεται σε 304,25€.

- Αριθμητικός Μέσος για δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών.

Ο τύπος εύρεσης της μέσης ετήσιας δαπάνης για φροντιστήρια ξένων γλωσσών είναι ο εξής:

Άρα η μέση ετήσια δαπάνη των οικογενειών για φροντιστήρια ξένων γλωσσών ανέρχεται σε 737,50€.

- Αριθμητικός Μέσος για δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες.

Ο τύπος εύρεσης της μέσης ετήσιας δαπάνης για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες είναι ο εξής:

Άρα η μέση ετήσια δαπάνη των οικογενειών για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες ανέρχεται σε 372,91€.

- Αριθμητικός Μέσος για δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες.

Ο τύπος εύρεσης της μέσης ετήσιας δαπάνης για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες είναι ο εξής:

Άρα η μέση ετήσια δαπάνη των οικογενειών για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες ανέρχεται σε 308,99€.

- Αριθμητικός Μέσος για δαπάνες μετακίνησης των μαθητών από και προς το σχολείο.

Ο τύπος εύρεσης της μέσης ετήσιας δαπάνης για μετακίνηση των μαθητών από και προς το σχολείο είναι ο εξής:

Άρα η μέση ετήσια δαπάνη των οικογενειών για μετακίνηση των μαθητών από και προς το σχολείο ανέρχεται σε 168€.

Ύστερα από τα παραπάνω έχουμε ότι οι μέσες ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες μιας οικογένειας που έχει 1,42 παιδιά σε σχολείο της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ανέρχονται στο ποσό των 2.127,33€.

Τελικά με την μέθοδο της αναγωγής στη μονάδα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι **οι μέσες ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες μιας ελληνικής οικογένειας που έχει 1 παιδί σε σχολείο της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ανέρχονται στο ποσό των 1.498,11€.**

5.3. Μέτρα Διασποράς (Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας)

Με τον ίδιο τρόπο και χρησιμοποιώντας τους ανάλογους στατιστικούς τύπους έχουμε τα εξής αποτελέσματα:

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για το οικογενειακό εισόδημα.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για το οικογενειακό εισόδημα του δείγματος είναι:

$$\frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n}$$

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για το οικογενειακό εισόδημα είναι:

$$\frac{s}{\bar{x}}$$

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι:

$$\frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n}$$

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι:

—

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για δαπάνες γραφικής ύλης.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για δαπάνες γραφικής ύλης είναι:

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για δαπάνες γραφικής ύλης είναι:

—

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για δαπάνες αγοράς σχολικών βοηθημάτων.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για δαπάνες αγοράς σχολικών βοηθημάτων είναι:

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για δαπάνες αγοράς σχολικών βοηθημάτων είναι:

—

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων είναι:

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων είναι:

—

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για φροντιστήρια ξένων γλωσσών.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για φροντιστήρια ξένων γλωσσών είναι:

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για φροντιστήρια ξένων γλωσσών είναι:

—

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες είναι:

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες είναι:

—

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες είναι:

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες είναι:

—

- Τυπική Απόκλιση και Συντελεστής Μεταβλητότητας για δαπάνες μετακίνησης των μαθητών από και προς το σχολείο.

Ο τύπος που χρησιμοποιείται για την εύρεση της τυπικής απόκλισης για δαπάνες μετακίνησης των μαθητών από και προς το σχολείο είναι:

Ο δε τύπος για την εύρεση του συντελεστή μεταβλητότητας για δαπάνες μετακίνησης των μαθητών από και προς το σχολείο είναι:

—

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Αποτελέσματα συσχετίσεων και ελέγχου ανεξαρτησίας χ^2

6.1. Συσχετίσεις

Πριν αναφερθούμε στα αποτελέσματα των συσχετίσεων χρήσιμο είναι να καθορίσουμε πρώτα την μεταβλητή των ετήσιων ιδιωτικών δαπανών για την εκπαίδευση των παιδιών, όπου:

$$I.\Delta.=X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5 + X_6 + X_7$$

Ουσιαστικά αναζητούμε τη σχέση συσχέτισης ή μη των ετήσιων ιδιωτικών δαπανών για την εκπαίδευση των παιδιών με το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, τον αριθμό παιδιών στην οικογένεια και τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό.

Συσχέτιση(r) ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος(I) και ετήσιων ιδιωτικών δαπανών(I.Δ.) για την εκπαίδευση των παιδιών

- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για γραφική ύλη(X_1)

Το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα σχετίζεται θετικά με τη δαπάνη για γραφική ύλη [$r = 0,130$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερο το οικογενειακό εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τη γραφική ύλη.

- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X_2)

Ομοίως, όσο μεγαλύτερο το οικογενειακό εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τα σχολικά βοηθήματα [$r = 0,212$, $p < 0,001$].

- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3)

Όσο μεγαλύτερο το οικογενειακό εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τα φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων [$r = 0,148$, $p < 0,001$],

- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X_4)

Όσο μεγαλύτερο το οικογενειακό εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών [$r = 0,210$, $p < 0,001$],

- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5)

Όσο μεγαλύτερο το οικογενειακό εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τις καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες [$r = 0,199$, $p < 0,001$].

- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X₆)

Όσο μεγαλύτερο το οικογενειακό εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τις αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες [$r = 0,245$, $p < 0,001$],

- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνη μετακίνησης από και προς το σχολείο(X₇)

Όσο μεγαλύτερο το οικογενειακό εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τη δαπάνη μετακίνησης [$r = 0,130$, $p < 0,05$]

- Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και ετήσια δαπάνη φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο(Iδ.)

Όσο μεγαλύτερο το οικογενειακό εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τη δαπάνη φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο [$r = 0,354$, $p < 0,05$]. Μολονότι δε βρέθηκε διαφοροποίηση εισοδήματος και δαπάνης φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο, εντούτοις βρέθηκε συσχέτιση μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών, ήτοι όσο μεγαλύτερο το εισόδημα, τόσο αυξάνεται η ιδιωτική δαπάνη για τη φοίτηση του παιδιού στο σχολείο.

Συσχέτιση(r) αριθμού παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X₁₁) και ετήσιων ιδιωτικών δαπανών(I.Δ.) για την εκπαίδευση των παιδιών.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X₁₁) και δαπάνες για γραφική ύλη(X₁)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό εμφανίζει υψηλή θετική συσχέτιση με τη δαπάνη για γραφική ύλη [$r = 0,338$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τη γραφική ύλη.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X₁₁) και δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X₂)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό εμφανίζει υψηλή θετική συσχέτιση με τη δαπάνη για σχολικά βοηθήματα [$r = 0,212$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για σχολικά βοηθήματα(b).

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X₁₁) και δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X₃)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό εμφανίζει μέτρια θετική συσχέτιση με τη δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων [$r = 0,080$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X_4)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό εμφανίζει υψηλή θετική συσχέτιση με τη δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών [$r = 0,250$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό εμφανίζει υψηλή θετική συσχέτιση με τις ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες [$r = 0,149$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_6)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό εμφανίζει υψηλή θετική συσχέτιση με τις ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες [$r = 0,129$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνη φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο(I.δ.)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό εμφανίζει υψηλή θετική συσχέτιση με τις ιδιωτικές δαπάνες φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο [$r = 0,463$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο.

Συσχέτιση(r) αριθμού παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) και ετήσιων ιδιωτικών δαπανών(I.Δ.) για την εκπαίδευση των παιδιών

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) και δαπάνες για γραφική ύλη(X_1)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια εμφανίζει υψηλή θετική συσχέτιση με τη δαπάνη για γραφική ύλη [$r = 0,175$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για τη γραφική ύλη.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) και δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια εμφανίζει υψηλή θετική συσχέτιση με τη δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων [$r = -0,001$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) και δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X_4)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια εμφανίζει μέτρια θετική συσχέτιση με τη δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών [$r = 0,086$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών.

- Αριθμός παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) και δαπάνη μετακίνησης από και προς το σχολείο(X_7)

Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια εμφανίζει μέτρια θετική συσχέτιση με τη δαπάνη μετακίνησης από και προς το σχολείο [$r = -0,094$, $p < 0,05$]. Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια, τόσο μεγαλύτερη και η δαπάνη για μετακίνηση από και προς το σχολείο.

Πίνακας συσχέτισης Spearman Correlation

	Γραφική ύλη	Σχολικά βοηθήματα	Φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων	Φροντιστήρια ξένων γλωσσών	Καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες	Αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες	Δαπάνη μετακίνησης στο σχολείο	Δαπάνη φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο
Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα	0,130	0,212	0,148	0,210	0,199	0,245	0,130	0,354
Αριθμός παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό	0,338	0,212	0,080	0,250	0,149	0,129	0,051	0,463
Αριθμός παιδιών στην οικογένεια	0,175	0,059	-0,001	0,086	-0,020	-0,050	-0,094	-0,209

6.2. Αποτελέσματα ελέγχου ανεξαρτησίας χ^2

Παρά το γεγονός ότι περιγράφηκαν τα στατιστικά δεδομένα που συλλέχθηκαν από την παρούσα ερευνητική μελέτη, ωστόσο είναι απαραίτητο να παραχθεί μια σειρά πληροφοριών σχετικά με συγκεκριμένα ερωτήματα για τα οποία ουσιαστικά πραγματοποιείται η έρευνα. Συγκεκριμένα ενδιαφέρει η εξαγωγή συμπερασμάτων με τη βοήθεια της επαγωγικής στατιστικής και τη διαδικασία του ελέγχου υποθέσεων, που αποτελεί ένα μοντέλο λήψης αποφάσεων για τις τιμές των παραμέτρων, σχετικά με το αν και σε ποιο επίπεδο σημαντικότητας διαφοροποιούνται ή συσχετίζονται οι εξαρτημένες και οι ανεξάρτητες μεταβλητές ανά ζεύγη.

6.2.1. Η επίδραση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια (X_{10}) στις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για τη φοίτηση στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Στον πίνακα 1 που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τους ελέγχους ανεξαρτησίας χ^2 , καθώς και τους ελέγχους συσχέτισεων με το δείκτη Pearson, ανάμεσα στον αριθμό παιδιών της οικογένειας (X_{10}) και τις ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση στο Δημοτικό.

Πίνακας 1: Αποτελέσματα ελέγχου ανεξαρτησίας χ^2 και ελέγχου συσχέτισης με το δείκτη Pearson ανάμεσα στον αριθμό παιδιών της οικογένειας (X_{10}) και τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ($X_1, X_2, \dots, X_7, X(I.\delta.)$).

Ζεύγη μεταβλητών	Chi-square	df	A	p-value	Αποτέλεσμα
$X_{10} * X_1$	17,176	8	0,05	0,028	Μεταβλητές εξαρτημένες-ασθενής θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,135)
$X_{10} * X_2$	14,680	10	0,05	0,144	Μεταβλητές ανεξάρτητες
$X_{10} * X_3$	4,257	10	0,05	0,935	Μεταβλητές ανεξάρτητες
$X_{10} * X_4$	7,258	10	0,05	0,701	Μεταβλητές ανεξάρτητες
$X_{10} * X_5$	12,408	10	0,05	0,259	Μεταβλητές ανεξάρτητες
$X_{10} * X_6$	7,076	10	0,05	0,718	Μεταβλητές ανεξάρτητες
$X_{10} * X_7$	7,202	10	0,05	0,706	Μεταβλητές ανεξάρτητες
$X_{10} * X(I.\delta.)$	16,742	10	0,05	0,080	Μεταβλητές ανεξάρτητες

Σημειώσεις:

(df): βαθμοί ελευθερίας.

(α): επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) και δαπάνες για γραφική ύλη(X_1)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) στις ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη(X_1) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X_{10} και X_1 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) με τις δαπάνες για γραφική ύλη(X_1) [$\chi^2(8)=17,176$ $p=0,028$]. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με 1-2 παιδιά στην οικογένεια συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα μεγαλύτερα διαστήματα δαπανών (151-200€), ενώ και οι οικογένειες με 3-4 παιδιά στην οικογένεια έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό τα ίδια διαστήματα δαπανών (151-200€).

Πίνακας 2: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον αριθμό παιδιών στην οικογένεια(X_{10}) και τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη(X_1) στην Πρωτοβάθμια.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια (X_{10})	Ιδιωτική δαπάνη για γραφική ύλη (X_1) στην Πρωτοβάθμια σε €					Σύνολο
	0	0-50	51-100	101-150	151-200	
1-2	1	25	136	151	181	494
	0,2%	4,0%	21,7%	24,1%	28,9%	78,9%
3-4	1	3	22	32	71	129
	0,1%	0,5%	3,5%	5,1%	11,3%	20,5%
5+	0	0	1	1	1	3
	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%	0,2%	0,6%
Σύνολο	2	28	159	184	253	626
	0,3%	4,5%	25,4%	29,4%	40,4%	100,0%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X_{10} και X_1 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=17,176$, $df=8$, $p<0,05$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,05$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας, αφού $p\text{-value} = 0,028 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,135, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με 1-2 παιδιά δαπανούν λιγότερα χρήματα για γραφική ύλη απ' ότι οι οικογένειες με 3-4 παιδιά.**

6.2.2. Η επίδραση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) στις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για τη φοίτηση στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ο πίνακας 3 που ακολουθεί, περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από τους ελέγχους ανεξαρτησίας χ^2 , καθώς και τους ελέγχους συσχέτισεων με το δείκτη Pearson, ανάμεσα στον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) και τις ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Πίνακας 3: Αποτελέσματα ελέγχου ανεξαρτησίας χ^2 και ελέγχου συσχέτισης με το δείκτη Pearson ανάμεσα στον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό(X11) και τις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ($X_1, X_2, \dots, X_7, X(I.d.)$).

Ζεύγη μεταβλητών	Chi-square	df	A	p-value	Αποτέλεσμα
X11 * X ₁	86,631	8	0,05	0,000	Μεταβλητές εξαρτημένες-μέτρια θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,338)
X11 * X ₂	39,534	10	0,05	0,000	Μεταβλητές εξαρτημένες-μέτρια θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,212)
X11 * X ₃	10,877	10	0,05	0,367	Μεταβλητές ανεξάρτητες
X11 * X ₄	48,631	10	0,05	0,000	Μεταβλητές εξαρτημένες-μέτρια θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,250)
X11 * X ₅	30,509	10	0,05	0,001	Μεταβλητές εξαρτημένες-ασθενής θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,149)
X11 * X ₆	24,398	10	0,05	0,007	Μεταβλητές εξαρτημένες-ασθενής θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,129)
X11 * X ₇	9,218	10	0,05	0,512	Μεταβλητές ανεξάρτητες

X11 * X(I.δ.)	11,619	10	0,05	0,040	Μεταβλητές εξαρτημένες- σημαντική θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,473)
---------------	--------	----	------	-------	--

Σημειώσεις:

(df): βαθμοί ελευθερίας.

(α): επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X₁₁) και δαπάνες για γραφική ύλη(X₁)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X₁₁) στις ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη(X₁). Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X₁₁ και X₁ βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X₁₁) με τις δαπάνες για γραφική ύλη(X₁) [$\chi^2(8)=86,631$ p<0,001]. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με 1 παιδί στην οικογένεια που φοιτά στο Δημοτικό συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στο διάστημα δαπανών (101-150€), ενώ οι οικογένειες με 2-3 παιδιά στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό το διάστημα δαπανών (150-200 €).

Πίνακας 4: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) και τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη(X_1) στην Πρωτοβάθμια.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11})	Ιδιωτική δαπάνη για γραφική ύλη(X_1) στην Πρωτοβάθμια σε €					Σύνολο
	0	0-50	51-100	101-150	151-200	
1	2	27	115	131	102	377
	0,30%	4,30%	18,50%	21,10%	16,40%	60,60%
2	1	1	39	47	138	226
	0,20%	0,20%	6,30%	7,60%	22,10%	36,40%
3	0	0	0	4	15	19
	0,00%	0,00%	0,00%	0,60%	2,40%	3,00%
Σύνολο	3	28	154	182	255	622
	0,50%	4,50%	24,80%	29,30%	40,90%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X_{11} και X_1 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη είναι ανεξάρτητες από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=86,631$, $df=8$, $p<0,001$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,05$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό, αφού $p\text{-value} = 0,00 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,338, δείχνει ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με 1 παιδί δαπανούν λιγότερα χρήματα για γραφική απ' ότι οι οικογένειες με 2-3 παιδιά.**

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X_2)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) στις ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X_2). Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X_{11} και X_2 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του αριθμού παιδιών

στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) με τις δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X_2). [$\chi^2(10)=39,534$, $p<0,001$]. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με 1-2 παιδιά στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στο διάστημα δαπανών (51-100€), ενώ οι οικογένειες με 3 παιδιά στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό το διάστημα δαπανών (101-150€).

Πίνακας 5: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) και τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X_2) στην Πρωτοβάθμια.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11})	Ιδιωτική δαπάνη για σχολικά βοηθήματα (X_2) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	0-50	51-100	101-150	151-200	201-250	
1	34	72	107	81	45	37	376
	5,50%	11,60%	17,30%	13,10%	7,30%	6,00%	60,80%
2	4	39	55	36	39	51	224
	0,60%	6,30%	8,90%	5,80%	6,30%	8,20%	36,10%
3	0	2	3	6	3	5	19
	0,00%	0,30%	0,50%	1,00%	0,50%	0,80%	3,10%
Σύνολο	38	113	165	123	87	93	619
	6,10%	18,20%	26,70%	19,90%	14,10%	15,00%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X_{11} και X_2 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα είναι ανεξάρτητες από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=39,534$, $df=10$, $p<0,05$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,05$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό, αφού $p\text{-value} = 0,00 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,212, δείχνει ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι οι οικογένειες με 1-2 παιδιά δαπανούν λιγότερα χρήματα για σχολικά βοηθήματα απ' ότι οι οικογένειες με 3 παιδιά.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X_4)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) στις ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X_4). Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X_{11} και X_4 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) με τις δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X_4) [$\chi^2(10)=48,613$ $p<0,001$]. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με 1 παιδί στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στο διάστημα δαπανών (250-500€), ενώ οι οικογένειες με 2-3 παιδιά στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό το διάστημα δαπανών (1001-1500€).

Πίνακας 6: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) και τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών (X_4) στην Πρωτοβάθμια.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11})	Ιδιωτική δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X_4) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	
1	69	106	77	56	35	31	374
	11,30%	17,30%	12,60%	9,10%	5,60%	5,10%	61,00%
2	22	46	28	41	36	48	221
	3,60%	7,50%	4,60%	6,70%	5,90%	7,80%	36,10%
3	0	4	4	1	5	4	18
	0,00%	0,60%	0,60%	0,20%	0,80%	0,70%	2,90%
Σύνολο	91	156	109	98	76	83	613
	14,90%	25,40%	17,80%	16,00%	12,30%	13,60%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X_{11} και X_4 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών είναι ανεξάρτητες από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών

$[\chi^2=48,613, df=10, p<0,001]$ έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,05$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό, αφού $p\text{-value} = 0,00 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,250, δείχνει ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με 1 παιδί δαπανούν λιγότερα χρήματα για φροντιστήρια ξένων γλωσσών απ' ότι οι οικογένειες με 2-3 παιδιά.**

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) στις ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5). Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X_{11} και X_5 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) με τις δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5) [$\chi^2(10)=30,509, p=0,001$]. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με 1 παιδί στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στο διάστημα δαπανών (250-500) και (0), ενώ οι οικογένειες με 2-3 παιδιά στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό το διάστημα δαπανών (250-500€).

Πίνακας 7: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) και τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5) στην Πρωτοβάθμια.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11})	Ιδιωτική δαπάνη για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	
1	146	154	30	25	17	1	373
	23,90%	25,20%	4,90%	4,10%	2,80%	0,20%	61,10%
2	68	82	32	12	17	9	220
	11,00%	13,40%	5,20%	2,00%	2,80%	1,50%	35,90%
3	4	6	5	2	1	0	18
	0,70%	1,00%	0,80%	0,30%	0,20%	0,00%	3,00%
Σύνολο	218	242	67	39	35	10	611
	35,60%	39,60%	10,90%	6,40%	5,80%	1,70%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X_{11} και X_4 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες είναι ανεξάρτητες από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=30,509$, $df=10$, $p=0,001$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,05$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα εξαρτώνται από τον από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό, αφού $p\text{-value} = 0,001 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,149, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με 1 παιδί δαπανούν λιγότερα χρήματα για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες απ' ότι οι οικογένειες με 2-3 παιδιά.**

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_6)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) στις ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_6). Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X_{11} και X_6 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) με τις δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_6) [$\chi^2(10)=24,398$, $p=0,007$]. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με 1 παιδί στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στο διάστημα δαπανών (250-500) και (0), ενώ οι οικογένειες με 2-3 παιδιά στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό το διάστημα δαπανών (250-500€).

Πίνακας 8: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) και τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_6) στην Πρωτοβάθμια.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11})	Ιδιωτική δαπάνη για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_6) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	
1	156	163	30	15	7	1	372
	25,40%	26,60%	4,90%	2,40%	1,20%	0,20%	60,70%
2	77	90	37	10	4	5	223
	12,60%	14,70%	6,00%	1,60%	0,70%	0,80%	36,40%
3	5	7	3	3	0	0	18
	0,80%	1,10%	0,50%	0,50%	0,00%	0,00%	2,90%
Σύνολο	238	260	70	28	11	6	613
	38,80%	42,40%	11,40%	4,50%	1,90%	1,00%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X_{11} και X_6 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες είναι ανεξάρτητες από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=24,398$, $df=10$, $p=0,007$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1%

($\alpha = 0,05$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό, αφού $p\text{-value} = 0,007 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,129, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με 1 παιδί δαπανούν λιγότερα χρήματα για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες απ' ό,τι οι οικογένειες με 2-3 παιδιά.**

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11}) και δαπάνη φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο $X(I.\delta.)$

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) στις ιδιωτικές δαπάνες φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο $X(I.\delta.)$. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X_{11} και $X(I.\delta.)$ βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του αριθμού παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) με τις δαπάνες φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο $X(I.\delta.)$ [$\chi^2(5)=11,619$ $p=0,040$]. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με 1 παιδί στην οικογένεια που φοιτούν σε ιδιωτικό σχολείο συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στο διάστημα δαπανών (3.641-6.480), ενώ οι οικογένειες με 2 παιδιά στην οικογένεια που φοιτούν σε ιδιωτικό σχολείο έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό το διάστημα δαπανών (3.641-9.320).

Πίνακας 9: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο Δημοτικό(X_{11}) και τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για δαπάνες φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο $X(I.\delta.)$ στην Πρωτοβάθμια.

Αριθμός παιδιών στην οικογένεια που φοιτούν στο δημοτικό(X_{11})	Ιδιωτική δαπάνη για δαπάνες φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο $X(I.\delta.)$ στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	≤ 800	801-3.640	3.641-6.480	6.481-9.320	9.321-12.160	12.161+	
1	1	4	18	3	0	1	27
	2,80%	11,10%	50,00%	8,30%	0,00%	2,80%	75,00%
2	0	0	3	3	2	1	9
	0,00%	0,00%	8,30%	8,30%	5,60%	2,80%	25,00%
Σύνολο	1	4	21	6	2	2	36
	2,80%	11,10%	58,30%	16,60%	5,60%	5,60%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X_{11} και $X(I.δ.)$, ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο είναι ανεξάρτητες από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο εξαρτώνται από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=11,619$, $df=5$, $p=0,040$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,05$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο εξαρτώνται από τον από τον αριθμό παιδιών της οικογένειας που φοιτούν στο Δημοτικό, αφού $p\text{-value} = 0,040 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,473, δείχνει ότι υπάρχει σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι οι οικογένειες με 1 παιδί δαπανούν λιγότερα χρήματα για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο απ' ότι οι οικογένειες με 2 παιδιά.

6.2.3. Η επίδραση του τύπου κατοικίας (Π) στις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ο πίνακας 10 που ακολουθεί, περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από τους ελέγχους ανεξαρτησίας χ^2 , καθώς και τους ελέγχους συσχέτισεων με το δείκτη Pearson, ανάμεσα στον τύπο κατοικίας $X(Π)$ και τις ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Πίνακας 10: Αποτελέσματα ελέγχου ανεξαρτησίας χ^2 και ελέγχου συσχέτισης με το δείκτη Pearson ανάμεσα στον τύπο κατοικίας (Π) και τις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ($X_1, X_2, \dots, X_7, X(I.δ.)$).

Ζεύγη μεταβλητών	Chi-square	df	A	p-value	Αποτέλεσμα
$X(Π) * X_1$	41,422	4	0,05	0	Μεταβλητές εξαρτημένες-ασθενής αρνητική συσχέτιση (δείκτης Pearson= - 0,222)

$X(\Pi) * X_2$	12,904	5	0,05	0,024	Μεταβλητές εξαρτημένες- ασθενής αρνητική συσχέτιση (δείκτης Pearson= - 0,087)
$X(\Pi) * X_3$	11,314	5	0,05	0,045	Μεταβλητές εξαρτημένες- ασθενής θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,066)
$X(\Pi) * X_4$	29,827	5	0,05	0	Μεταβλητές εξαρτημένες- ασθενής αρνητική συσχέτιση (δείκτης Pearson= - 0,174)
$X(\Pi) * X_5$	15,231	5	0,05	0,009	Μεταβλητές εξαρτημένες- ασθενής θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,038)
$X(\Pi) * X_6$	7,022	5	0,05	0,219	Μεταβλητές ανεξάρτητες
$X(\Pi) * X_7$	9,161	5	0,05	0,103	Μεταβλητές ανεξάρτητες
$X(\Pi) * X(I.\delta.)$	20,343	5	0,05	0,001	Μεταβλητές εξαρτημένες- μέτρια θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,211)

Σημειώσεις:

(df): βαθμοί ελευθερίας.

(α): επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας.

Τόπος Κατοικίας (Π) και δαπάνες για γραφική ύλη(X_1)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του τόπου κατοικίας (Π) στις ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη(X_1) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών Π και X_1 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του τόπου κατοικίας (Π) με τις δαπάνες για γραφική ύλη(X_1) [$\chi^2(4)=41,422$, $p<0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που κατοικούν στην Περιφέρεια της Αττικής συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα μεγαλύτερα διαστήματα δαπανών (πάνω από 150€), ενώ οι οικογένειες που κατοικούν εκτός Περιφέρειας Αττικής έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό χαμηλότερα διαστήματα δαπανών (101 έως 150€).

Πίνακας 11: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον «τόπο κατοικίας» και τις «ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη στην Πρωτοβάθμια».

Τόπος κατοικίας	Ιδιωτική δαπάνη για γραφική ύλη (X_1) στην Πρωτοβάθμια σε €					Σύνολο
	0	0-50	51-100	101-150	151 -200	
Αττική	2	6	57	68	153	286
	0,3%	0,9%	9,0%	10,7%	24,1%	45,0%
Υπόλοιπη Ελλάδα	1	23	105	117	103	349
	0,2%	3,6%	16,5%	18,4%	16,2%	54,9%
Σύνολο	3	29	162	185	256	635
	0,5%	4,6%	25,5%	29,1%	40,3%	100,0%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών Π και X_1 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=41,422$, $df=4$, $p<0,001$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για γραφική ύλη στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας, αφού $p\text{-value} = 0,000 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με -0,222, δείχνει ότι υπάρχει μέτρια αρνητική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που ζουν εκτός Αττικής**

δαπανούν λιγότερα χρήματα για γραφική ύλη απ' ότι οι οικογένειες που ζουν εντός Περιφέρειας Αττικής.

Τόπος Κατοικίας (Π) και δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X_2)

Στην συνέχεια, μελετήθηκε η επίδραση του τόπου κατοικίας (Π) στις ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στο Δημοτικό (X_2). Ο πίνακας συνάφειας 5.2 μεταξύ των μεταβλητών Π και X_2 δείχνει ότι η υπάρχει διαφορά στην επιλογή διαστημάτων δαπανών για σχολικά βοηθήματα ανάμεσα στις οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που κατοικούν στην Αττική και στις οικογένειες που ζουν στην υπόλοιπη Ελλάδα. Συγκεκριμένα, οι πρώτες έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο βαθμό τα διαστήματα με τις υψηλότερες τιμές δαπανών για (101€ – 150€, 151€ – 200€, 201-250€), ενώ οι δεύτερες επέλεξαν περισσότερο τα διαστήματα με τις χαμηλότερες τιμές δαπανών (0–50€, 51–100€).

Πίνακας 12: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον «τόπο κατοικίας» και τις «ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στην Πρωτοβάθμια».

Τόπος κατοικίας	Ιδιωτική δαπάνη για σχολικά βοηθήματα (X_2) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	0-50	51-100	101-150	151-200	201-250	
Αττική	18	42	79	52	39	55	285
	2,8%	6,6%	12,5%	8,2%	6,3%	8,7%	45,1%
Υπόλοιπη Ελλάδα	20	74	88	78	49	38	347
	3,2%	11,7%	13,9%	12,3%	7,8%	6,0%	54,9%
Σύνολο	38	116	167	130	88	93	632
	6,0%	18,4%	26,4%	20,6%	13,9%	14,7%	100,0%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών Π και X_2 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=12,904$, $df=5$, $p=0,024$]. έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας, αφού $p\text{-value} = 0,024 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης

Pearson που είναι ίση με -0,87 , δείχνει ότι υπάρχει ασθενής αρνητική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που ζουν εκτός Αττικής δαπανούν λιγότερα χρήματα για σχολικά βοηθήματα απ' ότι οι οικογένειες που ζουν εντός Περιφέρειας Αττικής.**

Τόπος Κατοικίας (Π) και δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του τύπου κατοικίας (Π) στις ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών Π και X_3 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του τύπου κατοικίας (Π) με τις δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3) [$\chi^2(5)=11,314$ $p=0,045$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που κατοικούν στην Περιφέρεια της Αττικής συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα χαμηλά διαστήματα δαπανών (0-500€), ενώ οι οικογένειες που κατοικούν εκτός Περιφέρειας Αττικής έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό υψηλότερα διαστήματα δαπανών (501 έως 1500€).

Πίνακας 13: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον «τόπο κατοικίας» και τις «ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων στην Πρωτοβάθμια».

Τόπος κατοικίας	Ιδιωτική δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1500-2000	
Αττική	182	37	29	11	9	14	282
	29,4%	6,0%	4,7%	1,8%	1,5%	2,2%	45,6%
Υπόλοιπη Ελλάδα	202	39	29	35	17	15	337
	32,6%	6,3%	4,7%	5,7%	2,7%	2,4%	54,4%
Σύνολο	384	76	58	46	26	29	632
	62,0%	12,3%	9,4%	7,5%	4,2%	4,6%	100,0%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών Π και X_3 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=11,314$, $df=5$, $p=0,045$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας, αφού $p\text{-value} = 0,045 < \alpha$.

Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,066, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που ζουν εκτός Αττικής δαπανούν περισσότερα χρήματα για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων απ' ό,τι οι οικογένειες που ζουν εντός Περιφέρειας Αττικής**.

Τόπος Κατοικίας (Π) και δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X₄)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του τόπου κατοικίας (Π) στις ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X₄) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών Π και X₄ βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του τόπου κατοικίας (Π) με τις δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X₄) [$\chi^2(5)=29,827$ $p<0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που κατοικούν στην Περιφέρεια της Αττικής συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα χαμηλά διαστήματα δαπανών (0-500€), ενώ οι οικογένειες που κατοικούν εκτός Περιφέρειας Αττικής έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό υψηλότερα διαστήματα δαπανών (0 έως 1000€).

Πίνακας 14: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον «τόπο κατοικίας» και τις «ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών στην Πρωτοβάθμια».

Τόπος κατοικίας	Ιδιωτική δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X ₄) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1500-2000	
Αττική	37	66	40	40	44	58	285
	5,9%	10,6%	6,4%	6,4%	7,0%	9,3%	45,6%
Υπόλοιπη Ελλάδα	56	94	70	60	34	26	340
	9,0%	15,0%	11,2%	9,6%	5,4%	4,2%	54,4%
Σύνολο	93	160	110	100	78	84	625
	14,9%	25,6%	17,6%	16,0%	12,4%	13,5%	100,0%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών Π και X₄, ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H₀: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H₁: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=29,827$, $df=5$,

$p < 0,001$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας, αφού $p\text{-value} = 0,000 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με $-0,174$, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής αρνητική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που ζουν εκτός Αττικής δαπανούν περισσότερα χρήματα για φροντιστήρια ξένων γλωσσών απ' ό,τι οι οικογένειες που ζουν εντός Περιφέρειας Αττικής.**

Τόπος Κατοικίας(Π) και δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του τόπου κατοικίας (Π) στις ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5). Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών Π και X_4 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του τόπου κατοικίας (Π) με τις δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5) [$\chi^2(5)=15,231$ $p=0,009$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που κατοικούν στην Περιφέρεια της Αττικής συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα χαμηλά διαστήματα δαπανών (0-500€), ενώ οι οικογένειες που κατοικούν εκτός Περιφέρειας Αττικής έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό υψηλότερα διαστήματα δαπανών (0 έως 1000€).

Πίνακας 15: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον «τόπο κατοικίας» και τις «ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες στην Πρωτοβάθμια».

Τόπος κατοικίας	Ιδιωτική δαπάνη για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1500-2000	
Αττική	104	112	38	8	15	6	283
	16,7%	18,0%	6,1%	1,3%	2,4%	1,1%	45,6%
Υπόλοιπη Ελλάδα	118	134	30	33	20	4	339
	19,0%	21,5%	4,8%	5,3%	3,2%	0,6%	54,4%
Σύνολο	222	246	68	41	35	10	622
	35,7%	39,5%	10,9%	6,6%	5,6%	1,7%	100,0%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών Π και X_5 , ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες στο Δημοτικό

είναι ανεξάρτητες από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=15,231$, $df=5$, $p=0,009$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας, αφού $p\text{-value} = 0,009 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,038, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που ζουν εκτός Αττικής δαπανούν περισσότερα χρήματα για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες απ' ότι οι οικογένειες που ζουν εντός Περιφέρειας Αττικής.**

Τόπος Κατοικίας (Π) και ετήσια δαπάνη φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο(Ιδ.)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του τόπου κατοικίας (Π) στις ιδιωτικές δαπάνες για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο X(Ιδ.). Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών Π και X(Ιδ.) βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του τόπου κατοικίας (Π) με τις δαπάνες για φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο X(Ιδ.) [$\chi^2(5)=20,343$, $p=0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που κατοικούν στην Περιφέρεια της Αττικής συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα χαμηλά διαστήματα δαπανών, ενώ οι οικογένειες που κατοικούν εκτός Περιφέρειας Αττικής έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό υψηλότερα διαστήματα δαπανών.

Πίνακας 16: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στον «τόπο κατοικίας» και τις «ιδιωτικές δαπάνες φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο στην Πρωτοβάθμια».

Τόπος κατοικίας	Ιδιωτική δαπάνη για δαπάνες φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο X(Ιδ.) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	<=800	801-3.640	3.641-6.480	6.481-9.320	9.321-12.160	12.161+	
Αττική	0	4	20	3	0	2	29
	0,00%	11,10%	55,50%	8,30%	0,00%	5,60%	80,50%
Υπόλοιπη Ελλάδα	1	0	1	3	2	0	7
	2,80%	0,00%	2,80%	8,30%	5,60%	0,00%	19,50%
Σύνολο	1	4	21	6	2	2	36
	2,80%	11,10%	58,30%	16,60%	5,60%	5,60%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών Π και Χ(Ιδ.), ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας της οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=20,343$, $df=5$, $p=0,001$]. έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο στο Δημοτικό εξαρτώνται από τον τόπο κατοικίας, αφού $p\text{-value} = 0,001 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,211, δείχνει ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που ζουν εκτός Αττικής δαπανούν περισσότερα χρήματα για δαπάνες φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο απ' ότι οι οικογένειες που ζουν εντός Περιφέρειας Αττικής.**

6.2.4. Η επίδραση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος (Ι) στις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ο πίνακας 17 που ακολουθεί, περιλαμβάνει τα αποτελέσματα από τους ελέγχους ανεξαρτησίας χ^2 , καθώς και τους ελέγχους συσχέτισεων με το δείκτη Pearson, ανάμεσα στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα Χ(Ι) και τις ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Πίνακας 17: Αποτελέσματα ελέγχου ανεξαρτησίας χ^2 και ελέγχου συσχέτισης με το δείκτη Pearson ανάμεσα στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα Χ(Ι) και τις ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ($X_1, X_2, \dots, X_7, X(I.d.)$).

Ζεύγη μεταβλητών	Chi-square	df	A	p-value	Αποτέλεσμα
X(I) * X_1	30,806	20	0,05	0,58	Μεταβλητές ανεξάρτητες
X(I) * X_2	68,756	25	0,05	0	Μεταβλητές εξαρτημένες- μέτρια θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,212)

X(I) * X ₃	63,375	25	0,05	0	Μεταβλητές εξαρτημένες- ασθενής θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,148)
X(I) * X ₄	95,627	25	0,05	0	Μεταβλητές εξαρτημένες- μέτρια θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,210)
X(I) * X ₅	76,325	25	0,05	0	Μεταβλητές εξαρτημένες- ασθενής θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,199)
X(I) * X ₆	103,043	25	0,05	0	Μεταβλητές εξαρτημένες- μέτρια θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,245)
X(I) * X ₇	50,257	25	0,05	0,002	Μεταβλητές εξαρτημένες- ασθενής θετική συσχέτιση (δείκτης Pearson= 0,130)
X(I) * X(I.δ.)	92,498	80	0,05	0,160	Μεταβλητές ανεξάρτητες

Σημειώσεις:

(df): βαθμοί ελευθερίας.

(α): επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας.

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X₂)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος(I) στις ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X₂) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X(I) και X₁ βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος με τις δαπάνες για σχολικά βοηθήματα(X₂) [$\chi^2(25)=68,756$, $p<0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με υψηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα μεγαλύτερα διαστήματα δαπανών πάνω από 150€, ενώ οι οικογένειες με χαμηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό χαμηλότερα διαστήματα δαπανών (50 έως 100€).

Πίνακας 18: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα και τις ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στην Πρωτοβάθμια.

Ετήσιο εισόδημα	Ιδιωτική δαπάνη για σχολικά βοηθήματα (X ₂) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	0-50	51-100	101-150	151-200	201-250	
< 10.000	2	12	7	6	2	2	31
	0,30%	1,90%	1,10%	1,00%	0,30%	0,30%	4,90%
10.001-20.000	5	15	22	25	5	9	81
	0,80%	2,40%	3,50%	4,00%	0,80%	1,50%	13,00%
20.001-30.000	17	39	66	32	25	18	197
	2,70%	6,30%	10,60%	5,20%	4,00%	2,90%	31,70%
30.001-40.000	8	24	40	48	29	28	177
	1,30%	3,90%	6,50%	7,70%	4,70%	4,50%	28,60%
40.001-50.000	2	19	26	15	17	22	101
	0,30%	3,10%	4,20%	2,40%	2,70%	3,50%	16,20%
50.001+	2	5	2	4	7	13	33
	0,30%	0,80%	0,30%	0,60%	1,50%	2,10%	5,60%
Σύνολο	36	114	163	130	85	92	620
	5,70%	18,40%	26,20%	20,90%	14,00%	14,80%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X(I) και X₍₂₎, ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H₀: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από το ετήσιο εισόδημα της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H₁: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στο Δημοτικό εξαρτώνται από το ετήσιο εισόδημα οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών) [$\chi^2=68,756$, $df=25$, $p<0,001$]

έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για σχολικά βοηθήματα στο Δημοτικό εξαρτώνται από ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, αφού $p\text{-value} = 0,000 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,211, δείχνει ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που έχουν υψηλό οικογενειακό εισόδημα δαπανούν περισσότερα χρήματα για σχολικά βοηθήματα απ' ό,τι οι οικογένειες που έχουν χαμηλό οικογενειακό εισόδημα.**

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος(I) στις ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών $X(I)$ και X_3 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος με τις δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3) [$\chi^2(25)=63,375$ $p<0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με υψηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα μεγαλύτερα διαστήματα δαπανών, ενώ οι οικογένειες με χαμηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό χαμηλότερα διαστήματα δαπανών.

Πίνακας 19: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα και τις ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3) στην Πρωτοβάθμια.

Ετήσιο εισόδημα	Ιδιωτική δαπάνη για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων(X_3) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	
< 10.000	19	6	1	1	1	0	28
	3,10%	1,00%	0,20%	0,20%	0,20%	0,00%	4,70%
10.001-20.000	56	10	8	2	3	2	81
	9,20%	1,60%	1,30%	0,30%	0,50%	0,30%	13,20%
20.001-30.000	119	29	25	7	7	6	193
	18,70%	4,80%	4,10%	1,10%	1,10%	1,00%	30,80%
30.001-40.000	105	14	17	24	8	5	173
	17,30%	2,30%	2,80%	4,00%	1,30%	0,80%	28,50%
40.001-50.000	58	13	5	12	4	8	100
	9,60%	2,10%	0,80%	2,00%	0,70%	1,30%	16,50%
50.001+	19	3	1	0	2	7	32
	3,10%	0,50%	0,20%	0,00%	0,40%	2,10%	6,30%
Σύνολο	376	75	57	46	25	28	607
	61,00%	12,30%	9,40%	7,60%	4,20%	5,50%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών $X(I)$ και $X(3)$, ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από το ετήσιο εισόδημα της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων στο Δημοτικό εξαρτώνται από το ετήσιο εισόδημα οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=63,375$, $df=25$, $p<0,001$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων στο Δημοτικό εξαρτώνται από ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, αφού $p\text{-value} = 0,000 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,148, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που έχουν υψηλό οικογενειακό εισόδημα δαπανούν περισσότερα χρήματα για φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων απ' ότι οι οικογένειες που έχουν χαμηλό οικογενειακό εισόδημα.**

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X₄)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος(I) στις ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X₄) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X(I) και X₄ βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος με τις δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X₄) [$\chi^2(25)=95,627$ $p<0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με υψηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα μεγαλύτερα διαστήματα δαπανών, ενώ οι οικογένειες με χαμηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό χαμηλότερα διαστήματα δαπανών.

Πίνακας 20: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα και τις ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X₄) στην Πρωτοβάθμια.

Ετήσιο εισόδημα	Ιδιωτική δαπάνη για φροντιστήρια ξένων γλωσσών(X ₄) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	
< 10.000	10	13	3	1	2	1	30
	1,60%	2,20%	0,50%	0,20%	0,30%	0,20%	5,00%
10.001-20.000	18	25	22	5	7	4	81
	2,90%	4,10%	3,60%	0,80%	1,10%	0,70%	13,20%
20.001-30.000	32	51	37	16	19	39	194
	5,20%	8,30%	6,00%	2,60%	3,10%	6,40%	31,60%
30.001-40.000	16	37	27	50	28	17	175
	2,60%	6,10%	4,40%	8,20%	4,50%	2,80%	28,60%
40.001-50.000	10	23	15	24	17	11	100
	1,60%	3,80%	2,40%	3,90%	2,80%	1,80%	16,30%
50.001+	5	7	3	3	5	10	33
	0,80%	1,10%	0,50%	0,50%	0,80%	1,60%	5,30%
Σύνολο	91	156	107	99	78	82	613
	14,70%	25,60%	17,40%	16,20%	12,60%	13,50%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X(I) και X₄), ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H₀: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από το ετήσιο εισόδημα της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H₁: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών στο Δημοτικό εξαρτώνται από το ετήσιο εισόδημα οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=95,627$, $df=25$,

$p < 0,001$]. έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών στο Δημοτικό εξαρτώνται από ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, αφού $p\text{-value} = 0,000 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,210, δείχνει ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει **ότι οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που έχουν υψηλό οικογενειακό εισόδημα δαπανούν περισσότερα χρήματα για φροντιστήρια ξένων γλωσσών απ' ότι οι οικογένειες που έχουν χαμηλό οικογενειακό εισόδημα.**

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος(I) στις ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών $X(I)$ και X_5 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος με τις δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X_5) [$\chi^2(25)=76,325$ $p < 0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με υψηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα μεγαλύτερα διαστήματα δαπανών, ενώ οι οικογένειες με χαμηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό χαμηλότερα διαστήματα δαπανών.

Πίνακας 21: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα και τις ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X₅) στην Πρωτοβάθμια.

Ετήσιο εισόδημα	Ιδιωτική δαπάνη για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X ₅) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	
< 10.000	10	15	2	1	0	0	28
	1,60%	2,50%	0,30%	0,20%	0,00%	0,00%	4,60%
10.001-20.000	35	33	8	3	2	0	81
	5,70%	5,40%	1,30%	0,50%	0,30%	0,00%	13,20%
20.001-30.000	83	73	25	5	8	1	195
	13,60%	12,00%	4,20%	0,80%	1,30%	0,20%	32,10%
30.001-40.000	53	66	20	20	13	3	175
	8,70%	10,80%	3,30%	3,30%	2,10%	0,50%	28,70%
40.001-50.000	25	44	10	11	8	1	99
	4,10%	7,20%	1,60%	1,80%	1,30%	0,20%	16,20%
50.001+	10	12	2	1	2	5	32
	1,60%	2,00%	0,30%	0,20%	0,30%	0,80%	5,20%
Σύνολο	216	243	67	41	33	10	610
	35,30%	39,90%	11,00%	6,80%	5,30%	1,70%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X(I) και X₍₅₎, ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H₀: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από το ετήσιο εισόδημα της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H₁: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες στο Δημοτικό εξαρτώνται από το ετήσιο εισόδημα οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=76,325$, $df=25$, $p<0,001$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες στο Δημοτικό εξαρτώνται από ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, αφού $p\text{-value} = 0,000 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,199, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που έχουν υψηλό οικογενειακό εισόδημα δαπανούν περισσότερα χρήματα για καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες απ' ότι οι οικογένειες που έχουν χαμηλό οικογενειακό εισόδημα.**

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X₆)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος(I) στις ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X₆) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών X(I) και X₆ βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος με τις δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X₆) [$\chi^2(25)=103,043$ $p<0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με υψηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα μεγαλύτερα διαστήματα δαπανών, ενώ οι οικογένειες με χαμηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό χαμηλότερα διαστήματα δαπανών.

Πίνακας 22: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα και τις ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X₆) στην Πρωτοβάθμια.

Ετήσιο εισόδημα	Ιδιωτική δαπάνη για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες(X ₆) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	
< 10.000	26	2	0	0	0	0	28
	4,20%	0,30%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	4,50%
10.001-20.000	47	27	4	2	0	0	80
	7,70%	4,40%	0,70%	0,30%	0,00%	0,00%	13,10%
20.001-30.000	75	84	27	6	2	0	194
	12,30%	13,70%	4,40%	1,00%	0,30%	0,00%	31,70%
30.001-40.000	41	88	26	15	5	2	177
	6,70%	14,40%	4,20%	2,50%	0,80%	0,30%	28,90%
40.001-50.000	40	43	8	5	3	1	100
	6,50%	7,00%	1,30%	0,80%	0,50%	0,20%	16,30%
50.001+	8	16	4	1	1	3	33
	1,30%	2,60%	0,70%	0,20%	0,20%	0,50%	5,50%
Σύνολο	237	260	69	29	11	6	612
	38,70%	42,40%	11,30%	4,80%	1,80%	1,00%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών X(I) και X₍₆₎, ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H₀: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από το ετήσιο εισόδημα της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H₁: «Οι ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες φροντιστήρια

ξένων γλωσσών στο Δημοτικό εξαρτώνται από το ετήσιο εισόδημα οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών [$\chi^2=103,043$, $df=25$, $p<0,001$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες στο Δημοτικό εξαρτώνται από ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, αφού $p\text{-value} = 0,000 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,245, δείχνει ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που έχουν υψηλό οικογενειακό εισόδημα δαπανούν περισσότερα χρήματα για αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες απ' ότι οι οικογένειες που έχουν χαμηλό οικογενειακό εισόδημα.**

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα(I) και δαπάνη μετακίνησης από και προς το σχολείο(X_7)

Αρχικά, εξετάστηκε η επίδραση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος(I) στις ιδιωτικές δαπάνες για μετακίνηση από και προς το σχολείο(X_7) στο Δημοτικό. Από τον πίνακα συνάφειας των μεταβλητών $X(I)$ και X_7 βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος με τις δαπάνες για μετακίνηση από και προς το σχολείο(X_7) [$\chi^2(25)=103,043$ $p<0,001$]. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι οικογένειες με υψηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά στα μεγαλύτερα διαστήματα δαπανών, ενώ οι οικογένειες με χαμηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έχουν επιλέξει σε μεγαλύτερο ποσοστό χαμηλότερα διαστήματα δαπανών.

Πίνακας 23: Πίνακας συνάφειας ανάμεσα στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα και τις ιδιωτικές δαπάνες για μετακίνηση από και προς το σχολείο(X_7) στην Πρωτοβάθμια.

Ετήσιο εισόδημα	Ιδιωτική δαπάνη για μετακίνηση από και προς το σχολείο(X_7) στην Πρωτοβάθμια σε €						Σύνολο
	0	250-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501-2000	
< 10.000	21	5	0	1	0	1	28
	3,40%	0,90%	0,00%	0,20%	0,00%	0,20%	4,70%
10.001-20.000	61	19	1	0	0	0	81
	10,00%	3,10%	0,20%	0,00%	0,00%	0,00%	13,30%
20.001-30.000	136	41	13	4	0	0	194
	22,30%	6,70%	2,10%	0,70%	0,00%	0,00%	31,80%
30.001-40.000	110	35	17	7	4	1	174
	18,10%	5,70%	2,80%	1,10%	0,70%	0,20%	28,60%
40.001-50.000	68	22	2	5	1	2	100
	11,20%	3,50%	0,30%	0,80%	0,20%	0,30%	16,30%
50.001+	21	5	1	1	3	1	32
	3,50%	0,90%	0,20%	0,20%	0,30%	0,20%	5,30%
Σύνολο	417	127	34	18	8	5	609
	68,50%	20,80%	5,60%	3,00%	1,20%	0,90%	100,00%

Για να γίνει ο έλεγχος ανεξαρτησίας των μεταβλητών $X(I)$ και $X(7)$, ορίστηκε ως μηδενική υπόθεση H_0 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για μετακίνηση από και προς το σχολείο(X_7) στο Δημοτικό είναι ανεξάρτητες από το ετήσιο εισόδημα της οικογένειας» και ως εναλλακτική υπόθεση H_1 : «Οι ιδιωτικές δαπάνες για μετακίνηση από και προς το σχολείο(X_7) στο Δημοτικό εξαρτώνται από το ετήσιο εισόδημα οικογένειας». Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 των δύο μεταβλητών) [$\chi^2=50,257$, $df=25$, $p=0,002$] έδειξε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% ($\alpha = 0,01$) απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και γίνεται δεκτή η εναλλακτική, δηλαδή οι ιδιωτικές δαπάνες για μετακίνηση από και προς το σχολείο(X_7) στο Δημοτικό εξαρτώνται από ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, αφού $p\text{-value} = 0,002 < \alpha$. Επιπλέον, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης Pearson που είναι ίση με 0,130, δείχνει ότι υπάρχει ασθενής θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που σημαίνει ότι **οι οικογένειες με παιδιά στο Δημοτικό που έχουν υψηλό οικογενειακό εισόδημα δαπανούν περισσότερα χρήματα για μετακίνηση από και προς το σχολείο(X_7) απ' ότι οι οικογένειες που έχουν χαμηλό οικογενειακό εισόδημα.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: Επισκόπηση αποτελεσμάτων για τις πηγές χρηματοδότησης της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωζώνης

7.1. Σκοπός και στόχοι

Σκοπός της έρευνας είναι η μελέτη των ετήσιων ποσοστών δαπανών για μαθητές που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο στις χώρες της Ευρωζώνης. Συγκεκριμένα μελετάται το ποσοστό των δαπανών για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης:

7.2. Μεθοδολογία

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η ποσοτική, με τη χρήση συμπληρούμενου ερωτηματολογίου ανοιχτών αριθμητικών δεδομένων. Η έρευνα έχει τη μορφή της επισκόπησης (survey).

7.3. Δείγμα

Τον πληθυσμό της έρευνας αποτελούσαν οι μορφωτικοί ακόλουθοι των πρεσβειών των χωρών μελών της Ευρωζώνης. Η έρευνα διεξήχθη κατά το χρονικό διάστημα Μαρτίου-Απριλίου του 2011.

Με απογραφική διαδικασία, κατέστη δυνατή η συλλογή αριθμητικών δεδομένων από ένα μικρό τμήμα των πρεσβειών και η παραπομπή σε ηλεκτρονικές διασυνδέσεις για την πρόσκτηση στοιχείων από τις υπόλοιπες.

Τα ερωτηματολόγια τα οποία εστάλησαν προς συμπλήρωση ήταν 16. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν συνολικά 2 (N=2), ενώ από τους υπόλοιπους 14, οι μεν 7 έθεσαν στη διάθεσή μας σχετικά links για άντληση πληροφοριών που αφορούν στα ερωτήματα, (είτε γιατί δεν υπήρχε μορφωτικός ακόλουθος είτε επειδή δεν είχε στη διάθεσή του ακριβή ή έστω καταγεγραμμένα στοιχεία), οι δε υπόλοιποι δεν απάντησαν.

7.4. Επισκόπηση ευρημάτων

ΙΣΠΑΝΙΑ

Η πρεσβεία της Ισπανίας δεν απάντησε στο ερωτηματολόγιο που της εστάλη. Παρόλα αυτά ύστερα από έρευνα στην ιστοσελίδα της Στατιστικής Υπηρεσίας της χώρας βρέθηκαν

αρκετές χρήσιμες πληροφορίες για τις δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι συνολικές δημόσιες δαπάνες της Ισπανίας φαίνονται στο κάτωθι πίνακα 1. (σε'00 €).

Πιν. 1 Συνολικές δημόσιες δαπάνες (Ισπανία)					
A/A	Ιδρύματα	2004	2005	2006	2007
1	Υπουργείο Εκπαίδευσης και Επιστημών και αυτόνομα ιδρύματα τοπικής αυτοδιοίκησης	32.418.094 €	33.960.853 €	37.026.904 €	40.494.740 €
2	Υπουργείο Εκπαίδευσης και Επιστημών και αυτόνομα ιδρύματα τοπικής αυτοδιοίκησης (Μη πανεπιστημιακή εκπαίδευση)	23.466.683 €	25.325.424 €	27.655.985 €	29.863.282 €
3	Νηπιαγωγεία & Δημοτικά σχολεία	10.343.594 €	11.233.797 €	12.276.099 €	13.504.565 €

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Ισπανίας

Η Ισπανία έχει δημοσιεύει ανάλογη Ε.Ο.Π. (Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών) το 2009 με στοιχεία για το 2007. Η έρευνα διενεργήθηκε στο χρονικό διάστημα από Μάρτιο 2007 έως το Μάρτιο 2008, το δείγμα της αποτέλεσαν 3.299 νοικοκυριά και κατάληξε στις εξής διαπιστώσεις:

- Το 39,9% των συνολικών ιδιωτικών δαπανών των νοικοκυριών για την εκπαίδευση αναλώνεται στη σχολική εκπαίδευση.
- Σε σύνολο 2,4 εκατομμυρίων μαθητών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης το 66% φοιτούσε σε δημόσια σχολεία, το 26,5% σε ιδιωτικά επιδοτούμενα σχολεία και το 7,5 σε ιδιωτικά μη επιδοτούμενα σχολεία.
- Η μέση ιδιωτική δαπάνη ανά μαθητή της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ανήλθε σε 1.063€ κατανεμημένη ως εξής:
627€ για τους φοιτούντες σε δημόσια σχολεία
1.440€ για τους φοιτούντες σε ιδιωτικά επιδοτούμενα σχολεία και
3.568€ για τους φοιτούντες σε ιδιωτικά μη επιδοτούμενα σχολεία
- Το 29,8% των συνολικών ιδιωτικών δαπανών των νοικοκυριών για την εκπαίδευση σε γραφική ύλη και
- Το 15,3% των συνολικών ιδιωτικών δαπανών των νοικοκυριών για την εκπαίδευση σε διαμονή και μεταφορά των μαθητών από και προς το σχολείο.
- Για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση η μέση ιδιωτική δαπάνη ανέρχεται σε 1.063€ ετησίως ανά μαθητή.

- Όσον αφορά την μεταφορά των μαθητών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης η μέση ιδιωτική δαπάνη ανέρχεται σε 225€ ετησίως ανά μαθητή.
- Όσον αφορά τις καλλιτεχνικές και αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες και τα φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων των μαθητών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης η μέση ιδιωτική δαπάνη ανέρχεται σε 380€ ετησίως ανά μαθητή, ενώ
- Για αγορά σχολικών ειδών, αθλητικές φόρμες, σχολικά βοηθήματα κ.α. η μέση ιδιωτική δαπάνη ανέρχεται σε 426€ ετησίως ανά μαθητή.

Ο παρακάτω πίνακας 2 είναι ενδεικτικός των ιδιωτικών δαπανών για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση για το έτος 2007 ανά μαθητή.

Πιν. 2 Ανάλυση της ιδιωτικής δαπάνης ανά μαθητή της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για το 2007 (Ισπανία)						
	Σύνολο	Σχολική τάξη	Κυλικείο	Μεταφορά	Σχολική ύλη	Φροντιστήρια
Μέση δαπάνη ανά μαθητή (€)	1.063 €	197 €	172 €	25 €	462	64
Ποσοστό μαθητών που το χρησιμοποίησαν	100,0%	100,0%	27,6%	7,5%	100,0%	42,3%
Δαπάνες ανά μαθητή που το χρησιμοποίησαν	1.063 €	197 €	623 €	328 €	462 €	152 €

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Ισπανίας (ΕΟΠ 2007)

ΚΥΠΡΟΣ

Η Κύπρος είναι μία από τις χώρες της Ευρωζώνης που η πρεσβεία της απάντησε στο ερωτηματολόγιο που της εστάλη. Οι απαντήσεις της καταγράφονται παρακάτω:

Κεντρική Κυβέρνηση93.3%

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ιδιωτικοί Φορείς1.2%

Εκπαιδευόμενοι (μαθητές).....5.5%

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/204AA86C4060D499C22577E4002CA3E3/>

Η πρεσβεία της Κύπρου όμως εκτός από τις απαντήσεις της έδωσε και τον παραπάνω σύνδεσμο στο Υπουργείο Οικονομικών της χώρας για αναφορά σε ετήσια έρευνα του υπουργείου σε σχέση με τα στατιστικά της εκπαίδευσης.

Από αυτή την έρευνα αντλούμε τις κάτωθι πληροφορίες για την εκπαίδευση της Κύπρου το έτος 2008:

- Σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης υπήρχαν 1.277 εκπαιδευτικά ιδρύματα, 179.702 μαθητές/σπουδαστές και 16.345 εκπαιδευτικοί, που αναλογούν σε 11,0 μαθητές/σπουδαστές ανά εκπαιδευτικό.
- Από το σύνολο των μαθητών/σπουδαστών, το 69,5% φοιτούσαν σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα και το 30,5% σε ιδιωτικά.
- Οι μαθητές/σπουδαστές της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν 55.552.
- Οι δημόσιες δαπάνες το 2008 για όλα τα επίπεδα σπουδών ήταν 1.293,5 εκ. € και αναλογούσαν στο 17,6% του κρατικού προϋπολογισμού και 7,5% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.
- Η κατά μαθητή τρέχουσα δημόσια δαπάνη για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ήταν 5.401€

Επίσης από την ίδια έρευνα αντλούμε και στοιχεία για το χρονικό διάστημα που καλύπτει η παρούσα έρευνα όπως καταγράφονται στο πίνακα 3.

Πιν. 3 Συνολικές δημόσιες δαπάνες στην εκπαίδευση και ποσοστό στο ΑΕΠ και στον προϋπολογισμό (Κύπρος)					
Έτος	Προϋπολογισμός (εκ.€)	ΑΕΠ (εκ.€)	Δημόσιες δαπάνες στην εκπαίδευση (εκ.€)	% στον Προϋπολογισμό	% στο ΑΕΠ
2004	5437,7	12395,7	853,1	15,7	6,9
2005	5854,4	13432,3	937,2	16,0	7,0
2006	6271,1	14435,3	1017,8	16,2	7,1
2007	6693,6	15596,3	1110,0	16,6	7,1

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών Κύπρου (Στατιστικές της εκπαίδευσης 2008/2009)

Οι δε συνολικές ιδιωτικές δαπάνες στη Κύπρο για το 2008 καταγράφονται στον πίνακα 4

Πιν. 4 Συνολικές ιδιωτικές δαπάνες για εκπαιδευτικές υπηρεσίες και προϊόντα που δεν προσφέρονται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (2008)	
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	
Είδος	σε '000 €
Δαπάνες άμεσα ή έμμεσα απαραίτητες	7.010
Δαπάνες όχι άμεσα ή έμμεσα απαραίτητες	294
Δαπάνες για φροντιστήρια	30.551

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών Κύπρου (Στατιστικές της εκπαίδευσης 2008/2009)

Εκτός όμως από τις πληροφορίες του Υπουργείου Οικονομικών της Κύπρου χρήσιμα στοιχεία αντλούμε και από την Στατιστική Υπηρεσία της χώρας από την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) του έτους 2009. Η έρευνα αυτή που διενεργείται κάθε 5 χρόνια έγινε την περίοδο από Νοέμβριο 2008 έως Οκτώβριο 2009. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 2.707 νοικοκυριά δηλαδή το 1% του συνολικού πληθυσμού. Από αυτήν την έρευνα αναδείχτηκε ότι το μέσο ετήσιο καθαρό εισόδημα ανά νοικοκυριό ήταν για το 2009 41.083€ ενώ η μέση ετήσια καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών ήταν 38.547€. Το ποσοστό αυτής της δαπάνης για την εκπαίδευση ήταν το 3,4% ή 1.310€. Στην ίδια ΕΟΠ αναφέρεται ως παράδειγμα, ότι η ιδιωτική δαπάνη για την εκπαίδευση ενός νοικοκυριού με 2 παιδιά αγγίζει τα 2.502€ ετησίως. Στον πίνακα 5 που παρατίθεται παρακάτω καταγράφεται η μέση ετήσια δαπάνη ενός κυπριακού νοικοκυριού για την εκπαίδευση τα έτη 2003 και 2009.

Πιν. 5 Μέση ετήσια καταναλωτική δαπάνη νοικοκυριού κατά κύρια ομάδα αγαθών, 2003/2009					
	%		€		%
Ομάδα αγαθών	2003	2009	2003	2009	Μεταβολή
Εκπαίδευση	4,0	3,4	1.157	1.314	13.6

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (ΕΟΠ 2009)

ΓΑΛΛΙΑ

Η πρεσβεία της Γαλλίας απάντησε στο ερωτηματολόγιο που της στάλθηκε τα ακόλουθα:

Κεντρική Κυβέρνηση53%

Τοπική Αυτοδιοίκηση39.8%

Ιδιωτικοί Φορείς1.8%

Εκπαιδευόμενοι (μαθητές).....5.4%

ΦΙΛΑΝΔΙΑ

Παρακάτω παρατίθεται η απάντηση της Φιλανδικής πρεσβείας με περιφραστικό τρόπο και ο σύνδεσμος του Φιλανδικού Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/talousarviot/?lang=en

The Ministry of Education and Culture main class comes up to 12% of the state budget. In 2010 the Ministry of Education and Culture budget is EUR 6,218 billion. In addition to these budgetary funds, education, training, research and culture are financed by local authorities, the private sector and citizens.

Μετάφραση Συγγραφέως: Η κύρια χρηματοδότηση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού ανέρχεται στο ποσοστό του 12% του κρατικού προϋπολογισμού. Το 2010 ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού ήταν 6,218 δισεκατομμύρια €. Εκτός από αυτά τα κονδύλια του προϋπολογισμού, η εκπαίδευση, η κατάρτιση, η έρευνα και ο πολιτισμός χρηματοδοτούνται από τις τοπικές αρχές, τον ιδιωτικό τομέα και τους πολίτες.

Παράλληλα ύστερα από έρευνα στην Στατιστική Υπηρεσία της χώρας καταγράφουμε τις ακόλουθες δημόσιες δαπάνες για τα έτη 2005, 2006 και 2007 οι οποίες όμως περιλαμβάνουν την Πρωτοβάθμια και την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση μαζί.

Πιν. 6 Δημόσιες δαπάνες ετών 2005, 2006, 2007 σε ('000.000 €) Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μαζί			
	2005	2006	2007
Υποχρεωτική εκπαίδευση	3.413	3.538	3.667

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Φιλανδίας

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Δεν υπάρχει μορφωτικός ακόλουθος και άρα αρμόδιος για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Η πρεσβεία της χώρας έστειλε τον κάτωθι σύνδεσμο για ανεύρεση στοιχείων για την εκπαίδευση του Υπουργείου Εκπαίδευσης της Ιρλανδίας:

www.education.ie

Ενδιαφέροντα όμως στοιχεία αντλούνται από την Στατιστική Υπηρεσία της χώρας και πιο συγκεκριμένα από ΕΟΠ για το 2004/05. Η έρευνα διεξήχθη σε δείγμα 6.884 νοικοκυριών

κατά το χρονικό διάστημα 2004-2005. Το μέσο εβδομαδιαίο εισόδημα ήταν 987,96€. Η Ιρλανδία είχε αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης, μέσα στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η εκπαίδευση από την προηγούμενη ΕΟΠ του 1999/00 (25,7%) σε (29,2%) το 2004/05. Παρακάτω αναλύονται οι εβδομαδιαίες ιδιωτικές δαπάνες ενός μέσου Ιρλανδικού νοικοκυριού με 1-3 παιδιά για εκπαίδευση.

Πιν. 7 Εβδομαδιαίες ιδιωτικές δαπάνες νοικοκυριού με 1-3 παιδιά για την εκπαίδευση σε €	
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	0,94
Δίδακτρα	1,47
Εξέταστρα	0,25
Αθλητικές δραστηριότητες	2,07
Φροντιστήρια ξένων γλωσσών, καλλιτεχνικές δραστηριότητες	2,07
Άλλη εκπαίδευση	4,47
Σύνολο	11,27

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Ιρλανδίας (ΕΟΠ 2004/05)

ΜΑΛΤΑ

Για την Μάλτα δεν βρέθηκαν στοιχεία ούτε στον παρακάτω σύνδεσμο που έδωσε η πρεσβεία της, ούτε στη Στατιστική Υπηρεσία της χώρας, ούτε συμπληρώθηκε το ερωτηματολόγιο που της στάλθηκε.

www.education.gov.mt (education-educational statistics)

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Η Πορτογαλία δεν έχει μορφωτικό ακόλουθο και το ερωτηματολόγιο δεν συμπληρώθηκε. Παρατέθηκαν οι εξής σύνδεσμοι οι περισσότερα στα πορτογαλικά από τους οποίους δεν στάθηκε δυνατόν να αντληθούν στοιχεία, όπως επίσης ούτε από την Στατιστική Υπηρεσία της χώρας:

www.min-edu.pt

www.dgrhe.min-edu.pt

www.dgidc.min-edu.pt

www.min-financas.pt

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Το ίδιο ισχύει και για το Λουξεμβούργο:

www.statistiques.public.lu/en/

www.men.public.lu/

ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Και η Σλοβακία είναι μία από τις χώρες που δεν απάντησε στο ερωτηματολόγιο που της εστάλη. Η πρεσβεία της έδωσε τον παρακάτω σύνδεσμο από τον οποίο και με έρευνα στη Στατιστική Υπηρεσία της χώρας αντλούμε τα στοιχεία που τροφοδοτούν τους παρακάτω πίνακες όσον αφορά τις δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες.

Statistical Office of the Slovak Republic

School system and education

<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=3065>

Πιν. 8 Συνολικές δημόσιες δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση σε ('000 €)				
	2004	2005	2006	2007
Σύνολο	1.638.749	1.370.483	1.493.893	1.577.675
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	543.305	559.933	598.035	646.486

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Σλοβακίας

Πιν. 9 Μηνιαίες ιδιωτικές δαπάνες νοικοκυριού για την εκπαίδευση με 2 παιδιά σε (€ ανά άτομο)				
	2004	2005	2006	2007
Στο σύνολο των νοικοκυριών	1,51	1,87	1,88	2,17
Νοικοκυριά με 2 παιδιά	1,94	2,54	2,29	3,20

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Σλοβακίας

ΣΛΟΒΕΝΙΑ

Η Σλοβενία είναι μία από τις χώρες που δεν απάντησε στο ερωτηματολόγιο που της εστάλη και η πρεσβεία της έδωσε τον παρακάτω σύνδεσμο.

www.stat.si

Demography and social statistics/Education

Μετά από έρευνα στην Στατιστική Υπηρεσία της χώρας παρατίθεται ο κάτωθι πίνακας με τις συνολικές δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση κατά τα έτη του μελετά η παρούσα εργασία.

Πιν. 10 Συνολικές δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (σε '000 €)			
	2004	2005	2006
Σύνολο δαπανών	789.075	783.173	826.878
Δημόσιες δαπάνες	713.600	335.810	742.243
Ιδιωτικές δαπάνες	75.396	33.121	84.343

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Σλοβενίας

Χρησιμοποιώντας ως πηγή την UNESCO βρέθηκε ότι το 2006 ο συνολικός μαθητικός πληθυσμός στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ήταν 93.979 μαθητές. Αν διαιρέσουμε το ποσό των 84.343.000€ με τους 93.979 μαθητές έχουμε ως ετήσια ιδιωτική δαπάνη ανά μαθητή το ποσό των 897,46€

ΒΕΛΓΙΟ

Η Βελγική πρεσβεία χωρίς να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο παράθεσε τους παρακάτω συνδέσμους στους οποίους δεν ανευρέθηκαν χρήσιμα στοιχεία:

<http://statbel.fgov.be>

<http://www.oecd.org/dataoecd/45/39/45926093.pdf>

ΙΤΑΛΙΑ

Το ίδιο ισχύει και για την Ιταλία:

<http://istruzione.it>

<http://en.istat.it/>

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η Γερμανική πρεσβεία δεν απάντησε καθόλου. Παρόλα αυτά από την Στατιστική Υπηρεσία της χώρας και από την ΕΟΠ του 2008 αντλούμε τα κάτωθι συγκριτικά στοιχεία των ετών 1998, 2003 και 2008 όσον αφορά τις ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση γενικώς.

Πιν. 11 Μέση μηνιαία ιδιωτική δαπάνη νοικοκυριού για την εκπαίδευση τα έτη 1998, 2003, 2008 σε €

Ιδιωτική κατανάλωση	1998	2003	2008
Εκπαίδευση	10 €	19 €	18 €

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Γερμανίας (ΕΟΠ 2008)

ΑΥΣΤΡΙΑ

Η Αυστριακή πρεσβεία επίσης δεν απάντησε καθόλου. Παρόλα αυτά από την Στατιστική Υπηρεσία της χώρας αντλούμε τα κάτωθι στοιχεία όσον αφορά τις δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση. Οι δημόσιες δαπάνες για την Παιδεία το 2009 ανέρχονταν στο ποσό των 15.716,4 εκατομμύρια €. Για την Προσχολική και την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση δαπανήθηκαν το 2009 4.661,9 εκατομμύρια €. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται στοιχεία για τις δημόσιες επενδύσεις για το χρονικό διάστημα που μελετά η παρούσα εργασία. Σημειωτέον ότι οι δύο κλάδοι εκπαίδευσης που παρατίθενται αντιστοιχούν στις αντίστοιχες ελληνικές βαθμίδες Προσχολικής και Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πιν. 12 Δημόσιες επενδύσεις σε εκατομ. €

Έτος	Πρωτοβάθμιο σχολείο	Κατώτερο Δευτεροβάθμιο σχολείο
2004	2.435,2	3.035,4
2005	2.533,5	3.181,4
2006	2.599,2	3.324,4
2007	2.635,2	3.415,1

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Αυστρίας

Όσον αφορά τις ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση στοιχεία αντλούμε από την πολύ πρόσφατη ΕΟΠ του 2009/10. Οι ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση γενικά παρουσίασαν αύξηση κατά 37% το 2009/10 (27,8€ μηνιαίως ανά νοικοκυριό) από το 2004/05 (20,3€ μηνιαίως ανά νοικοκυριό). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά οι ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση το 2009/10 κατά νοικοκυριό και κατά άτομο.

Πιν. 13 Μέση μηνιαία ιδιωτική δαπάνη νοικοκυριού για την εκπαίδευση τα έτη 2009-2010 (σε €)

Μηνιαία δαπάνη	Κατά νοικοκυριό	Κατά άτομο
Προσχολική και Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	3,8 €	1,9 €
Ιδιαίτερα μαθήματα	14,7 €	9,0 €
Άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες	2,6 €	1,2 €

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Αυστρίας (ΕΟΠ 2009/10)

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Η Ολλανδική πρεσβεία ούτε απάντησε, ούτε στάθηκε δυνατό να αντληθούν στοιχεία από την Στατιστική Υπηρεσία της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο: Συμπεράσματα- Προτάσεις Πολιτικής

Η παρούσα εργασία είχε πρακτικά δύο αντικείμενα μελέτης. Το πρώτο ήταν ο προσδιορισμός της ετήσιας ιδιωτικής δαπάνης μίας ελληνικής οικογένειας, που ένα τουλάχιστον μέλος της φοιτά στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, για την αγορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών και αγαθών που δεν παρέχονται από την δημόσια εκπαίδευση. Το δεύτερο ήταν ο προσδιορισμός της ετήσιας ιδιωτικής δαπάνης μίας οικογένειας, που ένα τουλάχιστον μέλος της φοιτά στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, για την αγορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών και αγαθών που δεν παρέχονται από την δημόσια εκπαίδευση στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Στο κεφάλαιο αυτό μπορούμε να εξάγουμε κάποιες διαπιστώσεις, με σημείο αναφοράς τα αποτελέσματα της διακρατικής σύγκρισης ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης, για την θέση της Ελλάδας όσον αφορά τις ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Συμπεράσματα

Από τα εμπειρικά ευρήματα άλλων ερευνών τα οποία παρουσιάστηκαν, καθώς και από την έρευνα που διεξήχθη στα πλαίσια της παρούσας εργασίας και η οποία είχε ως σκοπό να παρουσιάσει το ύψος και το είδος των ιδιωτικών δαπανών για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και των παραγόντων που τις επηρεάζουν, προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα:

- Η Ελλάδα κατατάσσεται 12^η το 2005 ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης, όσον αφορά τις δημόσιες δαπάνες για Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (Ελλάδα: 0,96%, μ.ο. Ευρωζώνης: 1.22%).
- Η Ελλάδα κατατάσσεται 7^η το 2005 ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης, όσον αφορά στις δαπάνες για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό των συνολικών εκπαιδευτικών δαπανών (Ελλάδα: 23,83%, μ.ο. Ευρωζώνης: 24,37%).
- Οι ιδιωτικές δαπάνες των νοικοκυριών για φροντιστήρια ξένων γλωσσών, καλλιτεχνικές, αθλητικές δραστηριότητες και φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων αποτελούν τα είδη δαπανών που εμφανίζουν την μεγαλύτερη συχνότητα. Με μικρότερες συχνότητες ακολουθούν οι ιδιωτικές δαπάνες για μεταφορά των παιδιών από και προς το σχολείο, γραφική ύλη και αγορά σχολικών μαθημάτων.
- Οι συνολικές ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης μιας οικογένειας με ένα παιδί στη Πρωτοβάθμια εκπαίδευση για το 2010 ανέρχονται στο ποσό των 1.498,11€
- Οι ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες που συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσά είναι οι δαπάνες για φροντιστήρια ξένων γλωσσών με μέση τιμή, στο σύνολο, 737,50€ ετησίως, οι δαπάνες για

καλλιτεχνικές δραστηριότητες με μέση τιμή, στο σύνολο, 372,91€ ετησίως και ακολουθούν οι δαπάνες για αθλητικές δραστηριότητες με μέση τιμή, στο σύνολο 308,99€ ετησίως.

➤ Από τις συνολικές ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για αγορά αγαθών-υπηρεσιών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση οι οικογένειες που κατοικούν στην Περιφέρεια Αττικής, δαπανούν ετησίως υψηλότερα ποσά για γραφική ύλη και σχολικά βοηθήματα από ότι οι οικογένειες που κατοικούν στις Περιφέρειες της υπόλοιπης Ελλάδας, ενώ αντίθετα οι οικογένειες που κατοικούν στις Περιφέρειες της υπόλοιπης Ελλάδας δαπανούν ετησίως υψηλότερα ποσά για φροντιστήρια ξένων γλωσσών, καλλιτεχνικές και αθλητικές δραστηριότητες, φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων και για μετακίνηση από και προς το σχολείο, από ότι οι οικογένειες που κατοικούν στην Περιφέρεια Αττικής.

➤ Σε ότι αφορά τις συνολικές ετήσιες ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση στη Πρωτοβάθμια, με κριτήριο το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, παρατηρείται ότι όσο υψηλότερο το οικογενειακό εισόδημα τόσο υψηλότερες οι ιδιωτικές δαπάνες. Δηλαδή, οι οικογένειες με υψηλότερα ετήσια εισοδήματα δαπανούν περισσότερα χρήματα για όσα προαναφέρθηκαν, σε σχέση με τις οικογένειες χαμηλότερων ετήσιων εισοδημάτων.

Προτάσεις

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισε ιστορικά το Κράτος Πρόνοιας την υποχρέωση καθολικής παροχής της παιδείας, σφράγισε τη μέχρι τώρα εξέλιξή του και προσδιόρισε το μέλλον του.

Η δυσαναλογία του αναπτυξιακού προτύπου με την επικρατούσα παγκοσμίως κοινωνική πραγματικότητα, προσδιορίζει και τη σημερινή κρίση του Κράτους Πρόνοιας, η οποία είναι κυρίως κρίση κοινωνικών παροχών στον τομέα της παιδείας. Στην Ελλάδα ο πολίτης αυτοχρηματοδοτεί έντονα σημαντικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, διότι δεν καλύπτονται πλήρως από το σύστημα της εκπαίδευσης που παρέχεται. Καταρρίπτεται επομένως ο μύθος για «δωρεάν» δημόσια εκπαίδευση. Στη ελληνική συνείδηση είναι ριζωμένη η έννοια της πρόσθετης παροχής εκπαιδευτικών αγαθών και υπηρεσιών διότι θεωρεί ότι κατά αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η μελλοντική ποιότητα ζωής αλλά και το βιοτικό επίπεδο των παιδιών της οικογένειας.

Κύρια αιτία του προβλήματος είναι η ανεπάρκεια των πόρων. Εν όψει της ισχυρής απαίτησης για εκπαίδευση και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ελλάδα στο να οδηγήσει την οικονομία της στην κατάλληλη ταχύτητα, οι διατιθέμενοι πόροι είναι αυτονόητα ανεπαρκείς. Πολλές από τις σημαντικότερες δράσεις απαιτούν αλλαγή στη νοοτροπία και στον τρόπο χειρισμού των κονδυλίων που δαπανώνται, παρά επιπρόσθετες δαπάνες.

Η χάραξη μιας κεντρικής πολιτικής, θα πρέπει να εξαρτάται από την έγκριση νόμων που θα πλαισιώνουν, από διοικητικής πλευράς, πρακτικές προσαρμοσμένες ως προς την ανάπτυξη ενός δυναμικού και ευαίσθητου εκπαιδευτικού συστήματος και ως προς τις αλλαγές πολιτικής που το Υπουργείο θέλει να υλοποιήσει, με σημαίνουσα την αλλαγή του οικονομικού και κοινωνικού περιγύρου που έχει προκαλέσει η τεχνολογική εξέλιξη και οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ποιες εξουσίες είναι απαραίτητο να παραμείνουν στο κεντρικό επίπεδο αποφάσεων και ποιες μπορούν να αποκεντρωθούν; Τέτοιου είδους ανάλυση θα πρέπει να αρχίσει με το εξής σκεπτικό: πρώτον, να καθοριστούν οι κύριες αρμοδιότητες των κεντρικών φορέων της εκπαίδευσης (ΥΠΕΠΘ κλπ) και, δεύτερον, να οριοθετηθούν οι αρμοδιότητες όλων των επιμέρους τομέων. Οι στόχοι αυτής της δραστηριότητας πρέπει να βρίσκονται κάτω από συνεχή αξιολόγηση σε συνάρτηση με την ανάπτυξη του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου.

Η Ελλάδα επιβάλλεται να κινηθεί δυναμικά προς την κατεύθυνση της αποκέντρωσης με σχεδιασμό, προγραμματισμό, οργάνωση και παράλληλο έλεγχο σε όλα τα επίπεδα, με απώτερη επιδίωξη την δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων, ώστε η εξουσία να μοιράζεται μεταξύ χορηγού και αποδέκτη.

Ένα πρόγραμμα, με πόρους ειδικά διατεθειμένους για την εξυπηρέτηση των εκπαιδευτικών αναγκών, χρήζει άμεσης προτεραιότητας. Η ευθύνη για την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης μπορεί να παραμείνει στα χέρια των τοπικών αρχών, ωστόσο είναι απαραίτητο να προωθηθούν πρωτοβουλίες ως προς την εξασφάλιση βελτίωσης, τα δε εμπόδια νομικής και διοικητικής φύσεως θα πρέπει να ξεπεραστούν.

Επιπροσθέτως, η χρήση των πόρων, που παρέχονται από συλλόγους και τοπικές επιχειρήσεις, πρέπει να ενθαρρύνεται. Το Υπουργείο επιβάλλεται να διαθέτει τα αντίστοιχα συμπληρωματικά κονδύλια για τέτοια έργα. Τέτοιου είδους ενέργειες θα ενισχύσουν το αίσθημα ευθύνης από πλευράς των τοπικών παραγόντων για τα σχολεία που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία τους και θα οδηγήσουν στην εμπέδωση ενός αισθήματος ιδιοκτησίας του οποίου η έλλειψη είναι προφανής.

Η πολιτεία ας επιλέξει ένα σημείο ισορροπίας μεταξύ της οικονομικής και της κοινωνικής πλευράς της εκπαίδευσης. Η ισορροπία αυτή, χωρίς να εξασφαλίζει ιδανικές συνθήκες μηδενισμού της υψηλής ιδιωτικής δαπάνης, για την αγορά αγαθών-υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, μπορεί να κατατείνει σε μία διάθεση πόρων, των οποίων η υπέρβαση από το οικονομικά άριστο να είναι κοινωνικά ανεκτή και η κοινωνική απαίτηση για δωρεάν εκπαίδευση οικονομικά εφικτή. Ο απώτερος στόχος μιας τέτοιας στρατηγικής είναι η επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής ευημερίας του πληθυσμού με όλα τα οικονομικά και κοινωνικά στοιχεία που αυτή μπορεί να περικλείει, μετουσιώνοντας σε πράξη τον όρο «δωρεάν Παιδεία».

Καταληκτικά, επισημαίνεται ότι είναι δύσκολη η διατύπωση συγκεκριμένης πρότασης, για την άριστη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος σε σχέση με τη διαδικασία χρηματοδότησης της εκπαίδευσης γενικά και της Πρωτοβάθμιας ειδικότερα, καθώς αποτελεί ένα ζήτημα σε διαδικασία εξέλιξης τόσο στην Ελλάδα όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Προτείνεται ωστόσο, η αναδιάρθρωση των διαδικασιών χρηματοδότησης με ορθολογιστικά κριτήρια και συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων με κατεύθυνση την αποκέντρωση, ώστε να βελτιωθεί η αποδοτικότητα των δημοσίων πόρων (επενδύσεων) με γνώμονα την αποτελεσματικότητα, την ποιότητα και την ισότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών, (2008), «Βελτίωση των ικανοτήτων για τον 21^ο αιώνα: Ατζέντα για την ευρωπαϊκή συνεργασία στο σχολικό τομέα», Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες
2. Γιαννακόπουλος, Δ., (2005). «Η γένεση του ευρωπαϊκού Κράτους Πρόνοιας και η ανάδειξη της παιδείας ως δημοσίου αγαθού», : Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
3. Γκοβάρης, Χ. & Ρουσάκης, Ι., (2008). «Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές στην Εκπαίδευση», : Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
4. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2009). «Έγγραφο Εργασίας της Επιτροπής: Διαβούλευση για τη μελλοντική στρατηγική ΕΕ 2020», Βρυξέλλες
5. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2007). «Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της Επιτροπής: Σχολεία για τον 21^ο αιώνα», Βρυξέλλες
6. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2008). «Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συνερχομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, στις 21 Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την προετοιμασία των νέων για τον 21^ο αιώνα: Ένα πρόγραμμα συνεργασίας στο σχολικό τομέα», Βρυξέλλες
7. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2009). «Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12^{ης} Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ΕΚ 2020)», Βρυξέλλες
8. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2009). «Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συνερχομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, στις 26 Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάπτυξη του ρόλου της εκπαίδευσης σε ένα πλήρως λειτουργικό τρίγωνο γνώσης», Βρυξέλλες
9. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2010). «Κοινή Έκθεση προόδου του Συμβουλίου και της Επιτροπής για το 2010 σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», Βρυξέλλες
10. Ετήσια Έκθεση Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, 22/4/2008
11. Ευρυδίκη, (2010). «Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα 2008-2009», Ευρωπαϊκή Επιτροπή
12. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2000). «Ευρωπαϊκή Έκθεση για την Ποιότητα της Σχολικής Εκπαίδευσης», Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, Βρυξέλλες

13. Ζμας, Α., (2007), «Παγκοσμιοποίηση και Εκπαιδευτική Πολιτική», : Εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα
14. Μελέτη για την Εκπαίδευση στην Ελλάδα, (2009). «Τα βασικά μεγέθη της Εκπαίδευσης», : ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ, Αθήνα
15. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (2008). «Η Ποιότητα στην Εκπαίδευση: Έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», ΥΠΕΠΘ, Αθήνα
16. Παπαδημητρίου, Ι., (2001). «Περιγραφική Στατιστική», : Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη
17. Παρασκευόπουλος, Ι., (1974). «Στατιστική Εφαρμοσμένη εις τας Επιστήμας της Συμπεριφοράς: Περιγραφική Στατιστική», : Πανεπιστημιακό Σύγγραμμα Παιδαγωγικής Ακαδημίας, Ιωάννινα
18. Παρασκευόπουλος, Ι., (1973). «Στατιστική Εφαρμοσμένη εις τας Επιστήμας της Συμπεριφοράς: Επαγωγική Στατιστική», : Πανεπιστημιακό Σύγγραμμα Παιδαγωγικής Ακαδημίας, Ιωάννινα
19. Παρασκευόπουλος, Ι., (1984). «Στοιχεία Περιγραφικής και Επαγωγικής Στατιστικής», : Πανεπιστημιακό Σύγγραμμα Παιδαγωγικής Ακαδημίας, Αθήνα
20. Σαΐτης, Χ., (2000). «Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης», Αυτοέκδοση, Αθήνα.
21. Σύνταγμα της Ελλάδος, www.hellenicparliament.gr
22. Τσαμαδιάς, Κ & Χάνης, Σ., (2011). «Επισκόπηση των Εμπειρικών Μελετών Εκτίμησης της Αποδοτικότητας των Επενδύσεων στην Εκπαίδευση για την Ελλάδα», Research Paper
23. Τσαμαδιάς, Κ. & Νταλιάνης, Θ., (2010). «Αξιολόγηση Επενδύσεων στην Εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
24. Τσαμαδιάς, Κ., (2010). «Οικονομική και Κοινωνική Αξιολόγηση των Επενδύσεων στην Εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
25. Τσιμπούκης, Κ., (1975). «Τρόπος συγγραφής μιας επιστημονικής εργασίας», : Πανεπιστημιακό Σύγγραμμα Παιδαγωγικής Ακαδημίας, Αθήνα
26. Χατζηχρήστου, Σ. & Βασιλειάδης, Μ., (2011). «Ιδιωτική Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Προκλήσεις και Προοπτικές», : IOBE, Αθήνα
27. Ψαχαρόπουλος, Γ., (1999). «Οικονομική της Εκπαίδευσης», : Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

ΒΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Antoninis, M.& Tsakloglou, P. (2001). “Who benefits from public education in Greece? Evidence and policy implications”, : Education Economics, 9 (2), 197-222.
2. Andren, B. & Schmidt P., (2005). “Education in Europe-Key Statistics 2002-2003”, Eurostat: Population and Social Conditions, Luxemburg
3. Bertola, G. & Ghecchi, D., (2003). “Education financing and student achievement”, Working Paper, Italy
4. Betts, J., (1999). “Returns to Quality of Education”, : Economics of Education Thematic Group, The World Bank
5. Busse, R., Wurzburg, G. & Zappacosta, M., (2003). “Shaping the Societal Bill: past and future trends in education, pensions and healthcare expenditure”: Pergamon editions, Spain
6. “Education at a Glance 2005: OECD Indicators”, : OECD, Paris
7. “Education at a Glance 2006: OECD Indicators”, : OECD, Paris
8. “Education at a Glance 2007: OECD Indicators”, : OECD, Paris
9. “Education at a Glance 2008: OECD Indicators”, : OECD, Paris
10. “Education at a Glance 2009: OECD Indicators”, : OECD, Paris
11. Edstats, (2009). “The state of Education around the world: A global statistical summary 2007-2008”, Unesco Institute of Statistics
12. Eurydice, (2009). “Key Data on Education in Europe 2009”, European Commission, Brussels
13. Haveman, R. & Wolfe, B., (1984). “Scooling and Economic Well-Being: The role of Nonmarket Effects”, : The Journal of Human Resources, Volume 19, Issue 3
14. Kanellopoulos, C. and Psacharopoulos, G. (1997). “Private education expenditure in a free education country: The case of Greece”, : International Journal of Educational Development, 17 (1), 73-81.
15. Mejer L. & Gere, E., (2008). “Education in Europe-Key Statistics 2006”, Eurostat: Population and Social Conditions, Luxemburg
16. OECD Family Database, (2010). “Public Spending on Education”, : OECD-Social Polict Division-Directorate of Employment, Labour and Social Affairs
17. Office for Official Publications of the European Communities, (2005). “A guide to educational expenditure statistics”, Eurostat: Population and Social Conditions, Luxemburg
18. Per Students Financing in ECA School Systems, (2009). World Bank

19. Reis, F., (2008). “5% of EU GDP is spent by governments on education”, Eurostat: Population and Social Conditions, Luxembourg
20. Reis, F. & Hirno, R., (2009). “Indicators on education expenditure 2006”, Eurostat: Population and Social Conditions, Luxembourg
21. Papazoglou, M., (2006). “The Greek Education System: Structure and Recent Reforms”
22. Petrakis, P.E. & Stratis, K.D., (2008). “Rates of Return to different levels of education: Recent evidence from Greece, 2003-2005”, : Working Paper, Athens
23. Schultz, T.W., (1961). “Investment in human capital”, : American Economic Review, 51, 1-17.
24. Stamelos, G., (2002). “The Greek Educational System – Primary and Secondary Education”, : Structures and Quantitative Data. Athens: The Education Research Center of Greece.
25. Stamoulas, A., (2005). “Implementation of the Bologna Process Goals: On Greek State Funding”, Higher Education in Europe, 30 (1), 41-51.
26. Stamoulas, A., (2006). “Forms of infringement of the right to education in contemporary Greek educational structures”, : Shannon Research Press.
27. Turchetti, P. & Gere, E., (2009). “Education in Europe-Key Statistics 2007”, Eurostat: Population and Social Conditions, Luxembourg
28. UNESCO, (2009). “Global Education Digest 2009: Comparing Education Statistics Across the World”, Institute for Statistics
29. Werner, I. & Shah, A., (2006). “Financing of Education: Some experiences from ten European Countries”, Institute of local public finance

SITES

1. www.unesco.org
2. www.worldbank.org
3. www.bankofgreece.gr
4. www.stastistics.gr
5. www.mof-gl.k.gr
6. www.ypepth.gr
7. www.minedu.gov.gr
8. www.minfin.gr
9. www.mnec.gr
10. www.stat.si
11. www.statistics.sk

12. www.insee.fr
13. www.istat.it
14. www.ine.es
15. www.ine.pt
16. www.nso.gov.mt
17. www.mof.gov.cy
18. www.destatis.de
19. www.statistik.at
20. www.cbs.nl
21. www.statbel.fgov.be
22. www.stat.fi
23. www.cso.ie
24. www.statec.lu

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΕΥΝΑ

Η παρούσα έρευνα διενεργείται από την Τσίλογιάννη Βασιλική, Δ/ντρια του 5^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ιλίου, στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκπαίδευση και Πολιτισμός» Β' κατεύθυνση «Διοίκηση και Διαχείριση Εκπαιδευτικών Μονάδων», για το **Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο**. Ο τίτλος της εργασίας είναι «Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα στις αρχές του 21ου αιώνα: Διακρατική σύγκριση στο πλαίσιο της Ευρωζώνης».

Με την εκτίμηση ότι τα στοιχεία τα οποία επιδιώκω να αντλήσω με το παρόν ερωτηματολόγιο θα είναι χρήσιμα για τη παρούσα έρευνα αλλά και ευρύτερα σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμβολή σας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Τόπος κατοικίας: Δήμος

1. Αριθμός παιδιών

2. Αριθμός παιδιών που φοιτούν στο δημοτικό

3. Σχολείο

Δημόσιο

Ιδιωτικό

4. Ποιά είναι η **ετήσια δαπάνη (2010)** του νοικοκυριού σας για την εκπαίδευση του παιδιού/παιδιών στο δημοτικό σχολείο για τα κάτωθι:

α. Γραφική ύλη (τετράδια, μολύβια, φωτοτυπικό χαρτί, γεωμετρικά όργανα κ.α.)

0 €

από 0€-50€

από 51€-100€

από 101€-150€

από 151€ και άνω

β. Σχολικά βοηθήματα (βιβλία, λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, προγράμματα Η/Υ κ.α.)

0 €

από 0€-50€

από 51€-100€

από 101€-150€

από 151€-200€

από 201€ και άνω

γ. Φροντιστήρια σχολικών μαθημάτων (ομαδικά και ιδιαίτερα μαθήματα)

0 €

από 250€-500€

από 501€-750€

από 751€-1000€

από 1001€-1500€

από 1501€ και άνω

δ. Φροντιστήρια ξένων γλωσσών (ομαδικά και ιδιαίτερα μαθήματα)

0 €

από 250€-500€

από 501€-750€

από 751€-1000€

από 1001€-1500€

από 1501€ και άνω

--

ε. Καλλιτεχνικές εξωσχολικές δραστηριότητες (μπαλέτο, μουσική, ζωγραφική κ.α.)

0 €

από 250€-500€

από 501€-750€

από 751€-1000€

από 1001€-1500€

από 1501€ και άνω

στ. Αθλητικές εξωσχολικές δραστηριότητες (μπάσκετ, κολύμβηση, άλλα αθλήματα)

0 €

από 250€-500€

από 501€-750€

από 751€-1000€

από 1001€-1500€

από 1501€ και άνω

ζ. Δαπάνη μετακίνησης του μαθητή/μαθητών από και προς το σχολείο

0 €

από 250€-500€

από 501€-750€

από 751€-1000€

από 1001€-1500€

από 1501€ και άνω

η. Εάν το παιδί/ιά φοιτά σε ιδιωτικό σχολείο, ποιά είναι η ετήσια δαπάνη φοίτησης τους;

Συμπληρώστε ποσό

θ. Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα (και των δύο συζύγων)

κάτω από 10.000 €

από 10.001€-20.000€

από 20.001€-30.000€

από 30.001€-40.000€

από 40.001€ -50.000€

από 50.001€ και άνω

Σας ευχαριστώ για τη ευγενική συμμετοχή σας στην έρευνα.

Τσιλογιάννη Βασιλική

Ερωτηματολόγιο Πρεσβειών

Προς το Μορφωτικό τμήμα τηςΠρεσβείας

Ονομάζομαι Τσιλογιάννη Βανέσσα. Διατελώ διευθύντρια του 5^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ιλίου και εκπονώ διπλωματική εργασία στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διοίκηση και Διαχείριση Εκπαιδευτικών Μονάδων», για το **Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο**. Ο τίτλος της εργασίας είναι «Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα στις αρχές του 21ου αιώνα: Διακρατική σύγκριση στο πλαίσιο της Ευρωζώνης».

Θα εκτιμούσα ιδιαίτερα την απάντησή σας στα ακόλουθα ερωτήματα που ερευνώ.

Ποιες είναι οι πηγές χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και σε ποια ποσοστά;

A. Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Κεντρική Κυβέρνηση

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ιδιωτικοί Φορείς

Εκπαιδευόμενοι (μαθητές).....

B. Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Κεντρική Κυβέρνηση

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ιδιωτικοί Φορείς

Εκπαιδευόμενοι (μαθητές).....

στη (χώρα.....) κατά την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα.

Ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμβολή σας.

Με εκτίμηση,

Τσιλογιάννη Βανέσσα

To the educational section of Embassy

My Name is Vanessa Tsilogianni. I am school director (5th primary school of Ilion-Athens) and I am working on thesis under the Postgraduate '**Leadership and Management of Educational units**', for **Harokopio University Athens**. The title of the study is "financing of primary education in Greece at the beginning of the 21st century: Transnational comparison within the Eurozone”.

I will appreciate your answer to the following questions for research purposes.

What are the financial sources of education and at what percentage?

A. Primary Education

Central Government

Local-government

Private sector

Students

B. Secondary Education

Central Government

Local-government

Private sector

Students

in (country.....) during the first decade of the 21th Century.

Thank you in advance for your contribution.

Kind Regards,

Vanessa Tsilogianni

,